

6 Övrig utbildning på hästområdet

Jag kan konstatera att det finns ett stort utbud av yrkesinriktade hästutbildningar. På gymnasial nivå erbjuds naturbruksprogram med inriktning häst vid 28 naturbruksskolor. Tre av naturbruksskolorna erbjuder riksrekryterande gymnasieprogram med särskilda inriktningar. Ett riksrekryterande gymnasieprogram med inriktning trav är Krokoms gymnasieskola huvudman för. Vidare finns det fyra riksrekryterande gymnasieprogram med särskilda inriktningar. Det finns riksridrottsgymnasier för tre av ridsportens discipliner, nämligen hoppning, dressyr och fälttävlan. Förutom gymnasiala grundutbildningar ges inom ramen för gymnasieskolan även diverse olika påbyggnadsutbildningar inom hästområdet. Yrkesinriktade utbildningar ges även av Hästsportens Folkhögskola (HF) och i form av påbyggnadsutbildningar av bland annat KomVux. Den hippologiska högskoleutbildningen som inrättades år 1994 ger möjlighet till hästutbildning på högskolenivå. Det finns således en samlad utbildning som i allt väsentligt tillgodoser hästsektorns behov av olika kompetenser och som skapar förutsättningar för de som så önskar att gå vidare från gymnasiala till högskolestudier inom området.

6.1 Utredningens förslag

Jag föreslår att regeringen av medel till regeringens disposition inom ramen för anslaget 45:1 Främjande av rennäringsen m.m., utgiftsområde 23, avsätter en miljon kronor per år i fyra år för att anordna utbildning för samer att använda hästar inom renskötseln i enlighet med det förslag som getts in till utredningen av Länsstyrelsen i Jämtlands län, se bilaga 4.

Jag föreslår att regeringen i regleringsbrev för Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) tydliggör SLU:s ansvar för genomförande av hovslagarutbildning som bedrivs vid Hovslagar-

skolan i Skara. Den årliga antagningen till utbildningen bör vara 30–35 elever. Jag förutsätter att SLU avsätter erforderliga resurser för hovslagarskolans verksamhet, vilka enligt SLU uppgår till ca 3,1 miljoner per år. Detta är således en ökning med ca 1,6 miljoner kr per år jämfört med vad som SLU avsätter för Hovslagarskolans verksamhet år 2000. Mitt förslag bör finansieras inom ramen för anslag 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet, utgiftsområde 23.

6.2 Motiv för mina förslag

6.2.1 Mina utgångspunkter

Jag anser att en av de viktigaste faktorerna för att bevara och utveckla svensk hästsektor är att det inom sektorn finns välutbildad och kompetent personal. En förutsättning för att kunna tillgodose sektorns behov av välutbildad och kompetent personal är att yrkena är attraktiva och erbjuder en bra arbetsmiljö och skäliga löner. Det är också viktigt att de som så önskar kan utbilda sig inom hästområdet och till yrken som sektorn har behov av. Eftersom många av de som utbildas kommer att driva egen verksamhet ser jag det som viktigt att utbildningen omfattar ämnen som ger kunskap om hur man startar och driver företag. För de utbildningar som ges vid landets tre riksanställningar har sektorns centralförbund möjlighet att aktivt säkerställa att detta kommer att ske, och jag kan konstatera att insatser redan görs på detta område.

Hästsektorns yrkesutbildningar bedrivs inom ramen för flera olika utbildningsformer. I de svar och synpunkter som getts in från hästsektorns organisationer och från utbildningsanordnare inom det hippologiska området på en skriftlig hearing som utredningen gjort angående hästutbildningsområdet har det i flera fall anförts att utredningen bör pröva förutsättningarna för att inrätta särskilda utbildningar på hästområdet. Jag bedömer dock att det redan finns väl uppbyggda och fungerande former för prövning av ansökan om att inrätta nya utbildningar. Jag har också fått uppgift om att sektorns organisationer i samråd med utbildningsanordnare i flera fall avser att ansöka om att få inrätta nya utbildningar. Inte minst skulle jag se det som värdefullt om förutsättningar skapas för att inrätta utbildningar som i lämpliga delar anpassas till de nya

verksamheter som utvecklas kring hästar, hästhållning och hästföretagande, och som beaktar utbildningsbehoven för expanderande delar av svensk hästsektor som t.ex. islandshästar.

Hästsektorn har en egen yrkesnämnd, Hästhållningens Yrkesnämnd (HYN), som består av företrädare för arbetsgivare, arbetstagare, utbildningsanordnare och centralförbund. HYN verkar för att samla hela branschen i frågor som rör arbetsmarknad och kompetensförsörjning inom hästsektorn. HYN är också kontaktorgan för arbetsmarknads- och utbildningsmyndigheter i frågor gällande yrkesinriktade hästutbildningar. Jag anser att HYN som har en bred representation från hästsektorn på ett bra sätt kan kanalisera sektorns önskemål och prioriteringar vad gäller ansökningar om inrättande av yrkesinriktade hästutbildningar m.m.

Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande (NS) har i referensgruppen tagit upp att de tre riksanläggningarnas roll och uppgift har förändrats under det senaste decenniet. Riksanläggningarna var tidigare främst inriktade på avel, uppfödning och utbildning av hästar, men har alltmer utvecklats mot att bli kunskapscentra för att utveckla svensk hästsektor. Jag ser det som positivt att sektorns organisationer har valt att ta vara på och utveckla riksanläggningarna till att utgöra kunskapscentra för att utveckla sektorn. Även om alla bitar ännu inte har lagts på plats så har det lagts en stark grund för att utveckla riksanläggningarna till moderna kunskapscentra, vilket enligt min mening kommer att ha stor betydelse för sektorns utveckling.

Både vid Strömsholm och vid Wången har det under 1990-talets andra hälft skett ett omfattande arbete för att rusta upp anläggningarna så att de är anpassade till utbildningarnas behov och studenternas krav. Upprustningsarbetet vid Wången är i princip färdigt, medan man har kommit drygt halvvägs med upprustningen av Strömsholm. Jag ser det som viktigt att det planerade upprustningsarbetet som återstår vid Strömsholm kan genomföras under de närmast kommande åren. Ekonomiska resurser för arbetet har hittills erhållits från EU:s struktur-fondsprogram mål 2 Bergslagen, där EU och Länsstyrelsen i Västmanlands län tillsammans svarat för drygt hälften av kostnaderna. Resterande kostnader har främst betalats av Statens Fastighetsverk, som förvaltar de delar av Strömsholmsområdet som ägs av staten, Hallstahammars kommun och NS. Strömsholmsområdet är av riksintresse och jag förutsätter att erforderliga medel kommer att ställas till förfogande för

programperioden år 2000–2006 inom ramen för EU mål 2 Bergslagen så att den planerade upprustningen av Strömsholmsområdet kan slutföras. Om upprustningen av någon anledning inte kan slutföras anser jag att staten bör pröva förutsättningarna att i särskild ordning anvisa medel för slutförandet av upprustningen av Strömsholmsområdet på liknande sätt som staten gjorde för Wången.

Genom att förlägga sektorns egna utbildningar till riksänläggningarna kan synergieffekter tas till vara och lärare, elever och studenter kan få verka i en kreativ och stimulerande miljö. Att den hippologiska högskoleutbildningen i olika delar genomförs vid de tre anläggningarna bidrar enligt min mening till att utveckla och förstärka utbildningsmiljön vid riksänläggningarna. En ökad forskningsverksamhet vid riksänläggningarna kan ytterligare bidra till att förstärka utbildningsmiljön. Detta spelar stor roll även för andra yrkesinriktade hippologiska utbildningar som ges eller planeras att införas vid riksänläggningarna.

Jag kan konstatera att utredningen Nationellt utvecklingsprogram för svensk hästnäring anser att behoven av yrkesförberedande utbildningar inom hästområdet är mycket väl tillgodosedda. NS har i skrivelse till utredningen den 30 augusti 2000 påpekat att antalet naturbruksgymnasier och andra gymnasier med inriktning häst har ökat mycket kraftigt under 1990-talet och att utbildningens dimensionering är väsentligt större än näringsens behov av välutbildad arbetskraft. HYN har i skrivelse den 25 augusti 2000 till utredningen anfört att de yrkesutbildningar som finns i dag är väl utvecklade och att det finns tydliga kompetensbeskrivningar, framför allt inom ridsporten. Vad gäller ridsporten finns ett väl utvecklat system med yrkesdiplomering som är kopplat till kompetensbeskrivningar för olika nivåer (hästskötare, ridinstruktör, ridlärare och beridare).

Enligt HYN så täcker emellertid tillgängliga yrkesutbildningar i de flesta fall inte arbetsmarknadens behov. Detta beror enligt HYN bland annat på att många efter en tid lämnar hästsektorns yrken. Trots att antalet utbildningsplatser för t.ex. ridlärarutbildning har ökat väsentligt från mitten av 1990-talet, så är andelen ridlärare som saknar formell utbildning lika stor i dag som år 1995. Jag anser att det är alarmerande och det är därför viktigt att HYN kommer att analysera orsakerna till dessa förhållanden och ta fram ett samlat åtgärdsprogram.

Jag har noterat att arbetsmarknadens parter (Svenska Lantarbetareförbundet och Arbetsgivarförbundet för ideella organisationer samt Tjänsteföretagens Arbetsgivarförbund) träffat avtal om villkor för att inrätta praktikplatser gällande hästsektorn. Praktikanterna betraktas till skillnad från t.ex. lärlingar inte som anställda ur ett arbetsrättsligt perspektiv. Detta bedöms av HYN medverka till att skapa bättre förutsättningar för att tillgodose behoven av yrkespraktik, vilket anses vara viktigt eftersom yrkespraktik i många fall utgör en förutsättning för att kunna antas till olika utbildningar och för att kunna få yrkesdiplom inom vissa yrken inom ridsporten.

Samtidigt har HYN tillsammans med Svenska Galoppsportens Centralförbund (SGC), Svenska Hästavelsförbundet (SH), Svenska Ridsportförbundet (SvRF) och Svenska Travsportens Centralförbund (STC) utarbetat ett system för godkännande av praktikvärdar som innebär att ett avtal träffas mellan praktikvärd och berörd sport- och/eller avelsorganisation. Enligt HYN reglerar avtalet bland annat vilka krav som ställs på praktikvärden. Det kan ses som en form av kvalitetssäkring av praktikvärdarna. Detta medför enligt HYN att risken för att ungdomar utnyttjas som billig arbetskraft under förespegling av praktik kommer att försvinna eftersom endast praktik hos godkända praktikvärdar på sikt kommer att ligga till grund för antagning till de utbildningar där det krävs praktik och vid yrkesdiplomering. Jag delar i allt väsentligt HYN:s bedömningar, och anser att avtalet om yrkespraktik och systemet för godkännande av praktikvärdar är viktigt för att sektorn skall ges tillgång till välutbildad och kompetent arbetskraft.

Praktikanterna får ingen lön av praktikvärdarna. Enligt HYN kan praktikanterna få ersättning av berörd länsarbetsnämnd, men tillämpningen kan variera mellan länen. Detta utgör enligt HYN ett problem. Arbetsmarknadsstyrelsen anger dock att det är respektive länsarbetsnämnd som fattar beslut om eventuell ersättning i form av stöd till arbetsmarknadsutbildning. Enligt min bedömning så medför det nuvarande systemet för godkännande av arbetsmarknadsutbildning i samband med praktik att ungdomar som har intresse och fallenhet för att verka i praktiska hästyrken av ekonomiska skäl kan tvingas avstå från att genomgå yrkesinriktade hästutbildningar. Det är mot den bakgrunden önskvärt att en enhetlig praxis kan etableras på området och jag förutsätter att

berörda organisationer verkar för att praktikanterna får ersättning under praktiktiden.

Jag ser det som betydelsefullt att utbildningsanordnare på hästområdet kan etablera internationella nätverk för att ta till vara på andras erfarenhet och kunskap. Jag noterar att riksanslagningarna och SLU:s hippologienhet avser att undersöka förutsättningarna för att ta vara på de möjligheter som bland annat ges inom EU:s strukturfondsprogram för att främja det internationella utbytet på utbildningsområdet. Den samverkan som etablerats mellan Trav och Galoppskolan Wängen och dess franska och engelska motsvarighet är två bra exempel på internationellt utbyte som sker på hästutbildningsområdet.

Vad gäller sektorns behov av välutbildad och kompetent personal inom andra områden än de praktiska hästyrkena delar jag referensgruppens bedömning att dessa i allt väsentligt är väl tillgodosedda genom olika gymnasie- och högskoleutbildningar, t.ex. administratörer, anläggningspersonal, veterinärer, agronomer m.m.

Jag anser att det vore mycket värdefullt om eleverna i grundskolan kunde ges ökade möjligheter att få rida och köra häst, t.ex. i gymnastikundervisningen, vid friluftsdagar eller som fria aktiviteter för eleverna. Om barn och ungdomar får denna möjlighet i grundskolan skulle alla på sikt någon gång i livet få prova att rida eller köra häst. Möjligheter att få träffa hästar och prova på att rida och köra skulle således vara lika för alla, oavsett bakgrund. Enligt min mening skulle ökade möjligheter att få rida eller köra inom ramen för grundskolan vara viktigt för att få fler invandrarungdomar att intressera sig för hästar. Dessa är enligt referensgruppen kraftigt underrepresenterade inom såväl rid-, trav- som galoppsporten. Det finns troligen flera orsaker till att så är fallet. Hästsport har i vissa fall ingen kulturell tradition, det är relativt dyrt att rida. Referensgruppen har pekat på att det i många fall saknas ridskolor i områden där många invandrare bor. Jag tycker det är viktigt att förutsättning ges för invandrarungdomar att prova på ridning och körning. Det är självfallet de enskildas eget val om de vill rida eller köra häst, spela fotboll eller ishockey, eller ägna sig åt andra fritidsaktiviteter. Men det är viktigt att det finns valmöjligheter. Vi tar inte heller till vara på den möjlighet som hästsporterna ger att öka invandrarungdomars möjlighet att få en ökad kontakt på fritiden med andra ungdomar. Enligt min mening är det skolans huvudmän, landets kommuner, som aktivt måste

arbeta med dessa frågor. Det är dock viktigt att insatser även sker från hästsporternas organisationer och lokala klubbar och föreningar. Jag kan också konstatera att det görs vissa framsteg. Från och med år 2001 kommer invandrarungdomar i Botkyrka kommun att inom ramen för såväl grundskola som gymnasieskola ges möjlighet att rida. Kommunen och den lokala ridklubben har etablerat ett samarbete för att ta vara på ridsportens möjlighet att skapa goda relationer mellan barn och ungdomar från olika kulturer. Det är mycket glädjande och jag hoppas verkligen att liknande initiativ kommer att tas på flera orter inom en snar framtid.

6.2.2 Riksrekryterande gymnasiala utbildningar

NS har i skrivelse till utredningen anfört att det finns behov av att införa en riksrekryterande gymnasial utbildning vid Ridskolan Strömsholm med Kolbäckådalens gymnasieförbund som huvudman. Utbildningens mål är att förbereda eleverna att bli instruktörer och lärare samt hästskötare med inriktning på sport och unghästutbildning. Behovet av båda inriktningarna bedöms av NS som stort. Den uppfattningen delas av HYN. Programmet skulle enligt NS skapa förutsättningar för att talanger inom ridsporten oberoende av föräldrarnas ekonomiska resurser ges möjlighet att utvecklas inom sporten. Utbildningens utformning skulle också anpassas för att kunna svara mot den hippologiska högskoleutbildningens krav.

I nämnda skrivelse pekar NS även på behovet av att införa en riksrekryterande gymnasial utbildning vid Flyinge med Lunds kommun som huvudman. Utbildningen syftar till att förbereda de elever som önskar att bli kvalificerade hästskötare med utgångspunkt från det naturvetenskapliga programmet. Utbildningen skulle också enligt NS ge goda förutsättningar för vidareutbildning på högskolenivå i avsikt att bli veterinär eller agronom med hästinriktning samt hippolog.

Jag noterar att Lunds kommun och Kolbäckådalens gymnasieförbund kommer att ansöka hos regeringen om att få inrätta ett riksrekryterande gymnasieprogram enligt ovan samt ansöka om ett särskilt statsbidrag för att genomföra utbildningen. För att ta vara på riksanslagningarnas goda förutsättningar att bedriva olika hippologiska utbildningar är det bra om även riksrekryterande

gymnasiala utbildningar på hästområdet så långt som möjligt kan koncentreras till dessa anläggningar.

6.2.3 Riksidrottsgymnasier

SvRF och företrädare för Föreningen Ridskolan Strömsholm (FRS) har anfört att det bidrag som ges till riksidrottsgymnasierna från Riksidrottsförbundet (RF) är lika för alla individuella idrotter. Eftersom kostnaderna för att anordna ridutbildning är högre jämfört med utbildningar inom flera andra specialidrotter, t.ex. bordtennis, tennis, så anser SvRF och FRS att de missgynnas. Kostnaderna för att hålla och ta hand om hästar i utbildning är alltid större än att sköta tennisplaner m.m.

Staten har valt att kanalisera sitt stöd till idrotten via RF. RF fastställer nivån på det bidrag för specialidrott som skall betalas till de kommuner som anordnar riksidrottsgymnasier. Jag anser att frågan om nivån på det bidrag som staten ger till riksidrottsgymnasierna är en fråga som bör beslutas av RF. Jag förutsätter att RF känner till att hästupbildning är mer kostnadskrävande än t.ex. skötsel av tennisbanor och således beaktar det vid bidragsgivandet.

6.2.4 Folkhögskoleutbildningar

NS anför vidare i skrivelse till utredningen att Hästsportens Folkhögskola bör tilldelas ytterligare 4 500 deltagarveckor för att främja utbildningen inom rid-, trav- och galoppSPORTERNA samt hästaveln. Även SGC, SvRF och STC har påtalat att Hästsportens Folkhögskola behöver tilldelas fler deltagarveckor för att täcka de utbildningsbehov som finns. Detsamma har gjorts av utredningens referensgrupp. Jag kan konstatera att de medel som regeringen anvisar Folkbildningsrådet för folkbildning fördelas av rådet. Mot bakgrund av riksdagens beslut (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258) där den principiella utgångspunkt är att "Folkbildningen är och skall vara fri och frivillig-- Förutsättningen för att folkbildningen skall kunna vara fri och frivillig och fylla de funktioner som följer av detta, är att den kan styras av sin egen idé, sina egna mål, vara oberoende av politiska och ekonomiska maktgrupper och inte tvingas till kommersialisering eller anpassning till specifika samhälleliga krav för att hävda sin verksamhet. Dessa för folkbildningen värdefulla

egenskaper är grunden för stödet från stat, landsting och kommuner. Av detta följer också att inte heller bidragsgivningens villkor skall styra folkbildningens inriktning eller att folkbildningen skall fogas in i det allmänna utbildningsväsendet”. Jag kan se att det kan vara värdefullt för sektorns utveckling om Hästsportens Folkhögskola tilldelas ett ökat antal deltagarveckor, men anser att detta är en fråga som företrädare för folkhögskolan får diskutera med Folkbildningsrådet och som skall beslutas av rådet.

6.2.5 Kvalificerade yrkesutbildningar (KY-utbildningar)

AGROVÄST Livsmedel AB, Skara, har tillsammans med nationella, regionala och lokala intressenter tagit initiativ till att inrätta en kvalificerad yrkesutbildning med inriktningar anpassade till arbetsmarknadens behov inom hästsektorn. Utbildningen bedrivs i nära samarbete med SLU och är förlagd till Skara, en av fyra huvudorter för SLU:s verksamhet.

NS önskar vidare att utredningen aktualiserar frågan med utbildningsdepartementet om hur ersättningarna inom de s.k. KY-utbildningarna skall kunna höjas med hänsyn till att dessa utbildningar ofta är betydligt dyrare än andra utbildningar till följd av att utbildningen ofta bedrivs i små grupper och att det behövs hästar i utbildningen. Jag kan konstatera att de utbildningsanordnare som vill starta en s.k. KY-utbildning skall precisera kostnader för utbildningens genomförande till den s.k. KY-kommittén. Den tar därefter ställning till om utbildningen skall inrättas, antalet årselever, den statliga ersättning per årselev m.m. Jag är övertygad om att eventuellt kommande ansökningar om att få anordna s.k. KY-utbildningar från utbildningsanordnare med huvudmän inom hästsektorn kommer att ges möjlighet att presentera kostnaderna för att genomföra dessa hippologiska utbildningar, och att KY-kommittén kommer att ta erforderlig hänsyn till detta.

Jag har fått veta att Kvinnersta naturbruksgymnasium för närvarande prövar möjligheterna att inrätta en s.k. KY-utbildning för entreprenörer i skogs- och brukshästkörning, en utbildning som för närvarande sker i form av en påbyggnadsutbildning inom gymnasieskolans ram.

6.2.6 Fortbildning av yrkesverksamma

Representanter i utredningens referensgrupp har poängterat vikten av att de som redan är verksamma i sektorn erbjuds fortbildning. De fortbildningsinsatser som för närvarande görs anses av referensgruppen vara för små. Jag bedömer dock att frågor rörande fortbildning i allt väsentligt är en fråga som sektorn själv bör ta ansvar för. Jag kan konstatera att sektorn, bland annat genom de tre riksansläggningarna och deras verksamhet samt det nära samarbete som etablerats mellan riksansläggningarna och SLU genom inrättandet av den hippologiska högskoleutbildningen, bör ha goda förutsättningar för att vidta fortbildningsinsatser inom flera olika områden. Jag noterar att företagare och yrkesverksamma i hästsektorn i allt väsentligt ges likartade förutsättningar som företagare och yrkesverksamma i andra sektorer att fortbilda sig med hjälp av de statliga stöd som ges via det s.k. Växtkraft mål 3-programmet. Detta omfattar totalt under perioden år 2000 till och med år 2006 ungefär 12 miljarder kr. Det är bra att företrädare för riks-anläggningarna avser att pröva möjligheterna att bland annat tillsammans med SLU och i samarbete med företrädarna för de yrkesverksamma inom sektorn initiera fortbildningsinsatser inom olika områden som har betydelse för att bevara och utveckla svensk hästsektor.

SvRF har i skrivelse den 27 oktober 2000 till utredningen anfört att 72 % av ridinstruktörerna vid landets ridskolor saknar utbildning (31 % har endast ridledarkurs och 41 % saknar helt utbildning). SvRF påpekar att kostnaderna för att bedriva ridutbildning är hög, då det behövs hästar av vissa kvaliteter, tillgång till stallar m.m. Detta medför att relativt höga elevavgifter behöver tas ut för att finansiera utbildningen. För den ettåriga ridinstruktörsutbildningen vid Strömsholm betalar eleverna en avgift på ca 70 000 kr. Jag delar förbundets åsikt om att det är en allvarlig situation att de som skall undervisa i ridning inte har tillräcklig utbildning. Jag kan emellertid inte enbart på grundval av SvRF:s skrivelse bedöma hur problemet snabbt skall kunna lösas.

Om det krävs en statlig satsning för att höja kompetensen hos ridinstruktörerna vid landets ridskolor förutsätter jag att SvRF återkommer till regeringen efter det att en noggrann analys gjorts och att eventuella pengar som behövs kan ställas till förfogande från idrottsanslaget. Det är enligt min mening särskilt viktigt att det finns kompetent personal vid utövande av idrott som har

anknytning till djur. Dåliga ishockey-, fotbolls- och tennislärare medför kanske att vi får dåliga utövare av dessa sporter. Dåliga ridlärare kan medföra lidande för djur och det kan inte accepteras. Det finns exempel på ridskolehästar likväl som andra hästar som har farit illa, inte på grund av illvilja utan på grund av okunskap, och det måste så långt möjligt elimineras. Dessa förhållanden anser jag motiverar att ett särskilt statligt stöd kan behövas för att vidta fortbildningsinsatser av redan yrkesverksamma ridinstruktörer.

Jag tror också att det kan finnas motsvarande problem inom både trav- och galoppsporterna. En motsvarande kompetenshöjning kan således behövas även för ungdomsledarna vid t.ex. landets ponnytravskolor och inom ponnygaloppen.

6.2.7 Hästar i renskötseln

Länsstyrelsen i Jämtlands län har genom Jone Bixo som ingår i referensgruppen överlämnat ett förslag till utredningen, se bilaga 4, om att inrätta en utbildning som syftar till att använda hästar i renskötseln. Utbildningen skulle enligt länsstyrelsen skapa förutsättningar för att använda hästar som ett alternativ till motorcykel i renskötselarbetet. Hästar bedöms av länsstyrelsen vara ett bättre alternativ än motorcykel från bland annat miljö- och naturvårdssynpunkt samt medverka till att skapa goda förutsättningar för att utveckla hästturismen i de svenska fjällområdena.

Förslaget innebär sammanfattningsvis att ungefär 60 samer per år ges möjlighet att utbildas i att använda hästar i renskötselarbetet under en tvåveckors grundutbildning, att länsstyrelsen i Jämtlands län är huvudman för utbildningen, att utbildningen förläggs till Trav och Galoppskolan Wången, att utbildningen anpassas till hästanvändning i fältmässiga förhållanden och att utbildningen är öppen för deltagande från alla samebyar oavsett om de är belägna i Jämtlands län eller i något annat län.

Jag konstaterar att viss utbildning redan skett inom detta område under åren 1995–1996 och år 1998. Sametinget har anfört att erfarenheterna av den genomförda utbildningen är mycket god. Hästen används också numera från tid till annan i den praktiska renskötseln av de som utbildats inom området. Jag delar länsstyrelsen bedömning att hästar i många fall kan vara att föredra i stället för motorcykel i renskötseln, men vill samtidigt betona att det måste vara samerna själva som väljer vilka transportmedel som

de vill använda i renskötseln. Jag noterar också att utbildningen, och i förlängningen den praktiska användningen av hästar i renskötseln, kan medverka till att skapa förutsättningar för att en till samebefolkningen och naturen anpassad hästturismverksamhet kan utvecklas i de svenska fjällen. Det är dock en fråga som bör lösas mellan berörda samebyar och berörda länsstyrelser. Jag föreslår därför att regeringen avsätter en miljon kronor per år under fyra år för att inrätta den av länsstyrelsen föreslagna utbildningen.

Det är bra att Trav och Galoppkolan Wången är beredd att delta i utbildningen eftersom riksanslagningen kan medverka till att skapa goda förutsättningar ur ett regionalt perspektiv även för annan hästverksamhet än trav- och galoppssport.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i sin skrivelse också tagit upp att länsstyrelserna med stöd av rennäringslagens 32 § meddelar tillstånd att bedriva organiserad ridverksamhet på renbetesfjällen. Länsstyrelsen anser att de ridföretagare som nyttjar renbetesfjällen för sin verksamhet bör ha god kännedom om gällande regelverk. Därför kommer länsstyrelsen i framtiden att kräva någon form av kompetensbevis innan tillstånd kan meddelas om att få bedriva ridverksamhet på renbetesfjällen. Länsstyrelsen menar att den påbyggnadsutbildning som för närvarande ges inom hästturism av KomVux i Åre kommun efter det att den kvalitetssäkrats kan utgöra sådant kompetensbevis som krävs för att tillstånd skall kunna fås för att bedriva ridverksamhet i renbetesfjällen. Jag noterar att länsstyrelsen anser att utbildningen bör förläggas till Wången för att synergieffekter skall kunna fås med den utbildning av samer som länsstyrelsen förordar skall ske. Jag konstaterar att Länsstyrelsen i Jämtlands län avser att inom länet skärpa reglerna för tillståndsgivning för att få bedriva ridverksamhet i renbetesfjällen. Det tycker jag är bra. För att kunna vårda de natur- och miljövärden som finns i renbetesfjällen, och för att inte störa renskötseln, ser jag det som viktigt att endast personer med erforderlig kompetens ges tillstånd för ridverksamhet i de berörda områdena.

6.2.8 Hovslagarskolan i Skara och utbildningen av hovslagare

Svenska Hovslagarföreningen har vid hearing den 11 juli 2000 poängterat vikten av att en väl fungerande hovslagarverksamhet är en förutsättning för ett gott djurskydd, att ökade utbildningsinsatser behöver vidtas på detta område samt att föreskrifter om godkännande av hovslagare behöver utfärdas snarast.

NS har i skrivelse till utredningen den 12 oktober 2000 bedömt att det finns ca 1 000 personer som arbetar mer än halvtid som hovslagare. Av dessa saknar ungefär 500 formell kompetens. Enligt NS anser hovslagarföreningen att det finns ett akut behov av ca 100 hovslagare och att det behövs utbildas ungefär 400 hovslagare ytterligare under de kommande tio åren.

Hovslagarutbildning ges dels vid Hovslagarskolan i Skara, dels köper arbetsförmedlingarna i varierande omfattning utbildningsplatser av Lernia i Uppsala och av Nordviksskolan, Örnsköldsvik. NS:s uppfattning är att problemen vad gäller hovslagarutbildning främst beror på att hovslagarskolan i Skara är underfinansierad och att för få elever når slutexamen vid de utbildningar som ges av Lernia i Uppsala och Nordviksskolan, Örnsköldsvik.

Hovslagarskolan i Skara har påpekat att veterinärfakulteten, till vilken hovslagarskolan organisatoriskt hör, inte har något uppdrag av SLU:s styrelse att bedriva hovslagarskola. Enligt Hovslagarskolans föreståndare behöver regeringen precisera SLU:s uppdrag att bedriva hovslagarutbildning i Skara så att även antalet elevplatser framgår. Det anslag som Hovslagarskolan får via SLU:s veterinärfakultet betalas inom ramen för fakultetens anslag för grundutbildning och forskning. Enligt uppgift från Hovslagarskolan är den i nuläget underfinansierad. Skolan finansieras dels med anslag, ca 1,5 miljoner kr år 2000, dels med uppdragsintäkter. De senare består dels av intäkter från viss utbildningsverksamhet, dels från extern hovslagarverksamhet. Hovslagarskolan har uppvisat ett underskott på drygt en miljon kr under år 1998 och 1999. Det balanserade underskottet bedöms uppgå till ca 3,7 miljoner kr per den 31 december 2000. För år 2001 är budgeten underbalanserad med ca 1,1 miljoner kr. För att utbildningen skall vara fullt finansierad krävs att anslaget höjs, då elevavgifter inte får tas ut för annat än undervisningsmaterial.

Hovslagarskolan har fört diskussion med bland annat NS om att kunna förlägga viss praktik till de tre riksänläggningarna. De som anordnar praktik bör enligt Hovslagarskolan på sikt kunna erbjuda

handledare som avlagt mästarbrev. Hovslagarskolan bedömer möjligheterna att öka antagningen från nuvarande ca 10 per år till ca 30–35 per år som goda. Detta bland annat mot bakgrund av att det varit ca 50 behöriga sökanden till hovslagarutbildningen under de senaste åren. Antalet icke behöriga sökanden har också varit ca 50. En ökad antagning bedöms kunna ske från och med hösten år 2001. Enligt hovslagarskolan bör ett ökat utbildningsuppdrag följas av ett öronmärkt anslag för hovslagarutbildning som via veterinärfakulteten fördelas till Hovslagarskolan. För att utbildningen skall vara fullt finansierad vid en årlig antagning av 30–35 elever krävs ett anslag på ca 3,1 miljoner kr, vilket i princip är en fördubbling av nu tilldelade anslag.

Jag anser att utbildning av hovslagare är mycket viktigt för att säkerställa djurskyddet inom hästsektorn. Vidare spelar hovvården en väsentlig roll för att hästarna skall kunna prestera och fungera bra och ha en god hållbarhet. Jag konstaterar att riksdagen i beslut (prop. 1973:107, bet. JoU 1973:26, rskr. 1973:233) gett dåvarande veterinärhögskolan i uppdrag att förlägga hovslagarskolan till Skara.

Jag bedömer att det är viktigt att ökade insatser ges för att utbilda hovslagare så att hästsektorn får tillgång till väl utbildade hovslagare. Det är därför positivt att möjlighet finns att öka antagningen till Hovslagarskolan i Skara. Jag anser att en ökad antagning av antalet elever vid Hovslagarskolan i Skara på ett bra sätt kan medverka till att svara upp mot hästsektorns behov av tillgång till välutbildade hovslagare. Jag föreslår därför att regeringen preciserar SLU:s uppdrag att bedriva hovslageriutbildning till att omfatta en årlig antagning av 30–35 elever. Jag förutsätter att SLU avsätter erforderliga resurser för hovslagarskolans verksamhet, vilket vid en utbildning av 30–35 årselever av SLU bedöms uppgå till ca 3,1 miljoner kr i årets penningvärde.

Frågan om föreskrifter om godkännande av hovslagare behandlar jag i kapitel 9.

7 Forskning inom hästsektorn

De resurser som för närvarande anvisas från sektorns sida för hästforskning uppgår till ungefär 3–3,5 miljoner kr per år. Den forskning som stöds avser främst veterinärmedicinsk forskning. Insatserna kanaliseras främst genom AB Trav och Galopps (ATG) forskningskommitté (ca 2,5 miljoner kr) och djurförsäkringsbolaget AGRIA:s forskningskommitté (ca 0,6 miljoner kr). Staten anvisar inga medel som särskilt är avsedda för hästforskning. De statliga medel som idag kommer hästforskningsprojekt tillgodo sker inom ramen för tillgängliga basresurser vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Enskilda hästforskningsprojekt har vid enstaka tillfällen finansierats av Skogs- och Jordbrukets Forskningsråd (SJFR).

Forskning inom hästområdet bedrivs således i ganska liten omfattning i landet. Jag bedömer dock efter samtal i referensgruppen att det finns ett intresse för forskningen och att det finns tillräckligt bra projekt för en utökad forskning på hästområdet. Orsaken till att det bedrivs så lite hästforskning som det görs i landet beror enligt min bedömning på avsaknad av ekonomiska resurser. Ökade forskningsinsatser på hästområdet skulle bidra till en önskvärd kunskapsuppbyggnad som kan stimulera och utveckla och därigenom stärka sektorns konkurrenskraft. Dessutom ger ökade forskningsinsatser på hästområdet goda förutsättningar för att ytterligare höja kvaliteten i den nuvarande tvååriga hippologiska högskoleutbildningen. Jag ser det som viktigt att befintliga basresurser i form av kompetens och infrastruktur tas till vara.

Jag har i kapitel 5, Den hippologiska högskoleutbildningen, förordat att ett tredje utbildningsår bör införas först när det visar sig att nuvarande tvååriga utbildning visar stabilitet, långsiktighet och har en säkerställd finansiering. Införandet av ett tredje utbildningsår ger studenterna möjlighet att avlägga kandidatexamen, och sålades erhålla formell behörighet att påbörja forskarutbildning. En

ökad satsning på hästforskningsområdet kommer således även på sikt att bidra till att säkra sektorns behov av kvalificerad kompetens.

Mina förslag under detta avsnitt förutsätter att Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande (NS), i allt väsentligt i enlighet med det förslag som NS gett in till utredningen, se bilaga 5, inrättar en Hästnäringens Forskningsfond och ett Hästnäringens Forskningsforum samt att det som SJFR föreslår, och vilket även tillstyrks av NS, inrättas en hästforskningskommitté av det nya forskningsråd, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (MAS), som SJFR går upp i den 1 januari 2001. Hästforskningskommittén skall således organisatoriskt höra till MAS.

7.1 Utredningens förslag

Jag föreslår att staten anvisar fem miljoner kr per år under perioden 2001–2004 till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (MAS) för att ingå avtal med Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande (NS) om s.k. kollektiv forskning på hästområdet. En förutsättning för att staten skall anvisa medel till sådan forskning bör vara att NS inrättar en Hästnäringens Forskningsfond och Hästnäringens Forskningsforum i allt väsentligt i enlighet med det förslag som NS gett in till utredningen samt att MAS inrättar en särskild hästforskningskommitté. En annan förutsättning bör vara att det träffas ett långsiktigt bindande avtal mellan MAS och NS angående uppgifter, ansvarsfördelning, styrformer och finansiering för den av MAS inrättade hästforskningskommittén och för de av NS inrättade Hästnäringens Forskningsfond och Hästnäringens Forskningsforum.

Avtalsvillkoren bör i allt väsentligt överensstämma med de överenskommelser som SJFR träffat med andra stiftelser om s.k. kollektiv forskning. Avtalet skall för att vara gällande i likhet med vad som gäller i motsvarande sammanhang godkännas av regeringen. Jag föreslår att staten anvisar fem miljoner kr för hästforskning till MAS under förutsättning att näringen anvisar lika mycket, dvs. MAS och Hästnäringens Forskningsfond bör sammanlagt totalt disponera ca tio miljoner kr per år. De tillgängliga forskningsmedlen som disponeras av MAS och

Hästnäringens Forskningsfond skall fördelas av den till MAS:s hörande hästforskningskommittén.

Inom den föreslagna organisationen bör det avsättas resurser för att på lämpligt sätt föra ut både svenska och internationella forskningsresultat till aktiva och andra berörda. En kontrollstation bör efter tre års verksamhet analysera och utvärdera forskningsverksamheten samt ge underlag och förslag till hur verksamheten därefter bör bedrivas.

Jag föreslår att det statliga åtagandet inom svensk hästforskning motsvarande fem miljoner kr per år under åren 2001–2004 skall finansieras inom ramen för anslag 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning, utgiftsområde 23.

7.2 Motiv för mina förslag

Jag bedömer att de insatser som för närvarande görs på hästforskningsområdet är otillräckliga sett i relation till sektorns storlek och omfattning. Enligt min mening behövs ökade forskningsinsatser för att stärka organisationers och företags konkurrenskraft inom hästsektorn. Bedömningen delas såväl av referensgruppen som av SVA. En ökad satsning på hästforskning ligger enligt min uppfattning väl i linje med den särskilda satsning regeringen avser göra på forskning eftersom hästforskning bör vara intressant för både unga och kvinnliga forskare.

För att bedriva en så effektiv forskning som möjligt bör vi fokusera våra forskningsområden på ett begränsat antal väl definierade områden och verka för att inom dessa bevara och utveckla en internationell spetskompetens. Det är viktigt att så många som möjligt får ta del av relevanta forskningsresultat. Forskningsresultaten bör vara kollektiv information, vilket innebär att de resultat som uppnås är allmänt tillgängliga. För att ligga i forskningens frontlinje är det också angeläget att vi följer den internationella forskningen och att resultaten tas till vara på ett bra sätt och kommer de aktiva och andra berörda till del. För att tillgodose behoven av kunskapsuppbyggnad och kompetensutveckling inom de områden där vi inte har spetskompetens är det viktigt att bygga upp internationella kontaktnät.

Jag ser det som väsentligt att det bedrivs samarbete mellan forskare, universitet och hästsektorns organisationer i andra

länder. För att få delta i ett internationellt samarbete krävs dock att vi har något att erbjuda i form av kompetens som också svarar mot andra länders behov. Vi har en väl etablerad hästforskning inom vissa spetsområden där förutsättningar funnits att kontinuerligt bedriva forskning. Inom andra områden måste vi ägna särskild kraft åt att bygga upp vår kunskap, t.ex. har enligt SLU:s företrädare i referensgruppen ingen disputerat inom ett så för sektorn betydelsefullt område som hästutfodring. Jag noterar att SVA och SLU tagit vara på möjligheter att samverka med andra internationella forskningsinstitutioner på hästforskningsområdet, och också fått ekonomiska resurser från EU:s ramprogram för forskning.

Förutom att resultaten av hästforskningen har betydelse för sektorns konkurrenskraft och utveckling, så är det också viktigt att skapa förutsättningar för sektorn att rekrytera personer som har kvalificerad kompetens inom hästområdet, framför allt till de olika kunskapscentrum som byggs upp inom hästsektorn.

7.2.1 Hästsektorns förslag

NS har på uppdrag av de organisationer som ingår i dess styrelse presenterat ett förslag för utredningen där staten och näringen gemensamt tar ansvar för insatser på hästforskningsområdet och tillsammans anvisar ca tio miljoner kr per år. Förslaget innebär även att det inrättas ett Hästnäringens Forskningsfond, Hästnäringens Forskningsforum och Hästnäringens Forskningsråd, se bilaga 5.

Hästnäringens Forskningsfond föreslås bestå av representanter för företag och organisationer inom näringen som bidrar med medel för forskningsinsatser och staten genom förslagsvis MAS. Fondens uppgift föreslås vara att medverka till att resurserna för hästforskning ökar. Fonden bör finansieras till lika delar av näringen och staten. Målsättningen är enligt förslaget att fonden skall göra det möjligt att årligen avsätta ca tio miljoner kr för forskningsinsatser inom hästnäringens område. Hästnäringens Forskningsråd föreslås disponera de medel som fonden årligen kan avsätta för forskningsinsatser. Medlen föreslås fördelas i öppen konkurrens med utgångspunkt från näringens behov av insatser inom hela det område som hästnäringen representerar. Rådet föreslås bestå av personer, som utses av berörda organisationer inom

närings och MAS, och som har erforderlig kompetens för att på ett professionellt sätt kunna bedöma och utvärdera inkomna ansökningar och slutredovisningar. Hästnäringens Forskningsforum föreslås bestå av företrädare för forskningens avnämare och de organisationer som avsätter resurser till verksamheten. Syftet med forumet föreslås vara att med viss periodicitet fastställa inriktningen av planerade forskningsinsatser och redovisa resultatet av gjorda insatser.

Jag bedömer att det skulle vara mycket värdefullt för den framtida utvecklingen av sektorn om ökade insatser sker på hästforskningsområdet och att det på detta område kan ske ett samspel mellan sektorn och staten. En av grundbultarna för en framtida framgångsrik hästpolitik tror jag är att sektorn tillförs särskilda medel för hästforskning och att sektorn ges tillgång till den kunskap som finns kring forskning inom de statliga forskningsråden. Om vi skall kunna bevara och utveckla hästsektorn i Sverige krävs att vi har en hög kompetens på hästområdet och att vi ligger i frontlinjen även vad gäller hästforskning. Jag ser det som särskilt viktigt att forskningen inte bara blir tillgängligt för en fåtal personer utan att resultaten förs ut till aktiva och andra berörda och ser därför med tillfredsställelse att det finns en struktur för att föra ut forskningsresultaten i den föreslagna organisationen. I det följande har jag några kommentarer till det framförda förslaget.

Hästsektorns företrädare har framfört att ATG:s forskningskommitté i allt väsentligt fungerar bra. Den begränsning som råder i kommittén vad gäller beviljade av forskningsprojekt till andra forskningsändamål än vad som i första hand avser trav- och galopp-sporterna ser jag som naturlig mot bakgrund av bolagets uppgift. För att samordna insatserna mellan hästsektorns organisationer och ett statligt åtagande via SJFR:s efterföljare MAS, på hästforskningsområdet ser jag det som angeläget att en gemensam plattform inrättas, vilket är i linje med hästsektorns förslag.

Vad gäller uppgiften att identifiera och prioritera ämnesområden som skall fokuseras anser jag att avnämarna med sin kompetens om hästsektorns behov och dess konkurrensförmåga spelar en betydelsefull roll. Därför anser jag det är bra att det görs en uppdelning mellan ett forskningsforum och en forskningskommitté.

Hästnäringens Forskningsforum bör identifiera och fastställa behov av forskning inom olika ämnesområden med betydelse för hästsektorns utveckling. Områden som bibehåller och förstärker sektorns konkurrenskraft bör prioriteras. Vidare bör insatserna

inom de prioriterade ämnesområdena fokuseras på de områden där förutsättningar finns att Sverige kan uppnå en spetskompetens i ett internationellt perspektiv. Jag ser det som viktigt att beställarna, dvs. representanterna för avnämarna, är tydliga i sin beställarroll och klart och tydligt anger vilka ämnesområden de anser skall prioriteras. För att få ett bra samspel mellan forskningsforumet och vetenskapsvärlden ser jag det som viktigt att åsikter kan brytas och diskuteras inom ramen för hästnäringens forskningsforum. Därför ser jag det som viktigt att även hästforskningskommittén ges möjlighet att delta i forumets arbete.

Jag anser i likhet med SJFR att det Hästnäringens Forskningsråd som föreslås inrättas i NS:s förslag skall kallas för hästforskningskommitté. Likaså ser jag det som viktigt att staten via SJFR:s efterföljare MAS ges inflytande i kommitténs arbete mot bakgrund av att jag föreslår att staten skall svara för hälften av de medel som skall anvisas för hästforskningsändamål. Den modell som använts på andra områden för statlig finansiering av s.k. kollektiv forskning anser jag är väl lämpad att använda även i detta fall. Det innebär att hästforskningskommittén organisatoriskt tillhör MAS, att kommitténs kostnader för administration finansieras i särskild ordning av MAS, att tillgång ges till MAS:s kanaler för spridning av forskningsresultat m.m. och att MAS tillsätter ordförande i kommittén. MAS och sektorn, via NS, bör nominera lika många representanter vardera till kommittén. Genom att kommittén organisatoriskt tillhör MAS så kommer MAS:s etiska regler vid medelsfördelning till olika projekt att gälla. Detta ser jag som betydelsefullt. Genom MAS:s deltagande i kommittén tas även MAS:s erfarenheter vad gäller internationell forskningssamverkan och kunskap om deltagande i EU:s ramprogram för forskning till vara. NS har i referensgruppen angett att de tillstyrker dessa justeringar av det förslag som getts in till utredningen av NS, se bilaga 5.

Principen för kommitténs arbete bör vara att tillgängliga forskningsmedel fördelas i öppen konkurrens. Jag anser också att det bör ges möjlighet för utländska forskningsinstitutioner etc. att få del av de medel som kommittén fördelar för att förstärka konkurrensen. Det är kvaliteten på projekten som skall vara styrande så att konkurrensförmågan för hästsektorn stärks. Dessutom skall forskningsresultaten göras allmänt tillgängliga och spridas på ett bra sätt till de aktiva i hästsektorn samt till elever och studenter på hippologiska utbildningar. För att fullgöra uppgiften att välja ut vilka

forskningsprojekt som skall stödjas ser jag det som betydelsefullt att den plattform som skapas har en hög vetenskaplig kompetens samt att den består av personer som har erfarenhet av metoder att välja ut och utvärdera forskningsprojekt.

Den samverkan som hittills har skett mellan ATG:s och AGRIA:s forskningskommitté ser jag som betydelsefull och det är därför bra att den finns med och tas tillvara i sektorns förslag till utveckling av svensk hästforskning.

7.2.2 Resurser för hästforskning

Enligt sektorns förslag är målsättningen att tio miljoner kr avsätts för forskningsinsatser inom hästsektorn. Hälften föreslås finansieras av näringen och den andra hälften av staten.

Jag delar förslaget bedömning av resursbehovet och anser att det är rimligt att näringen och staten finansierar hälften vardera. Jag kan också konstatera att nivån i stort sett överensstämmer med de ansökningar som kommit in till ATG:s och AGRIA:s forskningskommittéer under senare år. En förutsättning för att staten skall anvisa särskilda medel för hästforskning är att det kan träffas långsiktigt hållbara avtal om den föreslagna organisationens uppgifter, ansvarsfördelning, styrformer m.m. mellan NS och MAS. Förebilder för sådana avtal finns i de avtal som SJFR träffat med andra stiftelser om kollektiv forskning och som har fungerat bra. Avtalet är enligt min uppfattning viktigt för att säkerställa stabiliteten och långsiktigheten. Avtalet bör därför i likhet med övriga avtal som SJFR träffat om kollektiv forskning godkännas av regeringen.

Forskning är till sin karaktär långsiktig och det krävs därför att hållbara överenskommelser kan träffas mellan hästsektorns organisationer och staten. Jag ser det som angeläget att en finansiering för en programperiod av minst fyra år kan säkerställas, så att förutsättningar skapas för att långsiktigt utveckla forskningsverksamheten inom hästområdet. En programperiod på fyra år är också i linje med de överenskommelser som SJFR träffat med företrädare för andra sektorer vad gäller s.k. kollektiv forskning.

Med hänsyn till hästsektorns betydelse för jordbruket ser jag det som betydelsefullt att LRF har förklarat sig beredda att delta i hästforskningsfrågorna. För närvarande sker diskussioner mellan NS och LRF om hur detta deltagande skall ske.

I likhet med finansieringen av den hippologiska högskoleutbildningen ser jag det som rimligt att finansiering av ett forskningsprogram motsvarande ungefär tio miljoner kr per år baseras på att hästsektorn och staten vardera finansierar ungefär hälften av kostnaderna. Därvidlag bör den eventuella del som avser finansiering via LRF vara att betrakta som finansiering från hästsektorns sida. En kontrollstation bör genomföras efter tre år och därefter bör man ta ställning till fortsatt verksamhet.

7.2.3 Samspel mellan hästforskning och den hippologiska högskoleutbildningen

Förutom forskningens betydelse för att utveckla kunskaps- och kompetensuppbyggnad och medverka till att stärka sektorns konkurrensförmåga vill jag framhålla att hästforskningen även spelar en stor roll för att utveckla en kreativ högskolemiljö för de studenter som studerar på den hippologiska högskoleutbildningen. Högskolemässigheten i den hippologiska högskoleutbildningen är till stora delar beroende av närhet till forskning och lärarnas forskningserfarenhet samt pedagogisk förmåga. Genom ett nära samspel mellan SLU och utbildningsanläggningarna bedömer jag att förutsättningarna är goda för att studenterna skall få en nära inblick i tillämpad forskning. Vidare skapas förutsättningar för kompetenshöjning av lärare som undervisar i den hippologiska högskoleutbildningens teoretiska och praktiska ämnen.

Jag delar SLU:s och NS:s bedömning att detta bäst sker om tillämpad hästforskning till stor del förläggs till utbildningsanläggningarna Flyinge, Strömsholm och Wången. På så sätt tas även anläggningarnas resurser i form av hästar, personal och fastigheter till vara. Jag vill dock poängtera att utgångspunkten för lokalisering av tillämpad hästforskning skall vara att man får så goda förutsättningar som möjligt för projektets genomförande. Om förutsättningarna vid utbildningsanläggningarna och alternativa platser bedöms som likvärdiga anser jag dock projekten i tillämpliga delar bör förläggas till utbildningsanläggningarna. I annat fall skall lokalisering ske till den plats som ger bäst förutsättningar för projektets genomförande.

8 Hästens roll i jordbrukspolitiken

Jordbrukspolitiken har av hävd haft en betydelsefull roll i EU:s historia. Detta bland annat mot bakgrund av att jordbruket är den enda näring som verkar inom ramen för en gemensam politik. Ungefär 360 miljarder kr av EU:s budget används för att finansiera jordbrukspolitiken, och det motsvarar ca hälften av EU:s totala budget. Målen för den gemensamma jordbrukspolitiken (Common Agricultural Policy, CAP) är fastställda i det s.k. Romfördragets artikel 33 från år 1957. Målen är:

- ökad produktivitet
- skälig levnadsstandard för jordbruksbefolkningen
- marknadsstabilitet
- tryggad livsmedelsförsörjning
- skäliga livsmedelspriser för konsumenterna

De medel som används för att uppnå ovan nämnda mål är:

- reglering av den interna marknaden och priserna
- gränsskydd i form av bland annat tullar och kvoter
- miljö- och strukturpåverkande åtgärder

Marknadsreglering av jordbruksprodukter baseras på följande tre grundläggande principer:

1. En gemensam marknad för jordbruksprodukter
2. En gemenskapspreferens med skydd för jordbruksprodukter som produceras inom EU
3. En gemensam finansiering av jordbruksregleringen

EU:s gemensamma jordbrukspolitik baseras på att handeln med jordbruksprodukter är fri inom unionen. Pris- och stödpolitiken till jordbruket fastställs gemensamt av medlemsländerna. Genom ett gränsskydd mot omvärlden, förhandlade produktionskvoter,

marknadsintervention och med hjälp av exportbidrag hålls priset för jordbruksprodukter inom EU på en politiskt önskad nivå.

Målen för den gemensamma jordbrukspolitiken har alltsedan Romfördraget år 1957 varit desamma. Dock har medlen varierat. År 1972 infördes stöd till förbättringar av jordbruksstrukturen. Från att fram till och med år 1992 i allt väsentligt baserats på prisstöd, som reglerats via gränsskydd (tullar, kvoter), har det sedan 1992 års jordbrukspolitiska beslut, den s.k. McSharry-reformen, skett en reformering av den gemensamma jordbrukspolitiken som innebär att jordbruksstödet har omfördelats till att i allt större omfattning utgå i form av s.k. direktstöd. Reformeringen av jordbrukspolitiken har medfört att prisstödet i form av tullar till sin nivå har sänkts, vilket har medfört att livsmedelspriserna har sjunkit.

För att upprätthålla jordbrukarnas inkomster och en skälig levnadsnivå har jordbrukarna kompenserats för sänkta avsalupriser på jordbruksprodukter med olika former av direktstöd. Vissa av direktstöden avser att ersätta jordbrukarna för produktion av vissa kollektiva nyttigheter, t.ex. ett öppet odlingslandskap. Andra avser att skapa likartad konkurrensförmåga för jordbruksproduktion mellan olika regioner till följd av skilda naturgivna förutsättningar för jordbruksproduktion, det s.k. stödet till mindre gynnade områden. I samband med 1992 års jordbrukspolitiska reform infördes även ett särskilt miljöprogram för jordbruket (EEG 2078/92).

Agenda 2000 är kommissionens plan för att bland annat stärka och skapa förutsättningar för att utvidga unionen. Slutlig överenskommelse om att genomföra Agenda 2000 fattades vid Europeiska rådet i Berlin den 24–26 mars 1999. Det slutliga beslutet avvek i vissa delar ganska väsentligt från det ursprungliga kommissionsförslaget. Syftet med Agenda 2000 är enligt kommissionen att fullfölja den från år 1992 beslutade reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken och att reformera strukturpolitiken. Planen vilar på samma grund som 1992 års jordbrukspolitiska reform och ytterligare omfördelning av stödet till jordbruket från prisstöd till direktstöd skall genomföras.

Som en del i Agenda 2000 infördes från och med år 2000 en ny förordning för landsbygdens utveckling: Rådets förordning (EG 1257/99) om stöd från Europeiska utvecklings- och garanti-fonden (EUGJF) för jordbruket till utveckling av landsbygden och om ändring och upphörande av vissa förordningar. Inom ramen för

denna förordning samlas samtliga åtgärder för landsbygdens utveckling inklusive miljöåtgärderna i den gemensamma jordbrukspolitiken. Medlemsstaterna ges möjlighet att inom ramen för förordningens åtgärder prioritera och välja vilka åtgärder som skall användas i respektive medlemsland. Dock så är det obligatoriskt för samtliga medlemsstater att tillämpa de miljöåtgärder som ingår i förordningen.

De jordbrukspolitiska medlen kan utifrån finansieringssynpunkt delas in i följande kategorier:

- av EU till fullo finansierade åtgärder
- av EU till del finansierade åtgärder
- nationellt finansierade åtgärder

De av EU till fullo finansierade åtgärderna är arealersättning vid odling av spannmål, oljevaxter, baljväxter, oljelin, gräsensilage och s.k. uttagen areal, vilken antingen kan trädas eller odlas med energi- och industrigrödor samt stöd för skogsplantering på åkermark. Vidare finansieras EU till fullo de s.k. djurbidragen som ges till nötkreatur (handjur, am- och dikor) och tackor. Vidare utgår ett slaktbidrag för nötkreatur (tjurar, stutar, mjölkkor, am- eller dikor och kvigor) samt ett extensifieringsbidrag till nötkreatur (handjur, am- eller dikor). Ersättningarna är till sin nivå (angivet i ECU per enhet) och till sin inriktning identiska för alla länder inom gemenskapen.

De av EU till del finansierade åtgärderna utgörs av insatser inom ramen för landsbygdsutvecklingsprogrammet. För en beskrivning av programmet hänvisas till Miljö- och landsbygdsprogram för Sverige år 2000–2006, se t.ex. Jordbruksverkets hemsida (www.sjv.se).

För en beskrivning av de nationellt finansierade åtgärderna i jordbrukspolitiken hänvisas till Jordbruksverkets hemsida (www.sjv.se)

Vad gäller hästens roll inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken skiljer sig förhållandena åt mellan olika medlemsländer vad gäller utformandet av de av EU delfinansierade åtgärderna inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken samt i något fall vad gäller det nationellt finansierade stödet till jordbruket, se bilaga 8.

8.1 Utredningens förslag

Jag föreslår att hästar skall ingå vid den svenska tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU, CAP, i tillämpliga delar vad gäller åtgärder som finns inom ramen för rådets förordning (1257/1999) om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar. De förslag som jag lämnar avseende hästen och hästhållningens roll inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken avser endast hästar och hästhållning som bedrivs vid jordbruksfastigheter med mer än 2,1 hektar åkermark. Samtliga hästar som finns vid jordbruksföretaget skall beaktas, oavsett om hästen ägs av jordbrukaren eller av någon som inackorderar hästen vid respektive jordbruksföretag. Mina förslag om hästens roll inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken bör införas så fort som det är praktiskt möjligt, vilket enligt min bedömning är år 2002.

Jag föreslår att hästhållning skall anses utgöra en s.k. primär produktionssektor inom jordbruket och att detta görs tydligt i gällande författningar. Detta medför att jordbruksföretagare som bedriver enbart hästhållning ges samma möjligheter som jordbrukare som bedriver verksamhet inom andra s.k. primära produktionssektorer inom jordbruket att erhålla investeringsstöd och startstöd till unga jordbrukare.

Jag föreslår att antalet hästar skall ligga till grund vid beräkning av antal djurenheter på ett jordbruksföretag. Hästar äldre än 6 månader skall anses utgöra en djurenhet. Även hästinnehav skall således ligga till grund för att få kompensationsbidrag vid odling av vall och för betesmark i stödområdena 1–5 samt för stöd till odling av vall inom ramen för åtgärden öppet och varierat odlingslandskap inom stödområdena 1–3.

Jag föreslår att stöd för bevarande av utrotningshotade husdjursraser skall ges till de svenska hästraserna russ, nordsvensk brukshäst, kallblodstravaren och den svenska ardenneren. Stöd skall ges för ston när de föder ett renrasigt föl som registreras. Stöd bör ges med 1 000 kr per avelssto de år som stoet föder ett renrasigt föl som registreras.

Vad gäller mina förslag angående investeringsstöd och startstöd föreslår jag att de finansieras inom nu gällande budgetram. Effekten av mitt förslag är att hästens roll stärks, men att det är

handläggande myndighet som har att ta ställning till inkomna ansökningar om investerings- respektive startstöd och att inom gällande budgetram göra erforderliga prioriteringar mellan ansökningar från olika typer av jordbruksföretagare.

Mitt förslag om att hästar skall ligga till grund vid beräkning av antal djurenheter på ett jordbruksföretag, och således kunna inräknas i djurenhetsunderlaget för att få kompensationsbidrag till mindre gynnade områden för odling av vall och för bete i stödområdena 1–5, bedömer jag kommer medföra ökade kostnader på ca 40 miljoner kr per år. Jag föreslår att kostnadsökningen i första hand finansieras inom gällande ekonomiska ram för det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet om inte denna fullt ut tas till vara, dvs. pengar som inte går åt inom en åtgärd bör då användas i åtgärden för kompensationsbidrag till mindre gynnade områden. Om den ekonomiska ramen för landsbygdsutvecklingsprogrammet fullt ut tas i anspråk föreslår jag att kostnadsökningen finansieras genom att nu gällande stödbelopp inom kompensationsbidraget reduceras generellt. I det senare fallet bibehålls således den fastställda kostnadsramen för kompensationsbidrag till mindre gynnade områden. Detta kommer att medföra att kostnaderna för kompensationsbidraget i allt väsentligt kommer att vara oförändrade jämfört med vad som nu är fallet.

För åtgärden öppet och varierat odlingslandskap i stödområdena 1–3 bedömer jag att kostnaderna kommer att öka med ca 20 miljoner kr per år eftersom jag föreslår att även hästar skall ligga till grund vid beräkning av antalet djurenheter vid jordbruksföretag. Jag föreslår att kostnadsökningen i första hand skall finansieras inom gällande ekonomiska ram för det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet om inte denna fullt ut tas till vara, dvs. att pengar som inte går åt inom en åtgärd bör då användas i åtgärden öppet och varierat odlingslandskap. Om den ekonomiska ramen för landsbygdsutvecklingsprogrammet fullt ut tas i anspråk föreslår jag att kostnadsökningen finansieras genom att nu gällande stödbelopp inom åtgärden öppet och varierat odlingslandskap reduceras generellt. I det senare fallet bibehålls således den fastställda kostnadsramen för stöd till ett öppet och varierat odlingslandskap.

Mitt förslag om att stöd för bevarande av utrotningshotade husdjursraser skall ges till avelsston av de inhemska husdjursraserna russ, nordsvensk brukshäst, kallblodstravaren och den

svenska ardenner, som under året föder ett renrasigt föl bedömer jag kommer att medföra ökade kostnader med ca 1,3 miljoner kr per år. Jag föreslår att kostnadsökningen i första hand skall finansieras inom gällande ekonomiska ram för det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet om inte denna fullt ut tas till vara, dvs. att pengar som inte går åt inom en åtgärd bör då användas i åtgärden stöd till utrotningshotade husdjursraser. Om den ekonomiska ramen för landsbygdsutvecklingsprogrammet fullt ut tas i anspråk föreslår jag att kostnadsökningen finansieras genom att kostnaderna för åtgärden kompetensutveckling inom det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet minskas i motsvarande mån.

Mina förslag avser endast befintliga stödformer inom jordbrukspolitiken. Min utgångspunkt är därför att de förslag som jag lämnar skall hanteras inom nu gällande administrativa rutiner för de olika stödformerna. För mina förslag avseende förändring i stödformerna kompensationsbidrag och stöd för öppet och varierat odlingslandskap innebär det att krav på hållandeperioder, räkningstillfällen, kvalificeringsperioder, skötselvillkor, krav på god jordbrukarsed och journalföring m.m. i allt väsentligt skall hanteras på samma sätt som gäller för nötkreatur, getter av honkön och tackor.

Vad gäller rapportering av innehav av hästar föreslår jag att detta skall ske i den s.k. SAM-blanketten på ett likartat sätt för vad som gäller getter av honkön och tackor. Stödet för de häst-raser som jag anser vara utrotningshotade bör i allt väsentligt administreras och hanteras på samma sätt som gäller för de djurslag som man hittills har fått stöd för inom åtgärden. Mot bakgrund av de rutiner som byggts upp inom berörda myndigheter på området bedömer jag att de förändringar jag föreslår i det ovanstående kan hanteras inom ramen för de anslagsmedel som tillförs berörda myndigheter för finansiering av administration av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Underlag för bedömning av kostnaderna av mina förslag och de ekonomiska konsekvenser som följer om den ekonomiska ramen för landsbygdsutvecklingsprogrammet fullt ut tas i anspråk redovisas i bilaga 6, avsnitt 2.

Jag är glad att referensgruppen i allt väsentligt delar mina förslag i denna del eftersom de under lång tid har diskuterats.

8.2 Motiv för mina förslag

8.2.1 Mina utgångspunkter

Hästar och hästhållning är en viktig inkomstkälla för jordbruket. Hästarna och hästhållningens roll har dock förändrats sedan 1900-talets första hälft då hästen användes som dragare. Nu spelar hästen och hästhållningen sin största roll för jordbruket som foderkonsument och för inackorderings- och uppfödningens verksamhet. Hästen spelar även en viktig social roll för en levande landsbygd. Förutsättningar för en aktiv och intressant fritid skapas i landsbygdsområdena, inte minst för unga flickor. Hästar och hästhållning svarar för en omsättning på ca 1,28 miljarder kr i jordbruksledet. Hästsektorn är jordbrukets femte största inkomstkälla.

Hästhållning bör enligt min mening ses som en primär produktionssektor inom jordbruket, på samma sätt som de intäktsmässigt mindre sektorerna får och lamm, get, ägg och fjäderfä. Genom detta synsätt ges hästverksamheter som bedrivs vid jordbruksfastigheter samma möjligheter att få investerings- och startstöd till yngre jordbrukare som andra former av jordbruks- och trädgårdsproduktion. Samtidigt markeras på ett tydlig sätt hästar och hästhållningens betydelse för jordbruket och som en del inom jordbruket. Jag anser också att antalet hästar bör ligga till grund för beräkning av ett jordbruksföretags antal djurenheter. Samtidigt konstaterar jag att hästen gör nytta för miljön, en levande landsbygd m.m. utan att det uppstår produktion av jordbruksprodukter som omfattas av jordbrukspolitiken marknadsordningar, dvs. sådana produkter som produceras utan att det finns en fullt ut marknadsfastställd efterfrågan på produkterna.

Det finns ett stort antal hästar inom det svenska jordbruket, nästan 80 000 hästar. Ungefär vart sjätte jordbruksföretag, drygt 14 000 jordbruksföretag, har en eller flera hästar på gården. I de flesta fall är hästhållning och hästuppfödning en kompletterande inkomstkälla för jordbruksföretaget. Det finns dock 385 jordbruksföretag som har fler än 25 hästar på företaget, och antalet hästar vid dessa företag är drygt 18 000. Det ger ett genomsnittligt hästantal på drygt 47 för dessa 385 jordbruksföretag. Jag antar att hästhållning utgör den huvudsakliga inkomstkällan för dessa företag.

Det kan anföras att det är inkonsekvent om Sverige för in ett nytt djurslag i den svenska tillämpningen av jordbrukspolitiken

eftersom vi aktivt verkar för en avreglering av densamma inom EU. Jag ser det inte så. Vi bör enligt min mening fortsätta att verka för en gemensam avreglering av jordbruket men det får inte låsa oss och därmed utgöra ett hinder för en modernisering av jordbruket eller att genomföra en anpassning till verkligheten. Vi kan inte blunda för utvecklingen av det svenska jordbruket. Det är således på tiden att vi ser hästen som den resurs den är för det svenska jordbruket och i konsekvens med det införlivar hästen i den svenska tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Ett införlivande av hästen i den svenska tillämpningen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik ser jag således inte som någon motsats till Sveriges strävan att reformera den gemensamma jordbrukspolitiken. Mina förslag i det följande syftar i allt väsentligt till att ta vara på möjligheterna att hjälpa till att modernisera och ställa om jordbruket samtidigt som man når en lika behandling av olika produktionsformer vad gäller de jordbrukspolitiska stöden.

Hästhållning ses också inom EU som en del av jordbrukssektorn. Rådets direktiv (90/427/EEG) om avelsmässiga och genealogiska villkor för handeln med hästdjur inom gemenskapen antogs bland annat med beaktande av följande:

”Avel och uppfödning av hästdjur, i synnerhet hästar, räknas i allmänhet till jordbrukssektorn. Verksamheten utgör en inkomstkälla för en del av jordbrukarna och bör därför uppmuntras.”

Hästar och hästhållning har således en plats inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikens generella regelverk. Detta gäller bland annat för de insatser som vidtas inom ramen för det s.k. landsbygdsutvecklingsprogrammet. Varje land har dock möjlighet att själv avgöra vilka insatser som skall vidtas, förutom vad gäller miljöåtgärderna.

Hästar och hästhållning ingår i jordbrukspolitiken i flera av de andra gemenskapsländerna. De länder som inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken stödjer sin hästsektor mest är Finland, Irland och Frankrike, se bilaga 8. De stöd som ges till hästsektorn via de jordbrukspolitiska stöden spelar självfallet roll för sektorns utveckling och konkurrensförmåga. Det gäller såväl inom landet mot alternativa produktionsformer och sysselsättningar som mellan länderna vad gäller lönsamheten för hästhållningen.

Det finns en uppenbar risk för att svensk hästsektors konkurrenskraft kan minska om andra gemenskapsländer, och inte

Sverige, stödjer sin hästsektor och håller kostnaderna nere för hästverksamhet med hjälp av jordbrukspolitiska stöd. Detta kan bland annat yttra sig i att hästuppfödare i Sverige flyttar sina avelsston till länder som har stöd för hästsektorn och därmed en lägre kostnadsnivå eller att unghästar lämnas i träning utomlands på grund av att kostnaderna där är lägre än i Sverige. Den tendensen kan enligt företrädare för hästsektorn redan nu ses inom bland annat trav- och galoppsporterna. Vidare kan avsaknad av jordbrukspolitiska stöd till hästar enligt min bedömning ha en negativ effekt i situationer när jordbrukaren överväger att upphöra med nuvarande produktion och söker möjligheter att ställa om företagets inriktning eller vid nyetablering av jordbruk. I dessa situationer spelar likviditet en relativt sett stor roll för vilken strategi (produktionsinriktning) som väljs, och att då etablera en hästverksamhet som kan behöva viss tid innan den når en rimlig lönsamhet, utan möjlighet till de jordbrukspolitiska stöden, kan spela en avgörande roll för att företag med hästhållning inte etableras.

Jag kan inte se att det finns någon anledning att göra någon skillnad på hästar som ägs av jordbrukarna och de hästar som inackorderas på jordbruksfastigheter vid beräkning av antalet djurenheter. Hästen bidrar ju på samma sätt att uppnå de jordbrukspolitiska målen oavsett vem som äger hästen.

Hästen och hästhållningen har också betydelse för att uppnå de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen. Liksom för jordbrukssektorn i övrigt är det främst målen *Ett rikt odlingslandskap* och *Ingen övergödning* som är relaterade till jordbrukets miljöpåverkan. *Begränsad klimatpåverkan*, *Levande sjöar och vattendrag* och *Storlagen fjällmiljö* är exempel på andra miljö kvalitetsmål som i varierande omfattning har anknytning till jordbruket. Jag kan konstatera att hästarnas foderkonsumtion i huvudsak baseras på inhemskt producerat grovfoder (hö, hösilage, bete) och till mindre del av kraftfoder, främst havre. Liksom inom annan djurhållning ges även viss tillskottsutfordring, t.ex. mineraler och salter, vitaminer m.m. Min bedömning är att marker som används för hästbete till övervägande del brukas extensivt.

En gammal tumregel är att en häst konsumerar foder från en hektar åker. Detta ligger väl i linje med de beräkningar som gjorts av Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande (NS). Beräkningar av NS visar att det behövs drygt 0,8 hektar åker för att producera en hästs årliga foderbehov. Motsvarande siffror för

mjölkkko är 1,28 hektar åker och för ungtjur 0,38 hektar åker. Hästen bidrar således på ett positivt sätt för att hålla landskapet öppet och brukat.

Beräkningar av NS visar att kväveläckage vid beaktande av foderkonsumtion, stallgödselhantering och foderproduktion uppgår till ca 23 kg kväve per häst och år. Motsvarande siffra för mjölkkko är 42 kg och för ungtjur 19 kg. Vad gäller koldioxidutsläpp och koldioxidbindning vid odling av foder samt metanavgång i samband med foderkonsumtion bidrar hästen till att koldioxid nettoassimileras, dvs. hästens foderkonsumtion medför att det binds mer koldioxid än vad som släpps ut vid produktion av fodret samt den metanavgång som sker i samband med idissling. Jämfört med mjölkkor och ungnöt avgår betydligt mindre metan i samband med fodersmältningen. Jag anser att dessa beräkningar är intressanta och pekar på att hästar och hästhållning i allt väsentligt på ett positivt sätt kan bidra till att uppnå flera av de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om. Samtidigt vill jag betona att det är betydelsefullt att hästsektorn på ett bra sätt kan hantera frågor som rör cirkulation av näringsämnen mellan åker- och betesmark och hästanläggningar. Speciellt vid tätortsnära hästanläggningar. Det är värdefullt att sektorn och Jordbruksverket finansierar forskning vid bland annat Jordbrukstekniska institutet för att hitta effektiva metoder för hantering av hästgödsel och att det inom ramen för Hästnäringens miljöråd bedrivs ett utvecklingsarbete för att träffa avtal med foderproducenterna som även innefattar lämpliga åtgärder för att återföra hästgödsel till åkermark.

8.2.2 Av EU helt finansierade jordbrukspolitiska stöd

De areal- och djurstöd som helt finansieras av EU kom till för att kompensera jordbrukarna för det inkomstbortfall som blev resultatet av jordbrukspolitiken reformering. Då pris- och marknadsordningarna inte någon gång avsett hästar, så har det inte funnits skäl att kompensera hästhållningen för sänkta marknadspriser via t.ex. djurbidrag. Jag delar den uppfattningen och ser heller ingen annan anledning att de av EU helt finansierade stöden skall omfatta hästar. Ingen företrädare för svensk hästsektor har heller fört fram krav på eller önskemål om att ett djurstöd riktat till häst

skall införas inom ramen för de av EU helt finansierade jordbrukspolitiska stöden.

8.2.3 Av EU delfinansierade jordbrukspolitiska stöd

Investeringsstöd

Den nuvarande utformningen av det svenska investeringsstödet ger möjlighet att förutom till de s.k. primära produktionssektorerna för livsmedel och trädgård, även bevilja stöd för investeringar i s.k. kompletterande verksamheter.

I det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet nämns som exempel på kompletterande verksamheter turism, hantverk, småskalig förädling och försäljning av gårdsprodukter samt entreprenad och konsultverksamhet med nära anknytning till jordbruk eller trädgård. Stödet handläggs av länsstyrelserna. Hästhållning är redan i nu gällande regelverk enligt min mening en kompletterande verksamhet för vilken investeringsstöd bör kunna tilldelas.

Hästhållning bidrar till att förstärka jordbruksföretagens inkomster samtidigt som produktion av varor som det inte finns en marknadsanpassad avsättning för på marknaden undviks. Vidare ger hästhållning förutsättningar för att främja diversifiering av jordbruksföretagen och ger en möjlighet för etablerade jordbruksföretag att ställa om produktionen. Därför bör hästhållning klart och tydligt anges som den primära produktionssektor den enligt min mening är inom jordbruket så att en jordbrukare som endast har hästar också kan komma i åtnjutande av stödet.

Startstöd till unga jordbrukare

I nu gällande regelverk ges möjlighet att få startstöd i de fall hästhållning utgör s.k. kompletterande verksamhet. Dock krävs att minst 25 % av jordbruksföretagarens inkomst kommer från huvudverksamheterna jordbruk eller trädgård. Hästhållning innefattas inte i begreppet huvudverksamhet. Min uppfattning om hästhållningens status inom det jordbrukspolitiska definitionsområdet gäller även i denna del, dvs. hästhållning bör enligt min mening kunna vara huvudverksamhet inom jordbruket. Det medför att startstöd till unga jordbrukare skall kunna ges även till den som avser att driva enbart hästverksamhet.

Kompensationsbidrag

Kompensationsbidrag lämnas per hektar av vall och betesmark inom de jordbruksmässigt mindre gynnade områdena. I norra Sverige (stödområdena 1–3) är även areal som används för spannmåls- och potatisodling stödberättigad. Åtgärden omfattar mark som kan skötas hållbart med hjälp av betande djur och som därmed bidrar till att hålla landskapet öppet. Den minsta djurtätheten, uttryckt i antal djurenheter som krävs för att hålla ett hektar öppet är anpassad till de regionala förutsättningarna. Hästar räknas i nuläget inte in i denna minsta djurtäthet, utan det är enbart nötkreatur, tackor och getter av honkön som ligger till grund vid denna beräkning. Jag anser att det är otillfredsställande.

Kravet på minsta djurtäthet motiveras av att det är viktigt att ha kvar djur i vissa områden för att bevara landskapet öppet. Den bedömningen delar jag. Jag anser dock att hästar i lika stor utsträckning som nötkreatur, tackor och getter av honkön håller landskapet öppet och bidrar till att upprätthålla en fortsatt markanvändning för jordbruksändamål. Hästar bidrar således till skydd av miljön och bevarar landskapet, vilka är målen för kompensationsbidraget till mindre gynnade områden enligt rådets förordning (EG 1257/99) om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden (EUGJF) för jordbruket till utveckling av landsbygden och om ändring och upphörande av vissa förordningar. Jag anser därför att reglerna bör ändras och att hästar skall anges som ett s.k. djurenhetsgrundande djurslag. Det bidrar också enligt min bedömning till en högre måluppfyllelse.

Vid beräkning av den minsta djurtätheten anser jag att hästar äldre än sex månader skall motsvara en djurenhet. Detta är i linje med gällande praxis. I tidigare gällande förordning, rådets förordning (EEG 2328/91) av den 15 juli 19991 om förbättring av jordbruksstrukturens effektivitet preciserades djurenhetsbegreppet och beräkningsgrunderna för detsamma för olika djurslag. Bland annat bedömdes en häst äldre än sex månader respektive ett nötkreatur äldre än två år utgöra en djurenhet. Denna förordning är numera upphävd. Det är en följd av att kompensationsbidrag från och med år 2000 endast lämnas för odling av mark, och inte som tidigare även för djurproduktion. Behovet av att precisera djurenhetsbegreppet och beräkningsgrunderna för begreppet har på gemenskapsnivå således fallit bort. Dock så spelar djurenhetsbegreppet roll för den svenska tillämpningen av jordbrukspolitiken

eftersom Sverige valt att för stöd till mindre gynnade områden i stödområde 1–5 och för åtgärden stöd till öppet och varierat odlingslandskap i stödområdena 1–3 ha en koppling mellan den minsta djurtätheten på ett jordbruksföretag och den stödberättigade arealen.

Miljövänligt jordbruk

Betesmarker och slåtterängar, Natur- och kulturmiljöer

Länsstyrelsen har för marker som betas av bland annat hästar möjlighet att besluta om särskilda skötselvillkor inom ramen för åtgärderna slåttervall och betesmarker samt natur- och kulturmiljöer. Jag ser ingen anledning att vidta någon förändring i denna del då länsstyrelsernas möjlighet att vid behov besluta om förbud mot hästbete i områden med fornlämningar m.m. eller föreskriva särskilda regler för bland annat hästbete synes väl motiverad.

Utrotningshotade husdjursraser

Stöd till utrotningshotade inhemska husdjursraser ges i Sverige för vissa raser av nöt, svin, get och får. I Sverige finns emellertid även fyra inhemska hästraser, russet, den svenska ardenneren och den nordsvenska hästen samt kallblodstravaren, som har en låg population och där antalet betäckta ston har minskat kraftigt under de senaste tio åren. Enligt yttrande från sakkunnig expertis vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) är dessa raser att betrakta som hotade till sin existens enligt FAO:s kriterier. Även om ett stöd för bevarande endast till mindre del kan anses förbättra lönsamheten för hållandet av dessa raser, så anser jag att det är rimligt att stöd ges för dessa raser utifrån ett bevarandeperspektiv.

Jag anser att stödet bör ges för ston när de föder renrasiga föl som registreras. Detta är enligt min mening ett sätt att medverka till att dessa inhemska rasers population kan hållas på en nivå som bidrar till att säkra deras bevarande. Jag ser det som nödvändigt att säkra rasernas fortbestånd och därför ser jag det som angeläget att ett stöd kan ges till enskilda djurägare.

Det är också viktigt att det av mig föreslagna stödet inte medför att de medel som idag anslås av Jordbruksverket till de berörda rasavelsföreningarna för informations- och rådgivningsinsatser för

att bevara de inhemska raserna dras ned eller tas bort. Jag anser dock att detta stöd, som i nuläget ges till rasavelsföreningarna för nordsvensk brukshäst, gotlandsruss och svensk ardenner, även skall ges till rasavelsföreningen för kallblodstravaren, som är den fjärde inhemska hästrasen som enligt yttrande från SLU är att betrakta som utrotningshotad.

Ekologiska produktionsmetoder

Jag ser det som naturligt att ett stöd för ekologiska produktionsmetoder inom jordbruket i den del som avser djurhållning riktas till livsmedelsproducerande djur. Hästen ses i många länder som ett viktigt livsmedelsproducerande djur. I Sverige har vi emellertid en annan syn på hästen. Svensk hästuppfödning bedrivs inte för att föda upp slakthästar utan för att tillfredsställa människors behov av sport-, fritids- och brukshästar. Jag tycker det är viktigt att vi även fortsättningsvis behåller vårt synsätt på hästen och inte bedriver slakthästproduktion.

Jag anser att det nu gällande stödet till ekologiska produktionsmetoder inom djurhållningen på ett bra sätt bidrar till en omställning av livsmedelsproduktionen som är i linje med regeringens mål. Eftersom avsikten med hästuppfödning i Sverige har andra syften än att föda upp hästar för livsmedelsändamål ser jag ingen anledning att hästar skall omfattas av stöd för ekologiska produktionsmetoder inom djurhållningen. De hästföretag som odlar vall, spannmål m.m. med ekologiska metoder får stöd inom ramen för det nu gällande landsbygdsutvecklingsprogrammet. Detta anser jag vara riktigt med hänsyn till att miljönyttan av vallodling är densamma oavsett om den företagare som odlar vallen har nötkreatur eller häst.

Öppet och varierat odlingslandskap

Regelverket för att få stöd inom ramen för åtgärden öppet och varierat odlingslandskap vid vallodling skiljer sig åt mellan stödområdena 1–3 och stödområdena 4–5. I område 1–3 bestäms det maximala stödet av antalet djurenheter vid företaget, medan stödet i område 4–5 ges oavsett antalet djurenheter.

De svenska reglerna om s.k. djurkoppling för stöd för odling av slätter- och betesvall i vissa områden är en unik företeelse inom

EU. Enligt det svenska landsbygdsprogrammet är motivet för en s.k. djurkoppling att miljöersättningen är en långsiktig investering för att upprätthålla miljövänliga driftsformer för aktiva jordbruk i framtiden. Vidare anförs i det svenska programdokumentet för landsbygdsutvecklingsprogrammet att ”mot bakgrund av det norrländska jordbrukets speciella förutsättningar och den stora överskottsarealen i regionen, som inte brukas aktivt, är det mer kostnadseffektivt att styra tillgängliga medel till areal som har goda förutsättningar att brukas på lång sikt”.

Jag kan inte se någon rimlig anledning till att stöd för odling av slätter- och betesvall endast skall ges till företag som har ett visst antal djurenheter av nötkreatur, tackor och getter av honkön. Även de företag som har hästar och odlar vall bidrar i lika stor utsträckning som andra vallproducenter med s.k. djurenhetsgrundande djurslag till att landskapet bibehålls öppet och brukat. Jag har i samtal med referensgruppen kunnat konstatera att det finns en öppenhet för att hästen likställs med andra betande djur, och därför bör räknas som djurenhetsgrundande djurslag vid beräkning av stöd för ett öppet och varierat odlingslandskap.

8.2.4 Nationellt finansierat jordbrukspolitiskt stöd

Det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige (område 1–3) har tillämpats sedan Sveriges medlemskap i EU år 1995. Stödet kan sägas vara en efterföljare till det s.k. norrlandsstödet, som fanns fram till och med Sveriges inträde i EU. Syftet med stödet är att behålla traditionell jordbruksproduktion och bearbetning som är särskilt lämpad för klimatförhållandena i norra Sverige. Det nationella stödet har under åren 1995–1999 i huvudsak tilldelats mjölksektorn (ca 300 miljoner kr av en utgiftsram på 318 miljoner kr). Den animalieproduktion som nu stöds får stöd på basis av producerad fysisk kvantitet, t.ex. levererad mjölk eller som ett bidrag per djur. Det nationella stödet kom till för att kompensera norrlandsjordbruket då det fram till och med 1994 gällande norrlandsstödet upphörde. Jag bedömer att några förändringar av nu stödberättigad produktion inte bör göras i dagsläget. Skulle det visa sig att den ekonomiska ram som finns tillgänglig för stödet inte fullt ut tas i anspråk bör hästhållning ingå i denna stödform. Om det visar sig att anslaget ej fullt ut tas i anspråk så beror det på att jordbruksverksamhet lagts ned eller minskat i norra Sverige.

Det vore enligt min mening olyckligt och då bör enligt min mening stöd kunna ges för hästverksamhet som bedrivs vid jordbruksfastighet. I linje med mina övriga förslag på jordbrukspolitikens område anser jag att hästen är en del av det traditionella jordbruket och jag finner det därför naturligt att de som vill gå över till eller börja med hästverksamhet kan göra det på samma villkor som de som vill starta t.ex. mjölkproduktion.

9 Djurskydd och miljö m.m.

Enligt direktiven är syftet med utredningen att skapa förutsättningar att bevara och utveckla hästsektorn i Sverige. De förslag som jag lägger fram är avsedda att tillsammans bilda grunden för en sammanhållen svensk hästpolitik som bevarar, tar tillvara och ger en möjlighet att utveckla hästens olika användningsområden. För att kunna göra detta krävs att vi har en god hästhållning och ett bra djurskydd. I annat fall kommer hästsektorn enligt min mening inte att erhålla den samhälleliga acceptans som är nödvändig för att sektorn skall kunna bevaras och utvecklas. Internationellt sett har vi en mycket långtgående och sträng djurskyddslag (1988:534), men enligt min mening finns en väsentlig brist i djurskyddslagen när det avser hästhållning. Jag har därför valt att i detta särskilda avsnitt om djurskydd ta upp och föreslå den förändring i djurskyddslagen som jag anser vara nödvändig för att samhället skall kunna ta ansvaret för att tillhandahålla ett regelverk som utgör grunden för en djurskyddsmässigt god hästhållning.

9.1 Utredningens förslag

Djurskyddslagen

Jag föreslår att 4 § djurskyddslagens bestämmelse om att djur skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt skall omfatta alla hästar och inte bara de som används för tävling. Vidare bör regeringen eller efter regeringens bemyndigande Jordbruksverket som en följd av första stycket få meddela ytterligare föreskrifter om hur alla hästar skall hållas och skötas.

Jag förutsätter att Jordbruksverket snarast möjligt förbjuder taggträdsstängsel och efter utredning annat olämpligt stängsel-

material vid hästhållning. Förslagen bör inte föranleda några kostnadsökningar eftersom Jordbruksverket redan utfärdat bindande föreskrifter för hur hästar som används i tävling skall hållas och skötas.

Godkännande av hovslagare

Jag föreslår att regeringen utfärdar förordning om ytterligare föreskrifter för verkställighet av förordningen (1993:1486) om godkännande av hovslagare.

Enligt förordningen skall den som vill bli godkänd som hovslagare betala en avgift för prövningen. Avgiften skall ge full kostnadstäckning för verket.

Krav på hälsointyg vid transport av hingstsperma

Jag föreslår att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att analysera förutsättningarna för och konsekvenserna av att träffa en överenskommelse mellan Sverige och de nordiska grannländerna Danmark, Finland och Norge som innebär att ömsesidig dispens från kravet på att hälsointyg utfärdat av officiell veterinär ges för hingstsperma som skickas mellan länderna.

9.2 Motiv för mina förslag

9.2.1 Djurskyddslagen

Djurskyddslagen som trädde i kraft år 1988 innebar en betydande förstärkning av djurskyddet. I 2 § föreskrivs att djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Detta får anses vara den grundläggande principen för allt djurskydd.

Lagen tog dock särskilt sikte på lantbrukets djur som ansågs vara en från djurskyddssynpunkt särskilt utsatt djurgrupp. Den moderna djurhållningens höga krav på effektivitet och ekonomisk lönsamhet gjorde att särskilt lantbrukets djur kunde bli utsatta för onödigt lidande. För denna grupp av djur som lagen främst tog sikte på att skydda ställdes därför särskilda krav. I 4 § djurskyddslagen preciserades därför att djur inom animalieproduktionen skulle hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ge dem möjlighet att bete sig naturligt. Bestämmelsen kompletterades med ett bemyndigande för regeringen eller efter regeringens bemyndigande Jordbruks-

verket att meddela föreskrifter om hur djuren skulle hållas och skötas. Det skulle ses som en precisering av 2 § djurskyddslagens generella bestämmelse om behandling av djur.

Djurskyddslagen markerade också vikten av att produktionsformerna gavs en sådan inriktning som tog tillräcklig hänsyn till djurens välbefinnande. Det var en påminnelse om att även om tekniken utvecklas snabbt och rationaliseringar måste genomföras så får det inte ske på bekostnad av djurskyddet. Man får inte glömma bort att det är levande djur som ingår i produktionen. Detta kom till uttryck i 1988 års djurskyddslagstiftning. Det var ett viktigt första steg. Därefter bör emellertid ambitionen vara att följa upp djurskyddet och successivt införa samma djurskydd för alla djur. Skärpningar i den riktningen av lagen har också skett efterhand. 4 § djurskyddslagen omfattar t.ex. numera även försöksdjur.

En sammanhållen svensk hästpolitik som skapar förutsättningar att bevara och utveckla hästsektorn i Sverige måste vila på en stadig grund och enligt min mening måste samma krav ställas på all hästhållning oavsett ändamålet med hästhållningen. En viktig faktor i det sammanhanget är att vi har friska och välskötta hästar som behandlas väl från djurskyddssynpunkt. När vi talar om hästen får vi inte glömma bort att det är ett levande djur som har rätt till en god omsorg och omvårdnad. Samhällets skyldighet är enligt min mening att tillhandahålla ett regelverk som utgör en god grund för en djurskyddsmässigt god hästhållning.

Jag anser att det finns en brist i gällande djurskyddslag som bör rättas till. En god hästhållning förutsätter nämligen enligt min mening att ansvariga myndigheter kan meddela bindande föreskrifter om hur alla hästar skall hållas och skötas. Med stöd av 4 § djurskyddslagen kan föreskrifter meddelas om hur djur som omfattas av paragrafen skall hållas och skötas. Det är enligt min mening hög tid att alla hästar omfattas av 4 § djurskyddslagen. I och för sig anser jag tiden vara mogen för att 4 § djurskyddslagen numera borde omfatta alla djur som lagen avser. Mot bakgrund av kommittédirektiven begränsar jag dock mitt förslag till att endast avse hästar.

Mot bakgrund av en rad framställningar till jordbruksdepartementet föreslogs i departementspromemorian (Ds 1997:11) Ändringar i djurskyddslagen att 4 § djurskyddslagen skulle omfatta alla djurslag. I promemorian framhålls bl a att de ekonomiska skäl som tidigare motiverade nuvarande bestämmelse även måste ha

giltighet i fråga om andra djurslag än de inom husdjurskötseln och tävlingsdjur. I fråga om hästar togs särskilt upp att nya ägar-kategorier kommit till. Dessa har liten eller ingen erfarenhet av djurskötsel och att detta lett till mindre god skötsel och till och med vanvård av just hästar. Departementspromemorian innehöll en rad förslag till ändringar i djurskyddslagen. Promemorian har remissbehandlats av jordbruksdepartementet.

Riksdagen beslutade dock på förslag av regeringen (prop. 1997/98:28, bet. 1997/98:JoU12, rskr. 1997/98:142) att välja att begränsa ändringarna till att omfatta endast de ändringar som var en förutsättning för att EU:s direktiv på djurskyddsområdet i tid skulle hinna inarbetas i svensk rätt. De ändringarna har därför endast med försöksdjur att göra.

Hästen utgör och kommer att utgöra en betydande resurs bland annat för landsbygdens utveckling. Från den traditionella och den viktigaste rollen att producera livsmedel som landsbygden haft i det svenska samhället tyder utvecklingen på att landsbygden får en allt större betydelse för rekreation och fritid. Att producera livsmedel kommer dock enligt min bedömning att vara landsbygdens viktigaste roll även i framtiden. Men utvecklingen går hela tiden mot en effektivare livsmedelsproduktion som innebär att mer livsmedel kan produceras på mindre areal mark och av ett färre antal djur. Vi vill emellertid ha mer öppna landskap och fler djur på landsbygden än vad som behövs för att producera en tillräcklig mängd livsmedel. Vi får alltså marker över som vi vill hålla öppna för t.ex. rekreation och fritid. Den möjligheten kan vi utnyttja nu för att öka hållandet av hästar på landsbygden. Det behöver inte vara enbart hästar som används i tävling och som idag omfattas av 4 § djurskyddslagen. Det kan lika gärna vara hästar som hålls för rekreation, fritidsridning, turism eller inackorderingsverksamhet m.m.

I Sverige finns ungefär 440 000 mjölkkor som producerar ungefär 3,3 miljoner ton mjölk per år. Antalet mjölkkor minskar hela tiden medan avkastningen per ko ökar. Ett antal mjölkproducenter lägger årligen ned sin verksamhet. Det saknas möjlighet för nästa generation att driva företaget vidare men med en ny inriktning på t.ex. hästverksamhet kan det finnas nya möjligheter. Den nya inriktningen kan med fördel vara hästrelaterad såsom turism, ridhus, inackordering av häst, rehabilitering av hästar m.m. År 1999 fanns drygt 80 000 jordbruksföretag i Sverige. Var sjätte av dessa jordbruksföretag höll en eller flera hästar. Oftast var det 2-5

hästar och en del företag bedrev även inackorderingsverksamhet. Det finns således redan en tradition att hålla häst i jordbruksföretagen och i takt med jordbrukets effektivisering även en snabbt ökande potential och ett ökat intresse att hålla häst.

På Jordbruksverkets initiativ genomfördes år 1997 ett landsomfattande projekt som gällde hästhållning. Att Jordbruksverket såg över just hästhållningen berodde på att de bedömde att tillsynen över hästar fortlöpande sker av tävlings- och banveterinärerna vid tävling. Det ger en ganska klar bild över hur de används. Hur hästarna sedan har det hemma i stallet var inte lika känt och därför beslöt Jordbruksverket att hästhållning skulle bli föremål för projektinriktad tillsyn. Totalt besöktes 4 604 häststall inom ramen för projektet.

Resultatet av projektutvärderingen har publicerats i Jordbruksverkets rapport 1998:23, Hästhållning 1997. Sammanfattningsvis konstaterade Jordbruksverket i rapporten att 80 % av de av inspektörerna besökta stallarna bedömdes ha en godtagbar djurhållning, 15 % hade smärre brister i djurhållningen och 2 % hade allvarliga brister. Jordbruksverkets samlade bedömning av projektet är att hästhållningen i Sverige överlag är ganska bra. Resultatet av projektet visade dock på ett antal brister i fråga om efterlevnaden av gällande bestämmelser och allmänna råd. Resultatet visade också att tillämpningen av lagen varierar mellan kommunerna.

Jordbruksverket bedömer att hästhållningen i Sverige överlag är ganska bra, men konstaterar samtidigt att det enligt verkets uppfattning är nödvändigt att komma till rätta med de brister i efterlevnaden av lagen som konstaterades inom ramen för projektet. Jag delar denna bedömning. Mot bakgrund av att 2 % av hästhållningen i projektet uppvisar allvarliga brister kan förenklat antas att minst 4 000 hästar i Sverige hålls i en djurhållning som bedöms ha allvarliga brister. Det är inte tillfredsställande. Enligt min mening är det därför angeläget att ändra 4 § djurskyddslagen så att de problem vid tillämpningen av lagen som uppfattas av kommunerna på grund av skillnaden mellan tävlingshästar och icke tävlingshästar undanröjs. Jordbruksverket för också fram det i rapporten som en önskvärd åtgärd. De krav som Jordbruksverket idag kan ställa i föreskrifter avseende skötsel av hästar gäller som jag tidigare angivit endast tävlingshästar. För övriga hästar gäller de endast som allmänna råd.

Jag delar Jordbruksverkets bedömning att det är beklagansvärt att t.ex. taggråd används i så stor utsträckning (19 %) som

framgår av resultatet av projektutvärderingen. Att taggtråd inte bör användas anges som ett allmänt råd i Jordbruksverkets föreskrifter om djurhållning inom lantbruket.

Jag anser att mot bakgrund av den dokumenterade olycksrisken som finns med taggtrådsstängsel vid hästhållning är det inte tillräckligt att det anges som ett allmänt råd. Taggtråd runt rast- och beteshagar vid hästhållning bör omgående förbjudas. Jag förutsätter därför att Jordbruksverket snarast möjligt förbjuder inhägnad med taggtråd vid hästhållning. Övriga förslag till förbättringar som Jordbruksverket har tagit upp i rapporten är att brister på efterlevnad av lagen kan bero på hästägarnas bristfälliga kunskaper om att hålla häst. Jordbruksverket pekar därför på vikten av information och utbildning. Jag delar Jordbruksverkets uppfattning att det är viktigt att hästägarna har tillräckliga kunskaper om vad det innebär att hålla häst innan de skaffar sig hästar. Svenska Islandshästföreningen är ett exempel på vad enskilda rasföreningar kan göra för att utbilda och upplysa medlemmar om hästrasens särskilda krav. Islandshästen är den hästras som proportionellt har ökat mest under senare år. Antalet islandshästar är nu ca 12 000. Det finns samtidigt en mängd myter om denna "urhäst" och dessa arbetar man inom föreningen med att få bort. Det finns bland annat planer på att producera en utbildningsfilm som tar upp alla missuppfattningar. Samtidigt bedrivs inom föreningen utbildningsverksamhet. Det är initiativ som jag tror är mycket viktiga för att vi skall kunna utvidga hästägandet så att de nya hästägarna kan känna att det inom rasföreningarna finns stöd och kompetens att tillgå. Att jag särskilt tar upp Svenska Islandshästföreningen betyder inte att det är den enda rasförening som bedriver sådan verksamhet, utan beror på att det är den hästras som ökat snabbast i Sverige under senare år och därför har det ställts alldeles särskilt höga krav på denna rasförening. Det är därför glädjande att föreningen hunnit med att engagera medlemmarna inom dessa viktiga områden i den takt som rasens popularitet ökat. Utbildning inom hästområdet tas särskilt upp i kapitel 5 och 6.

9.2.2 Godkännande av hovslagare m.m.

Riksdagen beslutade redan år 1993 efter förslag från regeringen att införa ett system för godkännande av hovslagare. Regeringen utfärdade den 16 december 1993 förordning (1993:1486) om godkännande av hovslagare. I förordningen anges att hovslagare får godkännas av Jordbruksverket. För att bli godkänd som hovslagare skall man ha den utbildning eller kunskap i övrigt som Jordbruksverket föreskriver. Vidare anges i förordningen att det skall föras en förteckning hos Jordbruksverket över godkända hovslagare och på vilka grunder Jordbruksverket får upphäva godkännandet. I 6 § anges att ytterligare föreskrifter för verkställighet av förordningen meddelas av Jordbruksverket.

I regeringens förslag till riksdagen anfördes bland annat att en god hov- och klövvård är viktig för husdjurens välbefinnande. Detta gäller framför allt hästar och nötkreatur. Som skäl för beslutet anfördes att det är betydelsefullt att hovslageriverksamheten bedrivs på ett djurskyddsmässigt godtagbart sätt och om ingreppen inte utförs på ett riktigt sätt kan det medföra skada och lidande för djuren. Det är därför viktigt att den som utför dessa ingrepp har goda kunskaper och praktisk färdighet. Vidare anfördes att det kan vara svårt för en hästägare att bedöma om en hovslagare har utfört ett riktigt arbete och då kan skadan redan vara skedd. Av bland annat det skälet ansågs det viktigt att djurägare när de vill anlita en professionell hovslagare har möjlighet att välja en hovslagare som har dokumenterat goda kunskaper. Därför beslutade också riksdagen om bestämmelser om godkännande av hovslagare.

Hästar är i behov av en regelbunden hovvård. Om hovarna inte sköts på ett riktigt sätt kan det orsaka skada som medför ett onödigt lidande för hästen. Det är svårt för en hästägare som skall anlita en hovslagare att veta om den som uppger sig vara hovslagare verkligen har kompetens på området. Trots riksdagens beslut och regeringens förordning har Jordbruksverket inte utfärdat föreskrifter om verkställighet av förordningen. Det är enligt min mening otillfredsställande. Jag anser att de skäl som angavs för riksdagens beslut år 1993 är lika aktuella idag. Det enda som fattas för att kunna införa ett system för godkännande av hovslagare är att det utfärdas bestämmelser om verkställighet av förordningen. Eftersom Jordbruksverket har haft bemyndigandet sedan år 1993, men ännu inte utfärdat sådana föreskrifter, bör enligt min mening

regeringen utfärda en förordning med nödvändiga bestämmelser så att ett system för godkännande av hovslagare snarast kan införas.

Jag har i skrivelse från Anders Eriksson, Körskolan Rockelstad, uppmärksammat på problem kring hästarnas mun- och tandvård. Jag ser det som viktigt att det finns en hög kompetens inom området. Jag utesluter inte att det kan behövas vissa utbildningsinsatser i denna fråga, bland annat för veterinärer. Jag förutsätter att Jordbruksverket tar initiativ till en dialog med bland annat Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Sveriges Veterinärförbund (SVF) och hästsektorns organisationer rörande dessa frågor. En god mun- och tandvård är enligt min mening inte minst viktig för att upprätthålla ett gott djurskydd.

Jag har vid möte med Sveriges Veterinärmedicinska Sällskaps (SVS) hästsektion informerats om de planer som finns att pröva förutsättningarna för att inrätta en hästhälsovård liknande vad som gäller för vissa av animalieproduktionens djur. Jag tycker detta är en fråga som hästsektorn bör analysera och undersöka vidare om man finner det angeläget. Jag skulle se det som positivt om hästsektorn utarbetar ett förslag och därefter med förslaget som grund tar upp diskussioner med Jordbruksverket och eventuellt andra berörda expertmyndigheter.

9.2.3 Transport av häst m.m.

Upprörande bilder har visats på hästar även från Sverige som skickas till slakt till andra EU-länder eller till s.k. hästmarknader. De bilder och exempel som har visats på djurskyddsmässigt helt förkastliga transporter är dock enligt vad jag kan bedöma i strid med redan gällande bestämmelser inom EU. I första hand är det enligt min mening ett problem att tillsynen enligt gällande bestämmelser inte är tillfredsställande. Tillsynen måste således i första hand förbättras och det är angeläget att vi har en fungerande tillsyn i enlighet med gällande författningar. I många fall har den brustit även i Sverige och det är viktigt att kommunerna tar sitt ansvar och avsätter tillräckliga resurser för ändamålet.

Transport av hästar regleras inom EU i rådets direktiv (91/628/EEG) om skydd av djur vid transport och i rådets direktiv (95/29/EG) om ändring av direktiv 91/628/EEG. Sverige har införlivat direktiven och från den 1 november 2000 gäller nya regler för djurtransporter, Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2000:133) om transport av levande djur.

Vid en samlad bedömning anser jag dock att hästtransporter inom EU som görs i enlighet med gällande direktiv och svenska regler inte kan betraktas som förkastliga från djurskyddssynpunkt. Om kommunerna i Sverige utövar en bra tillsyn enligt Jordbruksverkets föreskrifter och vi inom EU kan diskutera de problem som finns i fråga en tillsyn över efterlevnaden av direktiven bedömer jag att gällande transportregler för hästar är acceptabla.

Det finns ingen statistik som berör antal hästar som exporteras för slaktändamål. Enligt min bedömning beror den export av hästar för slakt som sker av att slaktpriset är ungefär 1 000 kr högre per häst i vissa länder, t.ex. Belgien och Italien, jämfört med det svenska slaktpriset. Det har diskuterats om det skall införas någon typ av statligt finansierad slaktpremie för häst. Syftet med denna skulle, som jag förstått det, vara att se till att avräkningspriset vid slakt är lika högt som det pris som kan fås om hästen slaktas i något annat land. Grunden för att exportera skulle således falla bort. Jag känner dock stor tveksamhet inför en sådan lösning. I Sverige bedriver vi inte slakthästuppfoädnng och jag tycker att det är viktigt att vi inte får ett statligt subventionerat system som kan uppmuntra till sådan verksamhet. Jag utesluter dock inte att sektorn på frivillig grund inför någon premie eller hämtningssystem för att minska utgifterna för att skicka hästar till slakt. Jag bedömer dock att det inte i första hand är en fråga för staten.

Om vi vill förbättra djurs förhållande i andra EU-länder och i detta fall hästar så måste vi göra det inom ramen för EU-arbetet. Om man bedömer att det är ett särskilt land eller särskild hästmarknad i ett land som utgör problem från djurskyddssynpunkt kan ett alternativ vara att ta upp bilaterala diskussioner med det landet.

Krav på hälsointyg vid transport av hästar

För att svensktränade hästar skall kunna transporteras och t.ex. delta i tävlingar som anordnas utomlands krävs normalt att ett hälsointyg utfärdas av en s.k. officiell veterinär. Intygskravet skall motverka att smittsamma sjukdomar förs från ett land till ett annat. Länder med ett likartat smittskyddsläge kan träffa överenskommelse med varandra om ömsesidig dispens från bestämmelserna om veterinärbesiktning och hälsointyg. Kommissionen skall informeras om sådana överenskommelser. Jag har i skrivelse från STC den 17 juli 2000 och vid besök på trav- och galoppbanan

Jägersro den 27 juli 2000 informerats om att det krävs ett sådant intyg från officiell veterinär för att hästar som tränas i Sverige skall få delta i hästtävlingar i bland annat Danmark och Norge. Regeringen har i beslut (regeringsbeslut 5, Jo 1999/1413) bemyndigat Statens jordbruksverk att träffa överenskommelse om ömsesidig dispens med Danmark, Finland och Norge. Jag ser det som angeläget att Jordbruksverket prioriterar att sådana överenskommelser snarast träffas med dessa länder. Dröjsmål medför ökade kostnader för svenska hästägare som inte kan motiveras utifrån gällande smittskyddskrav.

Eftersom Sverige och de nordiska grannländerna av Jordbruksverket bedöms ha ett likartat smittskyddsläge som medför att levande hästar kan transporteras mellan länderna utan krav på hälsointyg kan det kanske finnas förutsättningar för att även hingstperma skall kunna undantas från krav på intyg från officiell veterinär för att kunna sändas mellan berörda länder. Mot denna bakgrund föreslår jag att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att pröva förutsättningarna för att sådana ömsesidiga dispenser även kan ges för hingstperma.

9.2.4 Djurskydd vid hästauktioner och hästmarknader

I Sverige genomförs hästauktioner endast vid ett fåtal tillfällen per år. Vid auktionerna säljs främst 1,5-åriga unghästar av raserna varmblodig travhäst och engelskt fullblod. Auktioner förekommer även vad gäller kallblodig travare. Auktionerna anordnas av uppfödareföreningarna inom respektive ras. För att få delta vid auktionerna krävs vanligtvis att hästen har ett av veterinär utfärdat intyg gällande hästens hälsostatus. Intyg skall vara utfärdat i nära anslutning till auktionens genomförande, vanligtvis inom en vecka innan auktionen avhålls. Dessa auktioner genomförs i allt väsentligt dock på ett professionellt sätt och med beaktande av ett gott djurskydd.

I Sverige anordnas från tid till annan även s.k. hästmarknader. Exempel på sådana är Ulrike hästmarknad utanför Linköping och hästmarknad i Vrigstad. Även i Sjöbo har det förekommit att hästmarknader anordnats. Missförhållanden vid hästmarknader har påtalats för utredningen. Även i samband med hästmarknader ser jag det som viktigt att kommunerna tar sitt ansvar för att tillsyn sker enligt djurskyddslagen. Jag förutsätter att om man anordnar hästmarknader i en kommun så har denna information rimligen

även nått de kommunala tjänstemännen och bedömer att gällande författningar ger stöd för ingripande vid missförhållanden.

9.2.5 Omhändertagande av döda hästar

När en hästägare bestämmer sig för att en häst måste avlivas så blir det enligt uppgift från veterinärförbundet allt vanligare att ägaren önskar att hästen inte skall slaktas för att bli livsmedel, utan ägaren vill istället avliva hästen. Jag bedömer att det kommer att bli allt vanligare att hästägaren dessutom vill att hästen skall kremas efter avlivningen. De kommenterade s.k. MRL-bestämmelserna kommer att medföra att alltfler hästar kommer att kremas. Det ställer krav på att vi har kapacitet att ta om hand dessa hästar. Idag finns bara kapacitet att bränna hela hästar vid Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) (fr.o.m. den 1 januari 2001). Det är viktigt att berörda har i åtanke att vi med ett ökat antal hästar har möjlighet att krama hästar eller på andra sätt ta hand om avlivade hästar.

9.2.6 Hästarnas påverkan på miljön

Jag har i skriftlig hearing till expertmyndigheter och hästsektorns organisationer inbjudit till att ge synpunkter angående hästsektorns påverkan på miljön.

Jordbruksverket skriver i sitt svar daterat den 22 augusti 2000 i anslutning till denna skriftliga hearing att hästhållning har en nära koppling till flera av de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt. I första hand är det målen om "Ett rikt odlingslandskap", "Ingen övergödning" och "Grundvatten av god kvalitet" som berörs. Jordbruksverket anger vidare att hästar utgör ett värdefullt inslag i odlingslandskapet genom hästarnas betning och att hästar bidrar till att hålla landskapet öppet. Hästarnas inslag som betesdjur hjälper till att upprätthålla hävden och de betesgynnade växtarterna. Vissa negativa effekter i samband med hästars betning kan vara att fornlämningar skadas. En för hög beläggning kan också medföra skador på växter i naturbetesmarker och att växttäcknet skadas så att marken inte kan ta upp de näringsämnen som finns i träck och urin. En för hög beläggning av hästar i betes- eller rastfällor kan också innebära att växtnäringsförluster sker och att risk finns för att grundvatten och ytvatten förorenas. Hantering av gödsel vad gäller lagring och spridning för hästar som hålls vid

jordbruksfastigheter är reglerad i författning. Önskade effekter av hästhållning kan vara att hästgödsel deponeras eller förbränns, vilket medför att näringsämnen och organiskt material inte återförs till åkermarken.

Jordbruksverket anser att möjligheterna av att bättre ta till vara på hästgödsel inom jordbruket bör utredas. Verket skriver att det kan gälla förutsättningar till samarbete mellan hästnäringen och jordbruket, exempelvis genom avtal och handel med gödsel. Vidare anser verket att lagstiftningen enligt miljöbalken gällande frågor om gödsel och avfall sett i relation till hästar bör ses över. Verket skriver att ett samarbete mellan jordbrukets organisationer, hästnäringen och Jordbruksverket är viktigt för att lösa dessa frågor.

Jag anser att det bemyndigande som getts till länsstyrelserna att utfärda föreskrifter för hästars betning i fornlämningsområden säkerställer att inga negativa effekter av detta skall behöva uppstå. Jag delar Jordbruksverkets bedömning att möjligheterna av att bättre ta till vara på hästgödsel inom jordbruket bör utredas. Därför skulle jag se det som positivt om Jordbruksverket tar initiativ till att i samråd med jordbrukets och hästnäringens organisationer kartlägga förutsättningarna för att bättre ta till vara på den resurs som hästgödseln utgör. En möjlighet som i något fall provats är att ta till vara på hästgödsel där ströet utgörs av vetehalm för att efter viss bearbetning användas vid championodlingar. Resultaten från denna verksamhet har varierat, men jag tycker det vore värdefullt om även denna aspekt beaktas vid en eventuell analys av förutsättningarna för att bättre ta till vara på den resurs som hästgödseln utgör.

I svar på hearing angående hästsektorns påverkan på miljön har ett gemensamt svar getts in av Hästnäringens miljöråd och Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). Miljörådet är knutet till Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande (NS) och består av representanter för Svenska Ridsportförbundet (SvRF), Svenska Travsportens Centralförbund (STC), Svenska Galopp-sportens Centralförbund (SGC), Svenska Hästavelserförbundet (SH), Lantbrukarnas Riksförbund och AB Trav och Galopp (ATG). Hästnäringens miljöråd har i sitt svar till utredningen angett att hästarna bidrar till att bevara det öppna odlings-landskapet och den biologiska mångfalden i marker som annars riskerar att växa igen. Betydande arealer tas i anspråk för att

producera det bete, kraft- och grovfoder som behövs för hästarnas utfodring.

De problem som hästarna kan orsaka består bland annat av ett högt betetryck, vilket i viss mån kan leda till erosion och ytliga strukturskador. En ökad koncentration av växtnäringsämnen, som en följd av en hög lokal hästtäthet, kan eventuellt leda till ett ökat läckage av kväve och fosfor till grundvattnet. Miljörådet och LRF anger att det är viktigt att transporter och hantering av stallgödsel bör underlättas för att komma tillrätta med de problem som följer av en hög lokal hästtäthet. Exempel på hinder som finns i nuläget är enligt miljörådet och LRF att det föreligger anmälnings-skyldighet vid transport och lagring av stallgödsel. Jag konstaterar att skrivelse har skickas från miljörådet till bland annat Naturvårdsverket och Jordbruksverket gällande anmälnings-skyldighet vid transport och lagring av stallgödsel. Av miljörådets framställning till nämnda myndigheter framgår att om möjligheterna att återcirkulera hästgödseln till åkermarken försvåras eller fördyras, t.ex. genom anmälningsplikt vid transport av hästgödsel enligt renhållningsförordningen (1998:902) eller genom anmälningsplikt för s.k. stukalagring på åkermark, finns risk för att detta bidrar till att kretsloppet bryts och att förutsättningarna för en uthållig livsmedelsproduktion försämras. Regleringarna på området bygger enligt Hästnäringens miljöråd på uppfattningen att stallgödsel betraktas som avfall och inte som en cirkulerbar resurs för växtnäring och humusämnen.

Jag ser det som viktigt att hästgödsel betraktas som en resurs för svenskt jordbruk. De regleringar som finns på området om t.ex. anmälnings-skyldighet vid transport av hästgödsel kan motverka att hästgödsel återförs till åkermark. Jag förutsätter dock att Naturvårdsverket och Jordbruksverket prövar miljörådets framställning och gör de förändringar i regelverket som myndigheterna anser behövs.

9.2.7 Ridning och körning i naturen m.m.

Jag tycker det är viktigt att hänsyn tas till hästar och hästverk-samheter i den kommunala planeringen. Enligt min mening är detta av betydelse för de som vill kunna rida och köra i och i nära anslutning till tätorter, och för de som av t.ex. allergiskäl inte vill komma i nära kontakt med hästar.

Allemansrätten medför att var och en har möjlighet att enskilt eller i grupp färdas och under kortare tid uppehålla sig på annans mark. Allemansrätten är grundlagsskyddad enligt regeringsformen 2 kap. 18 §. Den som med stöd av allemansrätten färdas eller under kortare tid uppehåller sig på annans mark skall enligt gällande miljölagstiftning visa hänsyn och varsamhet. För vissa skyddade områden, t.ex. naturreservat, nationalparker, kan särskilda föreskrifter utfärdas som begränsar allmänhetens möjligheter att färdas eller uppehålla sig i berörda områden.

Vad gäller ridning så är det inte tillåtet att utan lov rida över tomt eller gräsmattor, åkrar, betesvallar, skogsplanteringar m.m., vilka lätt kan ta skada. Även ridning på annan ömtålig mark, t.ex. mjuka skogsstigar, ängar och hagar, lav- och kärrmarker, bör undvikas, speciellt under vår och höst när markerna är blöta och lättare kan ta skada. Vid ridning i grupp gäller att särskild hänsyn bör tas till risk för markskador. Den som är ansvarig för gruppen kan bli skadeståndsskyldig om gruppen orsakar skador. I allmänhet är det tillåtet att rida på skogsbilvägar och enskilda vägar. En häst med ryttare räknas som fordon och får inte använda gång- eller cykelbanor.

Allemansrätten är till för enskilda personer. Allemansrätten kan således inte åberopas för organiserad hästverksamheter, t.ex. turridning, ridläger, travträning m.m. De som bedriver organiserad hästverksamhet bör alltid inhämta tillstånd från markägaren innan verksamhet skall genomföras.

De meningskiljaktligheter som förekommer på området omfattar främst ridning enligt Hästnäringens miljöråd. För att undvika att konflikter uppkommer mellan ryttare, kuskar och markägare har Hästnäringens miljöråd utarbetat riktlinjer för hur hästsportutövare bör förfara när ridning och körning kan komma att ske på annans mark m.m. Miljörådets riktlinjer bygger på att kontakt bör tas med markägaren om ridning eller körning kan komma att ske regelbundet på annans mark, att varsamhet och hänsyn tas till natur och annat friluftsliv m.m. Jag tycker det är bra att hästsektorn har tagit fram riktlinjer och ser det som angeläget att information ges till berörda.

10 Företag och organisationers ekonomiska situation och konkurrensförmåga

10.1 Utredningens förslag

Jag föreslår att regeringen anvisar tio miljoner kr per år under fem år till Svenska Ridsportförbundet (SvRF) för att användas av det bolag som SvRF i skrivelse den 10 oktober 2000 till Hästpolitiska utredningen angett att de avser bilda under förutsättning av att det under en femårsperiod kan anvisas statliga medel för viss del av verksamheten. Syftet med bolaget är att ge ridskolorna tillgång till välutbildade och säkra hästar m.m.

Jag föreslår att medlen anvisas under förutsättning att SvRF bildar det av förbundet föreslagna bolaget och att regeringen godkänner ett åtagande av bolaget om styrning, organisation och finansiering av bolagets verksamhet och att SvRF i särskild ordning finansierar bolagets driftkostnader inklusive kostnader för försäkring av hästarna under bolagets fem första verksamhetsår.

Förslaget bör i första hand finansieras av de överskottsmedel från spel på s.k. värdeautomater som skall överföras från AB Svenska Spel till idrottsrörelsen i enlighet med regeringens bedömning i prop. 1998/99:107 genom att regeringen i regleringsbrev till Riksidrottsförbundet (RF) avsätter tio miljoner kr per år under fem år till regeringens disposition för ovan angivet ändamål. I andra hand föreslår jag att finansiering skall ske, i allt väsentligt på samma sätt som anges i mitt första alternativ, genom de överskottsmedel från kasinoverksamhet som i slutbetänkandet från Den nya Spel- och lotteriutredningen (SOU 2000:9) föreslås skall tillföras folkrörelserna från AB Svenska Spel under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med utredningens förslag.

10.2 Motiv för mina förslag

10.2.1 Mina utgångspunkter

Trav- och galoppsporternas centralförbund och de tävlingsarrangerande sällskapena

Jag kan konstatera att de ekonomiska förutsättningarna för trav- och galoppsporterna å ena sidan, och andra delar av hästsektorn är olika. Trav- och galoppsporternas finansierar en stor del av sin verksamhet via totalisatorspel vid hästtävlingar på den statligt reglerade spelmarknaden. Spel på hästar har kontinuerligt ökat alltsedan AB Trav och Galopps (ATG) tillkomst år 1973. Det har medfört att ekonomiska förutsättningar skapats för att utveckla trav- och galoppsporterna och att svensk travsport i dag har en internationellt sett ledande position. Den svenska galoppsporten har inte en framträdande position internationellt sett, men håller en god nordisk kvalitet som förbättrats under senare år. Orsakerna till detta är troligen flera, men beror bland annat på att travsporten i Sverige har en lång tradition bland gemene man alltsedan den tid då det kördes i kapp hem från kyrkan med hästar som ofta användes i jordbruket. Galoppsporten har inte denna tradition, då den främst utvecklats via andra områden än jordbruket. Jag kan också konstatera att galoppsporten sett i ett internationellt perspektiv är betydligt större än t.ex. travsporten, vilket i sig medför svårigheter för ett litet land som Sverige att nå en internationellt framträdande position.

Den framgångsrika utvecklingen för trav- och galoppsporterna har även gett de tävlingsarrangerande trav- och galoppsällskapen och de berörda centralförbunden ekonomiska förutsättningar för att utveckla sina respektive verksamheter. Ungefär 85 % av de lokala tävlingsarrangerande sällskapens intäkter utgörs av intäkter från totalisatorverksamheten. Centralförbunden finansieras i huvudsak genom s.k. dagavgifter som tas ut av de tävlingsarrangerande trav- och galoppsällskapen.

Jag kan efter samtal med trav- och galoppsporternas företrädare konstatera att det saknas förutsättningar för dessa två sporter att ta ett ytterligare utökat ansvar för andra delar av hästsektorn. Detta mot bakgrund av den svaga lönsamhet som föreligger för de aktiva (hästägare, tränare och uppfödare) inom såväl trav- som galoppsporterna. Enligt bedömning av Riksförbundet för Sveriges Travhästägare (RST) uppgår kostnaderna för travhästägarna till ca

1,6 miljarder kr per år, och intäkterna i form av prispengar uppgår till ca 600 miljoner kr. Jag kan inte se att det finns anledning att ta medel från en del av hästsektorn som enligt min mening i allt väsentligt har möjlighet att fungera bra för att stödja andra delar av sektorn. Vid en samlad bedömning av berörda centralförbunds ekonomiska ställning och resultat samt med hänsyn till deras respektive ägarandel i ATG kan jag konstatera att den ekonomiska situationen i allt väsentligt är god för de två centralförbunden och de tävlingsarrangerande sällskapen inom trav- och galoppsporterna.

Svenska Ridsportförbundet

SvRF har ett centralt kansli med knappt 25 årsarbetare. Antalet verksamma vid kansliet är i nivå med det antal som arbetar vid flera av de större specialförbunden inom Riksidrottsförbundet. Dessutom har de lokala distriktsförbunden i flera fall mindre kanslier. SvRF:s kansli har under år 2000 omlokaliserats från Stockholm till Strömsholm, vilket enligt förbundet medför vissa kostnadsbesparingar. SvRF erhöll år 1999 drygt 9,9 miljoner kr i bidrag från RF, som kanaliserar det statliga stödet till centrala idrottsorganisationer. SvRF:s självfinansieringsgrad, dvs. totala intäkter exklusive RF:s anslag till centrala idrottsorganisationer dividerat med totala kostnader, uppgick år 1999 till 79 %. Detta är i paritet med övriga större specialförbund i RF. Idrottsutredningens betänkande *Idrott och motion för livet* (SOU 1998:76) visade att majoriteten av specialidrottsförbunden (42 st.) är beroende av det statliga anslaget till mellan 30–70 %, dvs. till större del än vad som är fallet för SvRF.

Jag anser att SvRF:s ekonomiska förutsättningar i huvudsak är att betrakta som tillfredsställande. Dock är soliditeten svag, vilket negativt kan påverka möjligheterna att vidta kapitalkrävande investeringar. Förbundet har enligt min mening också svårt att på egen hand finansiera särskilda projekt utanför den löpande verksamheten. I likhet med svensk folkrörelsetradition är medlemsavgiften låg för att skapa möjlighet för många att delta. År 1999 var resultatet negativt och visade ett underskott på ca fem miljoner kr. Prognos för år 2000 visar att förbundet justerat för extra ordinära intäkter kommer att uppnå ett nollresultat.

Hästavelns organisationer

Vad gäller hästavelns organisationer, förutom inom trav- och galoppsporterna, kan jag konstatera att de ekonomiska resurserna är små. Förutsättningarna för att genomföra större investeringar är begränsad. Ekonomiska resurser för annat än den löpande verksamheten saknas i många fall. Mina förslag och analys vad gäller hästavelns organisationer redogörs för i kapitel 4.

Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande – en gemensam plattform för svensk hästsektor i vissa för sektorn gemensamma frågor

Stiftare i NS är ATG och LRF. I samband med bildandet av stiftelsen träffade stiftarna ett avtal med Ridfrämjandet och Svenska Ridsportens Centralförbund, som senare övertogs av SvRF. Avtalet reglerar bland annat stiftelsens styrelsesammansättning. ATG, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och SvRF utser vardera två ordinarie ledamöter och två suppleanter. Sedan 1995 har utvecklats en praxis att Svenska Travsportens Centralförbund (STC) är representerat genom ett av ATG:s ordinarie mandat och Svenska Galoppsportens Centralförbund (SGC) genom ett av bolagets suppleanter. Från och med år 2000 har Svenska Hästavelnsförbundet (SH) erbjudits och accepterat ett av SvRF:s ordinarie mandat.

Jag skulle se det som en fördel om hästsektorn i vissa frågor kan samlas på en gemensam plattform och företräda hästnäringen i vissa frågor. Den kan bland annat utgöra remissinstans i frågor som är gemensamma för näringen, t.ex. en svensk hästpolitik, jordbrukspolitik, miljöpolitik m.m. Frågor som faller under enskilda organisationer, t.ex. sport-, avel- och totalisatorfrågor m.m., bör emellertid hanteras på samma sätt som nu. Jag ser det som naturligt att NS kan utgöra denna plattform och det vore värdefullt om SGC, SH och STC samt brukshästorganisationerna, förutom de som redan nu är representerade i NS:s styrelse nämligen, ATG, LRF och SvRF, ges möjlighet till representation i stiftelsens styrelse. De närmare formerna för hur detta kan genomföras bör dock sektorn själv utreda och besluta om.

Lönsamhet för olika hästföretagare

Jag kan konstatera att flera professionella travtränare har en låg lönsamhet i sina företag. Analyser som Travtränarnas Riksförbund (TR) gjort för år 1997 visade att den genomsnittlige travtränaren (medianvärdet) hade möjlighet att ta ut en månadslön på ca 11 000 kr. Det är inte alldeles enkelt att bedöma lönsamheten för privat verksamma företagare inom olika sektorer. Vissa väljer att ta ut företagets överskott i form av lön, andra väljer att investera eller att spara ekonomiska resurser i företaget. Det finns drygt 400 professionella travtränare. Antalet har varit relativt konstant under det senaste decenniet. I likhet med annan företagsverksamhet varierar lönsamheten mellan olika företag. De mest framgångsrika drivs mycket professionellt, t.ex. har Stig H Johansson AB utifrån en nyckeltalsanalys rankats som ett av Sveriges 100 mest välskötta företag av tidningen Veckans Affärer. Flera travtränare har dock svårt att ta ut en lön som motsvarar avtalsenlig hästskötarlön. Jag kan konstatera att lönsamheten varierar mellan olika företagare även inom andra sektorer. Det är emellertid viktigt att tränaryrket är attraktivt för att på lång sikt behålla en framgångsrik travsport. Jag har svårt att mot bakgrund av det material som finns tillgängligt bedöma om tränarnas ekonomiska situation är ett problem för travsporten, men jag ser det naturligt att TR mot bakgrund av den analys förbundet gjort för en dialog med STC om hur lönsamheten för travtränarna skall kunna förbättras.

Jag kan konstatera att hästuppfödning i många fall präglas av ekonomisk olönsamhet. Uppfödarnas ekonomiska situation behandlas i kapitel 4.

Det finns drygt 500 ridskolor i landet och dessa är i många fall beroende av statliga och kommunala bidrag för sin verksamhet. Bidragen sker dels direkt i form av t.ex. statligt och kommunalt lokalt aktivitetsstöd, dels indirekt i form av subventionerade hyror för ridanläggningar. Det är inte ovanligt att viss personal som arbetar vid ridskolorna gör det inom ramen för olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. De lokala ridklubbar fick under år 1999 ca åtta miljoner kr i statligt lokalt aktivitetsstöd, vilket kanaliseras genom RF.

Vid analys av ridskolornas ekonomiredovisning, se tabell 3 i bilaga 7, syns endast de direkta bidragen. Av analysen, som omfattade 59 ridskolors verksamhet år 1998, kan konstateras att medianridskolan uppvisar ett svagt positivt resultat (ca 30 000 kr),

att varje häst omsätter 61 000 kr, att de rörliga kostnaderna per häst uppgår till 16 000 kr, att de bokföringsmässiga avskrivningar som görs är lägre än de företagsekonomiskt motiverade till följd av att föreningarna i många fall använder avskrivningar för resultatreglering, att ungefär 40 % av ridskolans kostnader består av löner m.m.

Jag anser att förmågan att kunna utveckla den egna föreningens ekonomi spelar stor roll för ett självständigt föreningsliv. Det vore positivt om SvRF tar ansvar för att i samråd med distriktsförbund och ridskolor vidta åtgärder som syftar till att skapa bättre förutsättningar för att utveckla ridskolornas verksamheter. En angelägen åtgärd är enligt min mening att det görs en analys över vad som karakteriserar framgångsrika ridskolors verksamhet och vilka strategier de valt inom olika verksamhetsområden. En annan angelägen åtgärd är enligt min mening att vidareutveckla konceptet med jämförande nyckeltalsanalyser som gjorts av SvRF i samråd med LRF Konsult AB under år 1998 och 1999. Genom dessa olika former av s.k. bench-marking anser jag att ridskolornas verksamhet på sikt kan stärkas. Jag ser det som positivt att SvRF påbörjat ett arbete med att utveckla ett rikstäckande kvalitetssäkringssystem för ridskolor och förutsätter att detta arbete kommer att bedrivas intensivt på såväl central som lokal nivå under den närmaste framtiden.

De statliga stöden till företagen

Statligt stöd till företagare ges inom ramen för de regionalpolitiska stöden (nationellt finansierade och delvis finansierade av EU:s strukturfonder), men staten skapar även förutsättningar för att starta och utveckla småföretag genom olika former av kapitalförsörjningsåtgärder via t.ex. ALMI. En sammanställning över tillgängliga statliga stöd till företagare finns på Närings- och teknikutvecklingsverkets (NUTEK) hemsida, www.nutek.se. Referensgruppen bedömer att hästsektorns företag endast till mindre del tar vara på de möjligheter som ges inom ramen för de nationellt finansierade regionalpolitiska stöden och av EU:s strukturfondsprogram, t.ex. de geografiskt avgränsade mål 1- och mål 2-programmen, det över hela Sverige gällande mål 3 som avser kompetensutveckling m.m., och de olika s.k. gemenskapsinitiativen.

Jag har inte haft möjlighet att ta fram uppgifter om vilka enskilda hästföretag som sökt stöd inom ramen för redan befintliga stöd till företagare. Jag har dock en känsla av, efter samråd med många hästföretagare, att de är dåligt orienterade om vilka stöd-möjligheter som finns. Orsakerna är troligen flera, men okunskap om programmen och vad som krävs för att få delta är förmodligen en viktig orsak. Det är därför bra att de centrala sport- och avelsförbunden (SGC, SH, STC och SvRF) angett att de avser pröva förutsättningarna för att samverka kring information och rådgivning till hästföretagare i denna del.

De centrala förbunden, de tävlingsarrangerande sällskapen och riksanslagningarna har enligt referensgruppens uppfattning väl tagit vara på möjligheterna som ges via EU:s strukturfondsprogram och de statligt finansierade regionalpolitiska stöden. Jag noterar också att de centrala sport- och avelsförbunden (SGC, SH, STC och SvRF) avser att närmare pröva förutsättningarna och formerna för att i samråd med organisationer som representerar olika typer av hästföretagare ta till vara på olika fördelar som finns vid samverkan. Det gäller bland annat inköp och rådgivningsverksamhet som syftar till att förbättra ekonomin i hästföretagen. Jag bedömer att det är av väsentlig betydelse för sektorns utveckling att dessa åtgärder kommer till stånd inom en snar framtid.

Jag bedömer att det inte behövs något statligt stöd som riktas särskilt till företag i hästsektorn. Det finns redan stöd att söka inom ramen för befintliga stöd. Det är därför viktigt att hästsektorns företag tar vara på de möjligheter som finns inom nu gällande regelverk för statligt stöd till företagande.

Jag ser dock ett behov av att vissa statliga insatser vidtas vad gäller ridskolornas verksamhet. Dessa är till stor del föreningsdrivna och har i många fall knappa ekonomiska resurser och har mer begränsade möjligheter att söka stöd inom befintligt regelverk om stöd till företagare. SvRF har gett in ett förslag till åtgärder som jag bedömer är av värde för ridsektorn, se bilaga 7 och avsnitt 10.2.2 nedan.

10.2.2 Förslag från Svenska Ridsportförbundet

SvRF har gett in ett förslag till utredningen som syftar till att förbättra ridskolornas ekonomi samtidigt som det underlättar för ridskolor att anskaffa hästar av god kvalitet, se bilaga 7. SvRF anser

att det är ett problem för flera av landets ridskolor att anskaffa väl utbildade hästar som är anpassade till användarnas behov. Orsakerna till problemet är enligt skrivelsen att ridskolornas ekonomi med traditionella mått sett är svag, att ekonomiska resurser saknas för att köpa hästar som är väl utbildade samt att kunskaper om att bedöma hästarnas utbildningsnivå m.m. varierar kraftigt mellan olika ridskolor. Det är enligt skrivelsen inte ovanligt att ridskolorna i dag köper sina hästar av s.k. hästhandlare, utan att först ha provat hästen. För det fall hästen inte passar för ridskolans behov kan den i många fall återlämnas mot en viss avgift. Hästen säljs då ofta vidare till en annan ridskola, som ges möjlighet att prova den osv. Hästarnas härstamning vid ridskolorna är inte sällan okänd.

SvRF:s förslag innebär sammanfattningsvis att SvRF bildar ett särskilt bolag som skall ha till syfte att säkerställa att landets ridskolor ges tillgång till hästar av vissa kvaliteter genom att köpa in hästar som sedan hyrs ut till ridskolor, att staten under en period av fem år tillskjuter tio miljoner kr per år som skall användas för hästinköp, att SvRF tar ansvar för bolagets driftkostnader och försäkringskostnader. Avsikten är att bolaget efter femårsperioden skall drivas utan det av mig föreslagna tidsbegränsade statliga stödet.

10.2.3 Mina synpunkter på SvRF:s förslag

SvRF föreslår i skrivelsen att förbundet bildar ett bolag. Bolagets uppgift skall vara att säkerställa att landets ridskolor ges möjlighet att anskaffa väl utbildade och säkra hästar till sin verksamhet. Mot bakgrund av vad jag fått ta del av vid mina besök vid ridskolor och av telefonsamtal som utredningen fått kan jag konstatera att det för många ridskolor är ett problem att få tag på bra hästar.

Jag anser att tillgång till välutbildade och säkra hästar anpassade till ridskoleelevernas förutsättningar är mycket viktig för att bevara och utveckla hästsektorn. Det är inte minst viktigt för att upprätthålla ett högt förtroende från föräldrar till barn och ungdomar som rider vid landets ridskolor och från samhället. Det är och har under lång tid varit ett problem för landets ridskolor att köpa hästar och frågan har enligt SvRF:s skrivelse diskuterats flera gånger inom förbundet, men har på grund av bristande resurser inte kunnat lösas. De problem som SvRF pekar på kring hästanskaffning till

landets ridskolor bör enligt min mening i framtiden lösas av hästsektorn på egen hand. Jag kan dock konstatera att SvRF saknar ekonomiska möjligheter att starta den av förbundet föreslagna verksamheten utan ett tidsbegränsat statligt stöd.

Enligt min mening är det för idrottens framtid av grundläggande betydelse att barn och ungdomar får möjlighet att prova olika idrotter. Ridning är en av de största idrotterna i Sverige och den idrott som lockar flest flickor. Jag anser att det är av väsentlig betydelse att så många barn och ungdomar som möjligt ges tillfälle att prova att rida. Vi måste kunna erbjuda våra barn och ungdomar, oavsett familjens ekonomi eller var de bor, möjlighet att rida vid ridskolor som har säkra och välutbildade hästar och instruktörer. Jag bedömer att det av SvRF skissade förslaget ligger väl i linje med min uppfattning om hur detta skall kunna lösas. Det är också viktigt att verksamheten i förlängningen kan drivas av sektorn själv. Min och SvRF:s gemensamma bedömning är att detta skall kunna ske efter ett tidsbegränsat statligt stöd under fem år.

Regeringen redovisade i sin proposition 1998/99:107 "En idrottspolitik för 2000-talet" bedömningen att det framtida överskottet av spel på s.k. värdeautomater kommer att uppgå till ungefär 250 miljoner kr årligen. Vidare bedömdes överskottet från spel på värdeautomater i bingohallar uppgå till ungefär 100 miljoner kr årligen. Av medlen bör enligt propositionen 80 % tillfalla idrottsrörelsen och 20 % fördelas av Statens Ungdomsstyrelse till det lokala föreningslivet. Senare beräkningar redovisade i slutbetänkandet från Den nya Spel- och lotteriutredningen (SOU 2000:9) pekar på att detta överskott kan komma att uppgå till ca 400 miljoner kr per år. Den nya Spel- och lotteriutredningen föreslår i sitt betänkande även att nettoöverskottet från kasinoverksamhet, vilket bedöms uppgå till ca 300 miljoner kr per år vid fullt utbyggd verksamhet, skall tillföras folkrörelserna. Utredningen remissbehandlas för närvarande. Jag förutsätter och anser att en av våra största idrotter för unga flickor skall få del av dessa pengar. Vidare förutsätter jag att dessa pengar, dvs. överskottet från spel på värdeautomater och kasinoverksamheten, kommer att tas in i statsbudgeten för att därefter anvisas till bland annat RF.

Det är viktigt att satsa på bredden i en idrott för att få fram en elit. Därför är det enligt min mening viktigt att just ridskolorna skall kunna tillhandahålla säkra hästar av god kvalitet. Vi får inte glömma att det är i ungdomsåren som hästintresset grundläggs för att sedan förhoppningsvis följa med hela livet, antingen som hobby

eller som yrke. Hästar och hästsport är också ett intresse som kan vara gemensamt för barnen och deras föräldrar. Hästen kan i detta sammanhang ses som en bro mellan olika generationer. Jag bedömer att man med den av SvRF föreslagna modellen bildar en bra bas för inte bara bevarande utan framför allt en framtid för svensk hästsektor.

För att lösa de problem som SvRF pekat på vad gäller hästanskaffning till landets ridskolor finns enligt min mening alternativa möjligheter. Att utbilda de som ansvarar för hästinköp vid landets ridskolor kan vara en sådan. Att utbilda unghästutbildare som anställs vid ridskolorna kan vara en annan. Jag anser dock att detta först på lång sikt kommer att ge resultat. Därför föreslår jag att staten under vissa förutsättningar i ett initialskede bidrar med resurser för att SvRF:s förslag som getts in till utredningen skall kunna genomföras. Sådana förutsättningar är att SvRF tar ett ansvar för att årligen kontrollera att de hästar som bolaget hyr ut till landets ridskolor sköts väl och har en god ridbarhet, att ridskolorna som hyr hästar av bolaget bedriver ett medvetet och strukturerat kvalitetsarbete där särskild hänsyn tas till ridskolelevernas säkerhet, hästskötsel, arbetsförhållanden och miljö. Jag ser det också som viktigt att viss hästanskaffning som skall tillhandahållas av bolaget avser hästar som skall användas för körning vid landets ridskolor. Detta ligger enligt min bedömning väl i linje med den ungdomssatsning som sker i samverkan mellan galopp-, rid- och travsporten. Jag kan också konstatera att parterna enligt den återrapportering som gjorts för verksamhetsåren 1998 och 1999 är nöjda med utfallet av satsningen på ungdomsverksamhet.

11 Konsekvensbeskrivningar

Utredning har skyldigheten att analysera konsekvenser av utredningens förslag utifrån följande perspektiv:

Jämställdhetspolitiska konsekvenser (Dir. 1994:124)

Offentliga åtaganden (Dir. 1994:23)

Regionalpolitiska konsekvenser (Dir. 1992:50)

Ridsport är i många avseenden flickornas idrott. Den satsning på avel, kompetens, landsbygd och företagande som jag föreslår kan enligt min bedömning medverka till att minska en eventuell orättvisa i det stöd som ges från samhället till flick- respektive pojkidrotter. Jag bedömer att mina förslag i allt väsentligt kommer att främja jämställdheten mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, då förslagen enligt min bedömning medför att svensk hästsektor kan bevaras och utvecklas. Hästsporterna är enligt min mening i sig jämlika, då kvinnor och män, flickor och pojkar, tävlar på lika villkor.

De nya offentliga åtaganden som läggs på Jordbruksverket och i vissa fall länsstyrelserna till följd av mina förslag avseende svensk tillämpning av den gemensamma jordbrukspolitiken bedömer jag kan inrymmas inom nuvarande resurser. Detsamma gäller det nya offentliga åtagande som ges Jordbruksverket för att handlägga ett tidsbegränsat stöd för långsiktiga åtgärder på hästavelsområdet. Jag bedömer också att Forskningsrådet för Miljö, Areella näringar och Samhällsbyggande inte behöver ökade resurser för att kunna handlägga ett nytt åtagande på hästforskningsområdet. Vidare bedömer jag att SLU kan omprioritera resurser så att en ökad utbildningsverksamhet kan ske vid Hovslagarskolan i Skara som SLU är huvudman för.

Mina förslag på det jordbrukspolitiska området medför att möjligheterna att etablera och utveckla hästverksamheter på landsbygden kommer att förbättras, speciellt i tätortsnära glesbygd och

glesbygdsområden. Grundläggande förutsättningar för att använda hästar i renskötselarbetet medverkar enligt min mening också positivt till utveckling av nya företag, t.ex. hästturismverksamhet i renbetesfjällen. Jag anser att mina förslag ligger i linje med en modern näringspolitik. Min bedömning av kostnaderna för att genomföra förslagen samt i förekommande fall hur de skall finansieras beskrivs i varje kapitel där sådana förslag ges.

Referenslista

ATG:s årsredovisning 1999.

Ds 1997:11, Ändringar i djurskyddslagen, Stockholm, 1997.

Federation Equestre Internationale, 1999 worldwide survey summary.

Glesbygdsverket, Utveckling i gles- och landsbygder, årsrapport 2000, Östersund, 2000.

Glesbygdsverket, Årsbok 2000, Östersund, 2000.

Jordbruksdepartementet, Miljö- och landsbygdsprogram för Sverige år 2000–2006, Stockholm, 2000.

Kungliga Skogs- och Lantbruksakademiens tidskrift, Hästen – en resurs i dagens samhälle, Stockholm, Årg. 139, Nr 4 År 2000.

Lantbruksstyrelsen, LBS Rapport 1991:4, Hästutredningen, Jönköping, 1991.

Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande, Hästen i Sverige, europa och jordbrukspolitiken, Stockholm, 1996.

Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande, Nationellt utvecklingsprogram för svensk hästnäring, Stockholm, 2000.

Norsk Hestesenter, Naeringspolitikk for hest, Instilling fra Nareingspolitisk utvalg, 2000.

SGC:s årsredovisning 1999.

SH:s årsredovisning 1999.

SOU 1998:76, Idrott och motion för livet.

SOU 1999:78, Jordbruk och miljönytta.

SOU 2000:9, Föreningslivet på Spel- och lotterimarknaden.

Statens jordbruksverk, Rapport 1998:23 Hästhållningen 1997, Jönköping, 1999.

Svenska Galoppsportens Årsbok 1999.

STC:s årsredovisning 1999.

SvRF:s årsredovisning 1999.

Union Européenne du trot, European statistics 1998.

Kommittédirektiv

Svensk hästpolitik

Dir. 2000:7

Beslut vid regeringssammanträde den 17 februari 2000.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppgift att utarbeta förslag till en sammanhållen svensk hästpolitik. Syftet med utredningen är att skapa förutsättningar att bevara och utveckla hästsektorn i Sverige. Utredningsarbetet skall bedrivas i nära samarbete med organisationer inom denna sektor. Det utvecklingsarbete som i dag bedrivs inom hästsektorn skall beaktas av utredaren. Utgångspunkten är att regeringen senast under år 2001 skall kunna presentera en sammanhållen svensk hästpolitik. Utredaren skall redovisa sina förslag senast den 1 december 2000.

Bakgrund

Hästen har en stor social, kulturell och ekonomisk betydelse i dagens samhälle. Antalet hästar i Sverige har sedan 1970-talet ökat från ca 70 000 till över 200 000. Närmare en tredjedel av den svenska befolkningen har kontakt med hästar och olika verksamheter som växer fram kring hästar. Ur ett samhällsperspektiv är hästen en viktig länk mellan stad och land. Hästsporten har en folkrörelseprägel med ett mycket stort antal ungdomar, särskilt flickor, engagerade i föreningsliv. Ridsport kommer på andra plats i fråga om antalet utövande ungdomar. Av Svenska Ridsportförbundets drygt 200 000 medlemmar är 65 % yngre än 25 år och en övervägande del är kvinnor. Inom ridsporten finns också en ut-

bredd verksamhet för funktionshindrade. Hästsektorn har en stor ekonomisk betydelse. Antalet besökare vid trav- och galopp-tävlingar uppgår årligen till ca 600 000 och ca 2,4 miljoner spelar på hästar någon gång per år. Hästen bidrar också till jordbrukets inkomster med 1,2 miljarder kr per år. För produktion av hästfoder utnyttjas en areal motsvarande 150-200 000 ha. Antalet sysselsatta inom hästsektorn uppgår till ca 10 000 personer på heltid och ca 30 000 på deltid. Hästen utgör en resurs för att utveckla jordbruket, landsbygden och miljön. Mot denna bakgrund är det av intresse för Sverige att det skapas förutsättningar för att hästsektorn bevaras och utvecklas. En särskild utredare bör därför tillkallas.

Uppdraget

Allmänna utgångspunkter för uppdraget

Den stora betydelse som hästsporten har för ungdomar, och särskilt för flickor när det gäller ridsporten, ger samhället ett särskilt ansvar. Det är viktigt att ungdomarna ges möjlighet att utöva sitt intresse till en rimlig kostnad. Umgänget med hästen lär barn och ungdomar att ta ansvar för en annan levande varelse. Barn och ungdomar med invandrarbakgrund är underrepresenterade, vilket kräver särskild uppmärksamhet. Hästen är också en viktig resurs i habilitering och rehabilitering för funktionshindrade och för människor med sociala problem. De växande skarorna av barn och ungdomar som söker sig till ridskolor, och annan närliggande verksamhet, behöver vägledning av kunnig och välutbildad personal. Det är därför en central fråga att god utbildning kan erbjudas de som vill satsa på yrken med inriktning på hästar. En viktig del i detta sammanhang är också fortbildning för såväl yrkesverksamma som för ideellt engagerade personer i hästrelaterad verksamhet. Det är viktigt att man skapar kompetens beträffande hästhållning, användning av hästen och relationen till hästen.

En hippologutbildning omfattande 80 poäng startades höstterminen 1994 som ett resultat av utredningen (Ds 1993:60) En högskoleutbildning inom hästområdet (prop. 1993/94:157 Stöd till ekologisk odling och trädgårdsnäringen, m.m.). Huvudman för utbildningen är Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Avtal om resurstilldelning, organisation och utbildningens genomförande har slutits mellan SLU och hästsportens organisationer. Staten,

genom SLU, anvisar 12,7 miljoner kr till utbildningen medan hästsportorganisationerna genom Nationella stiftelsen för hästhållningens främjande skjuter till en något större summa. En utvärdering av hippologutbildningen år 1996 visade på behovet av ett forskningsprogram för att utveckla utbildningen på olika nivåer samt näringen i stort. Ett forskningsprogram kräver dock en förlängning av grundutbildningen med ett år. Vad gäller avelsverksamheten så har antalet betäckta ston och därmed födda föl som helhet minskat under 1990-talet. Denna utveckling är mer uttalad för vissa raser än andra. Hästens betydelse för att uppnå jordbrukets miljömål har ökat i flera avseenden och bör liksom annan jordbruksproduktion beaktas. Detta bör också få genomslag på hur hästrelaterad verksamhet behandlas i såväl nationell jordbrukspolitik som på EU-nivå. Hästen är också av betydelse för det naturvårdsinriktade skogsbruket och kan vara ett alternativ till konventionella metoder vid särskilda förhållanden, såsom oländig terräng, våt mark och vid större stormfällan. En god hästhållning med ett utvecklat miljö- och djurskyddstänkande bör eftersträvas.

Uppdraget

En särskild utredare tillkallas för att ta fram det underlag som behövs för att regeringen skall kunna ta ställning till etablerandet av en sammanhållen svensk hästpolitik. Utredaren skall undersöka förutsättningarna för organisationers och företags konkurrensförmåga inom hästsektorn samt för hästens roll i den gemensamma jordbrukspolitiken. Utredaren skall också bedöma behovet av stöd till forskning och utbildning inom hästsektorn samt till avel och uppfödning. Dessutom skall utredaren se över och komma med förslag vad avser ansvarsfördelning, styrformer och finansiering mellan SLU och Nationella Stiftelsen för hästhållningens främjande när det gäller den hippologiska högskoleutbildningen. Utredaren skall bedöma hur hästnäringen kan medverka till att uppfylla miljömålen för jordbruket och för skogsbruket, de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen och regeringens målsättning att ställa om Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle. Principen om ett sektorsintegrerat miljöansvar skall vara vägledande. Vidare skall utredaren belysa hur länder som är jämförbara med Sverige har hanterat de aktuella frågorna. Utredaren skall även belysa vad som i övrigt kan anses vara relevant för uppdraget. Ambitionen bör vara att skapa ett generellt utformat stöd för hästsektorn som

ligger i linje med en modern näringspolitik. Utredaren skall ange kostnaderna för sina förslag samt föreslå hur de skall finansieras.

Redovisning av uppdraget

Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2000.

1 Bakgrund till svensk hästavel (kap. 4)

1.1 De tre avelsorganisationernas arbete

STC administrerar bland annat registrering och identifiering av samtliga varm- och kallblodiga travhästar, tränings- och körlicenser samt förteckning över travhästägare. Vidare ansvarar STC för att avelsvärdering utförs. Registreringsavdelningen finansieras i huvudsak av avgifter som hästägarna betalar vid bland annat registrering av föl, stallpseudonymer, ägarskiften m.m. Registret för uppgift om såväl häst som hästens ägare. Avgifterna för registrering m.m. uppgår totalt till ca 8,5 miljoner. Vid registreringsavdelningen arbetar fyra årsarbetare centralt, och 2 årsarbetare ute i landet med att frysmärka och identifiera hästar. STC har tillgång till veterinär och juridisk expertis inom organisationen. Vidare arbetar två husdjursagronomer vid STC.

SGC har i allt väsentligt samma funktioner som STC vad gäller avelsvärderings- och registratursfrågorna. Verksamheten finansieras i huvudsak med avgifter. Dessa uppgår till ca 875 000 kr. Vid SGC arbetar två årsarbetare med registreringsfrågor.

SH är paraplyorganisation för 27 olika rasavelsföreningar. Förutom rasavelsföreningar är även Hushållningssällskapens Förbund medlem i SH. SH:s ändamål är "att företräda medlemmarnas gemensamma intressen och att främja kvaliteten och utvecklingen i den svenska hästaveln". SH är avelsorganisation med samordningsfunktioner för landets register- och stambokförande föreningar och skall för detta ändamål administrera och tillhandahålla tjänster för hästkontroller.

SH ansvarar för att avelsvärdering utförs i samtliga raser. För detta arbete har SH knutit till sig s.k. avelskommittéer som har att bereda frågor om avelsvärdering för berörd ras och avge yttranden till SH:s styrelse i frågor som berör respektive ras. För genomförande av avelsvärdering finns ett nära samarbete med s.k. fält-huvudmän, som på uppdrag av SH genomför s.k. sommarpremie-

ringar. Dessa utgörs i huvudsak av de lokala hushållningssällskapen.

SH:s verksamhet finansieras i huvudsak av s.k. serviceavgifter som tas ut vid betäckning av sto respektive vid användning av hingst i publik avel. SH:s totala omsättning uppgår till ca 2,9 miljoner kr. Avgifterna i form av s.k. serviceavgifter uppgår till ca 2 miljoner kr per år. Härutöver tas avgifter ut för att genomföra hingstpremieringar (ca 200 000 kr), och förbundet har även en viss försäljning av varor, ca 250 000 kr. SH erhåller även ett statlig stöd för främjande av djurhälsan med drygt 300 000 kr per år. Vid kansliet arbetar 3,5 årsarbetare. Till sig har SH knutit experter inom ramen för ett veterinärmedicinskt och ett genetiskt råd.

Rasavelsföreningarna har till uppgift att föra register- och stambok över respektive ras. Vidare har föreningarna i olika omfattning verksamheter såsom t.ex. information, avelsrådgivning m.m. Antalet medlemmar i de 27 rasavelsföreningarna som samverkar inom ramen för SH är ca 20 000. Den till antalet största är Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen (ASVH) med ca 8 000 medlemmar. Svenska Ponnyavelsförbundet (SPAF) är samverkansorganisation för de nio ponnyavelsföreningarna som tillsammans har ca 4 000 medlemmar. Tre av de 27 rasavelsföreningarna har egna kanslier, Arabhästföreningen, ASVH, Svenska Islandhästföreningen. Arbetet inom övriga rasavelsföreningar sköts av arvoderad personal eller på ideell bas.

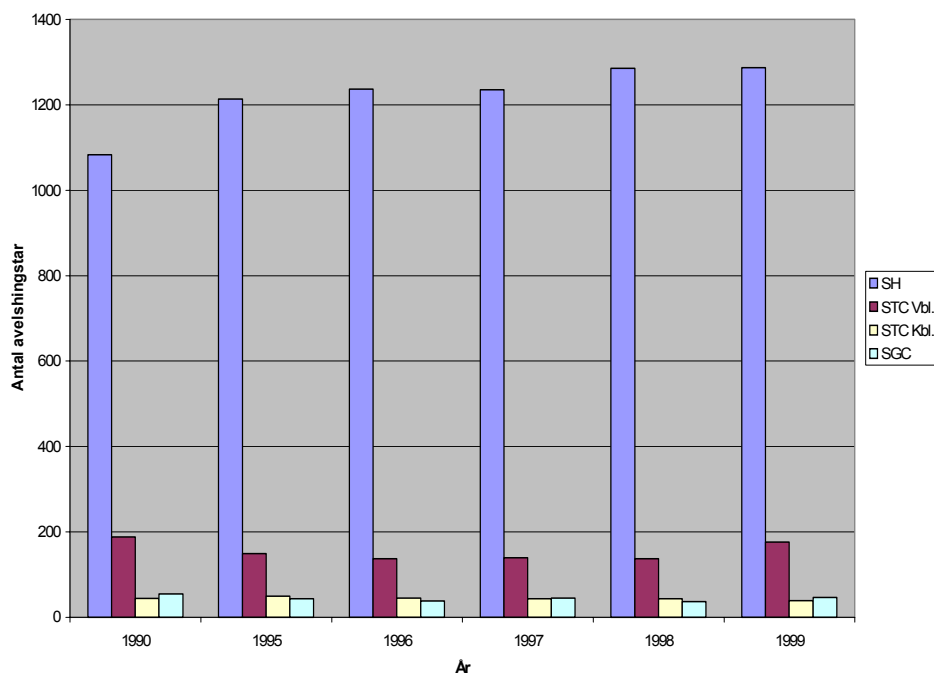
Rasavelsföreningarnas intäkter från registrering uppgår till ca 7 miljoner kr per år, varav ASVH svarar för knappt 3 miljoner kr. Registreringen sker i ett av SH utvecklat datasystem, och uppgifterna skickas efter instansning av rasavelsföreningarna vidare till SH för central registrering. Den registrering som hittills skett avser uppgifter om hästens identitet och härstamning.

1.2 Antal avelshingstar

Antalet avelshingstar med betäckningstillstånd har ökat något i antal under de tio senaste åren. Ökningen har i huvudsak skett inom SH:s raser, främst vad gäller ponnyraserna och islandshästar men ökningarna ses även inom t.ex. svenskt halvblod. Inom travaveln, såväl den varmblodiga som kallblodiga, har inga större förändringar skett vad gäller antalet avelshingstar. Inom SH:s raser har det lösts betäckningstillstånd för 1 287 avelshingstar år 1999.

Motsvarande siffror för varmblodiga travavelshingstar var 176 och för kallblodiga travavelshingstar 39. Inom galoppaveln verkade 46 avelshingstar under år 1999.

Figur 1. Antalet avelshingstar för vilka det lösts betäckningstillstånd år 1985, 1990, 1995–1999.

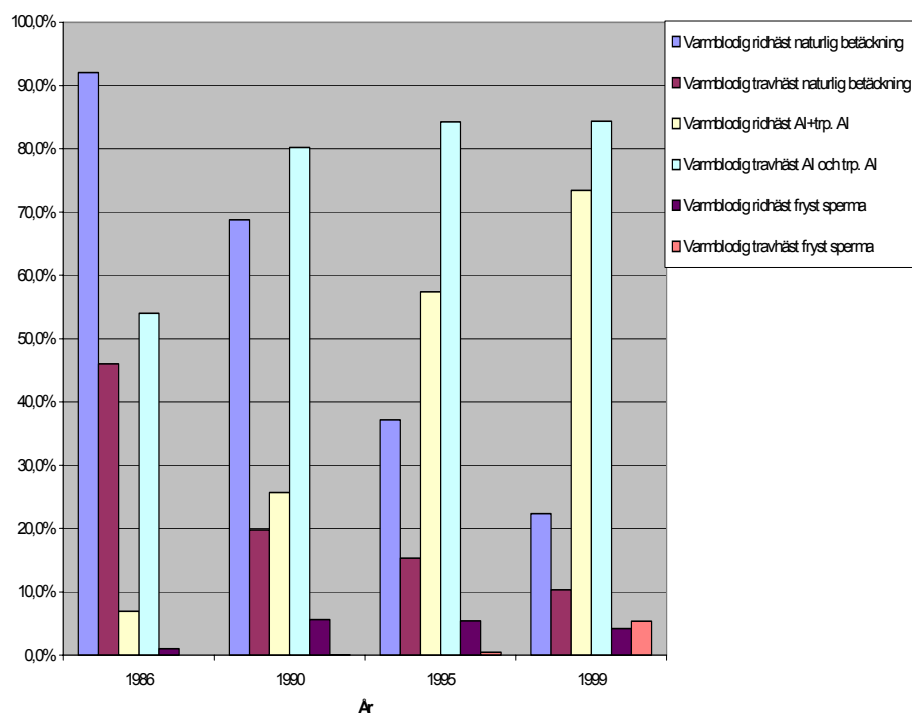
Källa: Egen sammanställning av material från SGC, SH och STC.

Under de två senaste decennierna har betäckningsmetoderna utvecklats. För ponny- och brukshästraserna och till antalet små raser är naturlig betäckning vanligast förekommande, i många fall den enda betäckningsmetod som används. Inom galoppaveln är naturlig betäckning den enda tillåtna betäckningsmetoden.

För varmblodiga travare har seminteknikens utveckling spelat en stor roll. Semintekniken används dels på hingststationen, dels så transporteras kyld sperma till andra hingststationer. Vidare har tekniken med fryst sperma utvecklats, och fått en ökad betydelse inom varmblodsaveln. Seminteknikens utveckling har medfört att

uppfödarna kan få tillgång till i princip de hingstar de önskar att använda till sina ston, utan att stoet, och i förekommande fall fölet vid sidan, behöver transporteras långa sträckor. Tekniken har även medfört att aveln har blivit alltmer internationell eftersom både kyld och fryst sperma kan transporteras från en kontinent till en annan. I Sverige har antalet seminstationer som inte håller egen avelshingst ökat under det senaste decenniet. De tekniska resultaten på hela antalet avelshingstar i form av levande fölprocent, vid användning av naturlig betäckning och semin, såväl vid station som transporterad kyld sperma, är relativt likartad och uppgår till ca 70 %. Motsvarande siffra vid användning av fryst sperma är ca 50 %. Till följd av att kostnaderna för att använda seminteknik är högre än vad som är fallet vid naturlig betäckning används seminteknik främst inom raser där det finns ekonomiska förutsättningar att betala de högre kostnaderna.

Figur 2. Olika betäckningsmetoders relativa användning år 1986, 1990, 1995 och 1999 inom varmlödsaveln.

Källa: Egen sammanställning av material från SH och STC.

1.3 Hästuppfödningens ekonomiska lönsamhet

Det finns inte tillgång till någon samlad statistik som visar lönsamhetsutvecklingen inom hästuppfödning. Det har dock i olika sammanhang presenterats kalkyler över kostnaderna för att föda upp hästar. Generellt kan konstateras att det utifrån ett företagsekonomiskt perspektiv ofta är svårt att få lönsamhet i uppfödningen. Det är såvitt jag kan bedöma endast inom den varmblodiga travhästuppfödningen som det finns stuterier som bedriver hästuppfödning i någon större omfattning och som ger en företagsekonomiskt motiverad avkastning. Den uppfödningens verksamhet som drivs utifrån ett företagsekonomiskt perspektiv sker oftast i kombination med inackordering-, hingsthållning- och seminstitutionsverksamhet och i många fall i kombination med andra verksamheter inom jord- och skogsbruk.

Enligt bedömning av SLU, se avsnitt 1.5 i denna bilaga, så uppgår de rörliga kostnaderna för att föda upp en 1,5-årig travhäst till ca 45 000 kr. Motsvarande siffra för en halvblodshäst är ca 34 000 kr, och för en ponnyhäst ca 17 000 kr. Kalkylens resultat är till stor del beroende av levande fölavgiftens storlek. Vidare så kan den enskilde uppfödarens värdering av produktionsfaktorerna avvika från det alternativvärde som är antaget i kalkylen.

Man skall notera att uppfödaren inte får någon ersättning för eget arbete i kalkylen, och att det inte tas någon hänsyn till kapitalkostnader för fölstoet. Vidare tas ingen hänsyn till att fölstoet ibland går gall, dvs. inte blir dräktig. Inom trav- och galopp-sporterna är det brukligt att unghästarna säljs som 1,5-åringar. Dock har det under senare år, främst inom travsporten, blivit allt vanligare att unghästar säljs redan som föl, och fölen får ofta gå kvar hos uppfödaren tills hästen är 1,5 år, dvs. tills det är dags att köra in och börja träna hästen för tävling.

Inom ridhästaveln sker försäljning av hästar vanligtvis som 3-åring, i samband med att den skall ridas in. Då uppgår produktionskostnaden till ca 50 000 kr, och motsvarande siffra för ponnyhästar är drygt 25 000 kr.

Inom den varmblodiga travhästaveln anordnar uppfödareföreningen ASVT årliga auktioner för 1,5-åriga travhästar. Vid dessa auktioner bjuds ungefär 500 1,5-åriga travhästar ut till försäljning. STC registrerade under år 1999 knappt 1 900 ägarskiften gällande ettåriga varmblodiga travhästar, dvs. en dryg tredjedel av årskullen bytte ägare som ettåringar. Förutom intäkter från försäljning av

unghästar, så finns för uppfödaren också möjlighet att erhålla s.k. uppfödarpremier. Premierna baseras på hästarnas intjänade prispengar och utgår för prispengar som vunnits såväl i Sverige som utomlands. I det senare fallet finns dock en spärregel, som innebär att uppfödarpremier betalas ut med maximalt 50 000 kr per häst för prispengar som vunnits utomlands.

Under år 1999 erhöll svenska travhäst- och galopphestuppfödare ca 65 miljoner kr i uppfödarpremier. Detta motsvarar ungefär 1 500 kr per häst och år, om man beaktar att hästarna kan börja tävla tidigast som tvååringar och tar hänsyn till kullstorlekarna de tio senaste åren. I en kalkyl för trav- och galopphestuppfödning kan det enligt sektorns företrädare ses som rimligt att kalkylera med 10 000 kr i uppfödarpremier. För att få täckning för de rörliga kostnaderna krävs då ett försäljningspris på ca 35 000 kr. Medelpriser vid unghästförsäljning framgår av tabellerna 1 och 2 nedan. För år 1999 kan konstateras att genomsnittspriset vid unghästauktioner vad gäller varmblodiga travhästar var drygt 70 000 kr.

Den officiellt publicerade levande fölavgiften för de 213 unghästar som såldes vid travhästauktioner under år 1999 uppgick i genomsnitt drygt 28 000 kr per häst. Eftersom flera hingsthållare sålde unghästar vid auktionen, och det är brukligt att hingsthållaren erhåller ett visst antal levande fria fölavgifter i hingstar som stallas upp vid stuteriet, är det rimligt att anta att den genomsnittligt betalda fölavgiften något understeg nämnda 28 000 kr.

Utifrån den av SLU gjorda kostnadskalkylen, se avsnitt 1.5 i denna bilaga, och med justering för att den genomsnittliga levande fölavgiften uppgick till 28 000 kr, så kan konstateras att uppfödaren fick ett överskott på ca 15 000 kr efter det att endast rörliga kostnader beaktats. Detta överskott kan ses som den ersättning som uppfödaren får för eget arbete, fölstoets kapitalkostnader och risk för bland annat att unghästen inte blir såld och att stoet går gall.

Även inom fullblodsaveln anordnas årliga unghästauktioner. Ungefär 100 hästar bjuds ut per år. SGC registrerar årligen ungefär 175 ägarskiften gällande ettåringar, dvs. ungefär en tredjedel av årskullen byter ägare som ettåringar. Uppfödningens kostnader är i huvudsak de samma som gäller för travhästuppfödning. Dock så är levande fölavgifterna inom svensk galoppavel betydligt lägre än vad som är fallet inom travhästaveln.

Inom ridhäst- och brukshästaveln anordnas från tid till annan saluhästvisningar, ofta i samband med något större tävlingsarrangemang. Det finns dock ingen officiell försäljningsstatistik att tillgå. I flera av raserna sker ingen ägarregistrering av hästarna i nuläget. Inom samtliga raser sker den kvantitativt största försäljningen av hästar, även unghästar, direkt mellan köpare och säljare. Det finns ingen statistik över försäljningspriser, men det är enligt sektorns företrädare realistiskt att kalkylera med 30 000–40 000 kr vid försäljning av 3-åringar.

Tabell 1. Försäljningsstatistik gällande travhästauktioner för 1,5-åriga travhästar år 1995–1999.

År	År Antal sålda (st)	Omsättning (kr)	Genomsnittspris (kr)
1999	357	26 180 000	73 333
1998	331	21 037 000	63 556
1997	281	17 988 000	64 014
1996	281	16 224 000	57 737
1995	265	12 537 000	47 310

Källa: ASVT.

Tabell 2. Försäljningsstatistik gällande fullblodsauktioner för 1,5-åriga galopphästar år 1995–1999.

År	År Antal sålda (st)	Omsättning	Genomsnittspris
1999	96	4 913 500	51 182
1998	94	3 846 500	40 920
1997	111	4 396 000	39 604
1996	65	2 335 000	35 923
1995	77	2 178 500	28 292

Källa: Svenska GaloppSPORTENS Årsbok 1999.

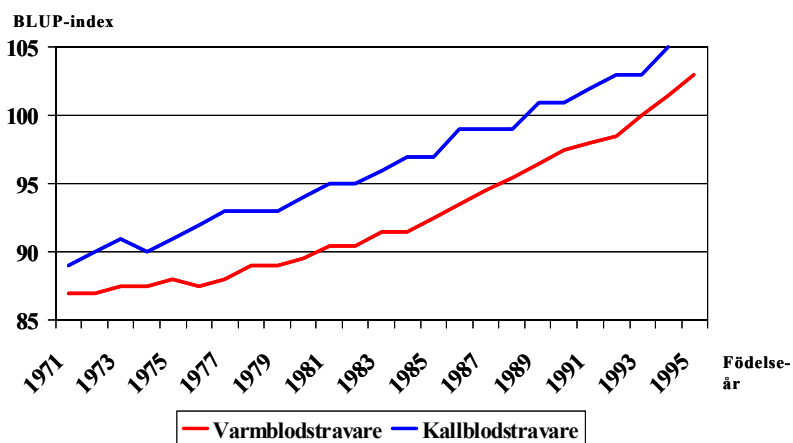
1.4 Svensk hästavels kvalitativa utveckling

Inom svensk halvblodsavel introducerades modern avelsvärderingsmetodik i form av den s.k. BLUP-modellen år 1986. Travsporten införde samma modell i början av 1990-talet. Metoden ska-

par förutsättning för att ta fram ett effektivt underlag för urval av avelsdjur. Vidare skapas förutsättningar för att mäta det avelsmässiga framsteget på såväl hingst- som stosidan under längre tidsperioder.

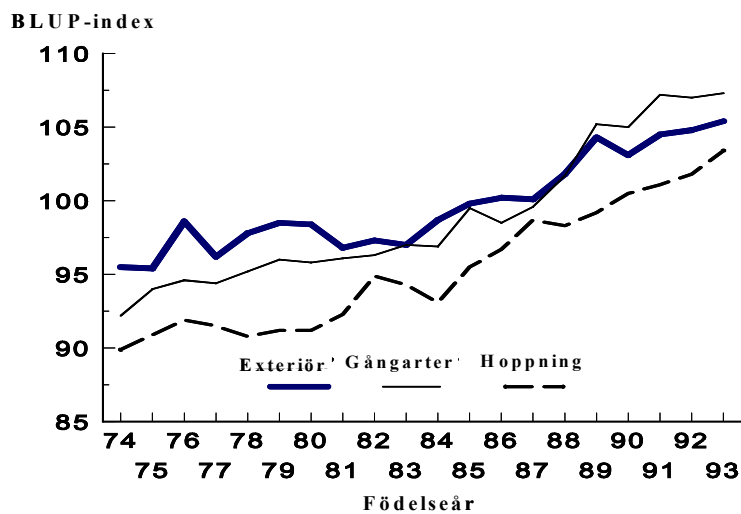
För både travarraserna har det genetiska avelsframsteget varit betydande. För varmblodstravarna kan konstateras att avelsframsteget varit tre gånger så stor under den senaste tioårsperioden jämfört med tidigare år. Även för kallblodstravarna har det genetiska framsteget varit betydande. Även inom svensk halvblodsavel har det genetiska avelsframsteget varit stort, se figur 3.

Figur 3. Avelsframsteg inom travhästaveln.

Källa: Philipsson, J., SLU.

Figur 4. Avelsframsteg inom ridhästaveln.

Källa: Philipsson, J., SLU.

Tabell 3. Andel svenskfödda hästar av de 20 bästa hästarna i Sverige inom dressyr, hoppning och fälttävlan år 1990, 1992, 1994, 1996 och 1998.

	1990	1992	1994	1996	1998
Dressyr	90 %	60 %	65 %	80 %	75 %
Hoppning	20 %	25 %	35 %	45 %	70 %
Fälttävlan	75 %	85 %	75 %	90 %	70 %

Källa: Avel av kvalitetshästar – en förutsättning för internationell konkurrenskraft, Philipsson, J., publicerad i Hästen – en resurs i dagens samhälle, Kungliga Skogs- och Lantbruksakademiens tidskrift, årg. 139, nr 3, 2000.

1.5 Kostnads kalkyl för hästuppfödning

Tabell 4. Kostnads kalkyl för hästuppfödning.

Tidsperiod	Kostnader (kr)	Ponny	Halvblod	Travhäst (vbl)
År 1 (från betäckning till avvänjning)	språngavgift	1 000	1 500	2 000
	betäckningskostnad	1 000	3 000	3 000
	levande fölavgift	500	5 000	15 000
	foderkostnad	4 000	10 000	10 000
	inkl. box			
	kostnad för strö	1 000	1 500	1 500
	hovslagare, veterinär	2 000	2 000	2 000
	diverse	1 000	1 500	2 000
Summa		10 500	24 500	35 500
Stallperiod år 1-2 (okt-maj, då hästen är ca ett år)	foderkostnad	2 000	4 000	4 000
	inkl. box			
	kostnad strö	750	750	750
	hovslagare, veterinär	1 000	1 000	1 000
	diverse	1 000	1 500	2 000
Summa		4 750	7 250	7 750
Bete (maj-sept, då hästen är ett år)	beteskostnad	750	1 250	1 250
	tillskottsfoder	150	500	500
	diverse	500	750	1 000
Summa kostnader (hästen är 1,5 år)		16 650	34 250	46 000
Stallperiod år 3 (okt-maj, då hästen är två år)	foderkostnad inkl. box	2 000	4 000	säljs som 1,5- åring
	kostnad strö	750	750	
	hovslagare, veterinär	1 000	1 000	
	diverse	1 000	1 500	
Bete (maj-sept, då hästen är två år)	beteskostnad	750	1 250	
	tillskottsfoder	150	500	
	diverse	500	750	
Stallperiod år 4 (okt-maj, då hästen är tre år)	foderkostnad inkl. box	2000	4 000	
	kostnad strö	750	750	
	hovslagare, veterinär	1 000	1 000	
	diverse	500	500	
Summa kostnader (hästen är 3 år)		27 050	50 250	

Källa: Planck. C., SLU.

1.6 Skrivelser från Svenska Hästavelsförbundet

2000-10-13

Per Johansson
Hästutredningen
V Gerum
532 95 SKARA

Bakgrund till behov av åtgärder och offensiva insatser inom Svenska Hästavelsförbundet

Svenska Hästavelsförbundet har sedan starten 1986 i huvudsak finansierat sin verksamhet med avgifter. Huvudintäkterna är de så kallade stoavgifterna som sedan 1991 fram till och med 1998 varit 80:- + moms för varje betäckt sto. Från och med 1999 beslöt SH:s styrelse att höja stoavgiften till 160:- + moms. Beslutet var föranlett av att antalet betäckta ston minskat från över 16 000 ston 1991 till 10 800 ston 1998. Denna minskning resulterade i att SH inte kunde bedriva någon offensiv verksamhet för kompetensutveckling och informationsverksamhet under nittiotalets senare del.

Resultaträkningen för 1998 redovisar intäkter på 2 073 737 och kostnader belöpande på 2 107 562, således underskott. Den avgiftshöjning som beslutades för 1999 års verksamhet gav effekt under verksamhetsårets sista månader (efter sedan betäckningsredovisningarna inkommit). Detta föranledde att 1999 redovisas överskott i resultaträkningen.

Åtgärdsbehov:

Under senare år har allt fler ”nya” och i viss mån okunniga personer kommit att ägna sig åt hästavel. Det föreligger således en generationsväxling bland hästavelns utövare. Därmed har behovet av information och utbildning starkt ökat. SH:s roll i sammanhanget är att samordna och bedriva utbildningsverksamhet riktad till SH:s medlemsföreningar och dess medlemmar. Inte minst viktigt är att

SH har funktionärer och domare som är väl uppdaterade för de hästar de är utsedda att bedöma.

Det berättigade krav som hästägare ställer är att regler och rasvisa bestämmelser som utfärdas av de olika stambok- och registerförande föreningarna står i samklang med modern avelsvärderingsmetodik. Så är inte fallet idag för flertalet raser som avelsvärderas.

Det behövs således omfattande insatser från SH:s sida för att tillgodose de behov som föreligger.

Internationella kontakter

Sverige är Europas näst hästtätaste nation per capita (Island har liten befolkning). Internationellt samarbete inom hästaveln behöver utvecklas. Svensk tradition beträffande djurhållning är oomtvistad. Dessutom har svensk hästavel god tradition med kvalitetsprägel. På senare år har ett flertal länder, till exempel Holland och Tyskland, med mycket målinriktade metoder kommit att dominera den internationella ridhästaveln samtidigt som svensk uppfödning sackar efter på grund av brister i målinriktningen.

Det är således angeläget att ett mer organiserat samarbete etableras med de hästproducerande länderna, åtminstone i Europa.

Identitetsmetoder

Säker identitet för varje häst är ett oeftergivligt krav för att bedriva effektivt avelsarbete. Flertalet av de raser som förekommer i Sverige saknar tillfredsställande identitet, och viss oseriös hästhandel förekommer. För att säkerställa identitet för varje häst krävs åtminstone för flertalet raser att hästarna chipsmärks.

För utvecklandet av chipsmärkning mer allmänt krävs ett omfattande utbildningsprogram riktat till ID-kontrollanter. SH har erhållit godkännande av Jordbruksverket för en utbildningsplan för detta ändamål.

Uppskattningsvis kommer det att behövas ca 300 utbildade chipsmärkare/ID-kontrollanter fördelade över hela landet om några år.

Sammanfattning

För att tillgodose de behov som föreligger enligt ovan och offensivt möta dagens och morgondagens krav måste resurser, såväl personella som ekonomiska, komma SH:s organisation till del. "Svensk hästavel är i behov av snabba åtgärder" enligt en overheadbild från Hästriksdagen 1998. En medelstildelning belöpande på ca 3,5 miljoner per år synes vara tillräcklig för att snabbt tillgodose de behov som föreligger inom svensk hästavel. SH kan omöjligen idag med en avgiftsfinansierad budget omfattande totalt ca 2,8 miljoner klara mer än det allra nödvändigaste inom ramen för Jordbruksverkets föreskrift om "avel med hästdjur".

SVENSKA HÄSTAVELFÖRBUNDET

Jan Lockwall

Bilaga:
Årsredovisning 1999

1.7 Konkrete åtgärder och insatser för Svenska Hästavelsförbundets framtida verksamhet

Anställa avelsledare med kompetens inom genetik

Vidareutveckla IT-system

Fortsatt utveckling av modern avelsvärderingsmetodik

Utveckla internationella kontakter inom hästaveln

Kompetensförstärkning och utbildning av domare och funktionärer

Ökade utbildningsinsatser riktade till de olika stambok- och registerförande föreningarna

Förbättrad information (allmän och riktat till avelns utövare)

Utveckla och säkra identifieringsmetoder, med modern teknik (chipsmärkning, kopplad till registrering, passhantering och ägarregister)

Upprättande av avelsplaner och stödjande insatser för utrotningshotade raser

Inventera och fördela ev tilldelade medel för utrotningshotade raser

Beräknade kostnader är 3,5 miljoner kr/år för ovanstående planerade åtgärder, exklusive anställningen av avelsledare.

Bollerup 6 oktober 2000

Torsten Eliasson
ordförande

1 Bakgrund till den hippologiska högskoleutbildningen (kap. 5)

1.1 Ansvarsfördelning och styrformer

SLU är huvudman för den hippologiska högskoleutbildningen. Utbildningen bedrivs i nära samverkan med hästsektorns organisationer, som sedan den 1 april 1995 företräds av NS i frågor som gäller den hippologiska högskoleutbildningen. Förhållandena mellan SLU och hästsportens organisationer regleras i avtal, bland annat vad gäller den institutionella organisationen. Detta avtal har från och med den 14 april i år sagts upp av NS mot bakgrund av att jag enligt direktiven skall se över ansvarsfördelning, styrformer och finansiering av den hippologiska högskoleutbildningen.

Utbildningen genomförs vid landets tre riksanläggningar Flyinge, Strömsholm och Wången på uppdrag av SLU. Skriftligt avtal mellan SLU och Flyinge AB (FAB) har träffats och är till sin karaktär ett ramavtal. Med de två andra riksanläggningarna Strömsholm och Wången har SLU inte slutit några skriftliga avtal, men verksamheten bedrivs i allt väsentligt under likartade former som avtalats med Flyinge AB. Anledningen till att skriftligt avtal inte föreligger i dessa två fall är att företrädarna för Strömsholm respektive Wången valt att inte ingå avtal med SLU mot bakgrund av att den ersättning som de kan få av SLU inte motsvarar kostnaderna för utbildningen vid respektive anläggning.

Med hänsyn till att utbildningen sker i nära samverkan med hästsektorns organisationer samt med beaktande av att två fakulteter vid SLU är engagerade i utbildningen har en för hippologprogrammet särskild programnämnd inrättats. Programnämnden för hippologutbildningen har uppgifter som normalt ankommer på fakultetsnämnd, t.ex. utbildningsprogram, ekonomi m.m. inom de ramar som ges av högskoleförordningen och SLU:s styrelse samt rektor.

1.2 Kostnader och finansiering av utbildningen

Kostnader och finansiering enligt 1994 års avtal

För att genomföra den hippologiska högskoleutbildningen finns en ram på 25,46 miljoner kr per år, se tabell 1. Ramen fastställdes år 1994 i samband med att utbildningen startade.

SLU:s statliga anslag för att genomföra hippologutbildningen är 12,7 miljoner kr per år. NS betalar en driftersättning på 6,5 miljoner kr till SLU för utbildningens genomförande. NS betalar även årligen 3 miljoner kr i lokalkostnader till FAB enligt avtal mellan NS och SLU. Resterande del av hästsektorns finansiering består av genomförda investeringar i anläggningar, hästar och utrustning, vilka har finansierats av främst NS, men även AB Trav och Galopp (ATG). Dessa investeringar genomfördes i allt väsentligt i samband med att utbildningen inrättades i mitten av 1990-talet, och bedöms motsvara en finansiering på ca 3,26 miljoner kr per år. Hippologutbildningen finansieras enligt avtal mellan parterna således till ungefär hälften av staten och till hälften av hästsektorn.

Tabell 1. Finansiering av den hippologiska högskoleutbildningen enligt 1994 års avtal (tkr).

SLU (del av anslag G 1, utgiftsområde 23)	12 700
NS, driftbidrag till SLU	6 500
NS, lokalkostnader vid Flyinge	3 000
Summa årliga driftmedel	22 200
Värdering av kapitalkostnader (av NS/ATG gjorda investeringar)	3 260
Total finansiering	25 460

Källa: Egen sammanställning baserat på avtalet mellan SLU och hästsektorns organisationer.

Kostnader och finansiering m.m. i 1996 års kontrollstationsrapport

I en analys som NS gjort utifrån gemensamt med SLU fastställda direktiv för läsåret 1995/96 konstaterade NS att kostnaderna för utbildningsanläggningarna var 17,9–18,25 miljoner kr. Intäkterna var dock endast 16,64 miljoner kr, dvs. det fanns ett underskott på

ca 1,25–1,6 miljoner kr. NS pekade dock särskilt på att det ekonomiska underlaget för lokalkostnader vid Flyinge innehöll osäkerheter och därför behövde utredas i särskild ordning. I samband med den ekonomiska analysen konstaterade NS att det fanns behov av att standardisera den ekonomiska redovisningen vid utbildningsanläggningarna för att kunna jämföra de tre anläggningarna samt för att kunna följa upp kostnaderna för utbildningen på ett bra sätt.

Ersättning till respektive utbildningsanläggning från SLU baseras på en i avtalet mellan SLU och hästsportens organisationer bilagd kostnadsbudget. Den justeras till den del som avser s.k. hästkostnader med hänsyn till antalet studenter vid respektive anläggning jämfört med fullt utbyggd utbildning. Ersättningen i övrigt betalas enligt kostnadsbudgeten utan korrigerings för studentantal.

Budgerade kostnader och finansiering år 1999

NS har även analyserat kostnaderna för utbildningen under år 1999. Samråd har skett med SLU vad gäller metodval m.m. Utgångspunkt för analysen har varit fastställd budget för år 1999. Analysen har gjorts utifrån en totalekonomisk modell där gemensamma resurser fördelas med fördelningsnycklar mellan hippologisk högskoleutbildning och annan verksamhet som bedrivs vid riksanläggningarna.

I den av NS gjorda kostnadsanalysen har en jämförelse gjorts av utbildningsanläggningarnas budgeterade kostnader och de kostnader som SLU budgeterat för hippologienheten vid SLU för åren 1994 respektive 1999. Resultatet av analysen framgår av tabell 2.

Tabell 2. Budgeterade kostnader för den hippologiska högskoleutbildningen 1994 respektive 1999 fördelat på respektive utbildningsanläggning inklusive SLU centralt (tkr).

TKR	Budget 1994	Budget 1999	Differens
Flyinge	14 941	21 131	-6 190
Strömsholm	6 384	8 227	-1 843
Wången	>1 865*	2 533	-668
SLU	2 250	4 254	-2 004
Totalt	25 440	36 145	-10 705

*avsåg lokalisering vid trav- och galoppkolan vid Kvinnersta naturbruksgymnasium.

Källa: NS.

I 1999 års budget ingår en ”reserv/rörelsemarginal” på 5 % av kostnadsmassan vad gäller utbildningsanläggningarna, vilken uppskattas till ca 1,4 miljoner kr.

Tabell 3. Budgeterade kostnader för den hippologiska högskoleutbildningen 1994 respektive 1999 fördelat på kostnadsrubriker (tkr).

TKR	Budget 1994	Budget 1999	Differens
Hästkostnader	6 952	8 238	-1 286
Lokalkostnader	>7 330*	9 346	-2 016
Undervisning	8 544	11 324	-2 780
Administration m.m	2 614	5 832	-3 218
Totalt	25 440	36 145	-10 705

*avsåg lokalisering vid trav- och galoppkolan vid Kvinnersta naturbruksgymnasium

Källa: NS.

Som framgår av tabell 3 har samtliga fyra kostnadsrubriker ökat väsentligt jämfört med 1994 års budget. Orsakerna till skillnader mellan budget 1994 respektive 1999 är enligt NS främst följande (uttryckt i tkr):

Förändrade mervärdesskatteregler från och med 1997-01-01 för utbildning	2 800
Löneutveckling (3,5% per år)	1 800
Hyreshöjning vid Strömsholm till den del som belöper på högskoleutbildningen	300
Inga egna hästar medtas till utbildningen (antogs 1994), utan ägs av anlägg.	200
Bedömt eftersatt underhåll vid Flyinge till den del detta avser högskolan	2 400
Högre administrativa kostnader jämfört med budget 1994	2 700
Övrig kostnadsutveckling m.m.	500
SUMMA	10 700

Ekonomiskt utfall och finansiering år 1999

I tabell 4 har jag sammanställt kostnaderna för den hippologiska högskoleutbildningen år 1999. Hänsyn har tagits till de av NS i särskild ordning utbetalda ersättningarna till utbildningsanläggningarna för finansiering av kostnader som inte betalats via SLU. Kostnaderna för utbildningen uppgick till ca 31 miljoner kr.

Tabell 4. Verkligt kostnadsutfall för den hippologiska högskoleutbildningen år 1999 (tkr).

Finansiering via SLU (inkl. NS:s driftbidrag till SLU)	
SLU centralt, hippologienheten	4 456
Flyinge AB	9 532
Föreningen Ridskolan Strömsholm	4 412
Trav- och Galoppskolan Wången AB	1 515
Delsumma 1	19 915
Finansiering via NS	
Flyinge AB, fastighetsbidrag enl. avtal	3 000
Flyinge AB, "underskottsfinansiering"	4 227
Föreningen Ridskolan Strömsholm, "underskottsfinansiering"	2 809
Trav- och Galoppskolan Wången AB, "underskottsfinansiering"	1 003
Delsumma 2	11 039
SUMMA	30 954

Källa: Egen sammanställning baserat på material från SLU och NS.

1.3 Vissa förändringar i utbildningens innehåll och lokalisering sedan dess tillkomst

I avtalet från år 1994 mellan SLU och NS om genomförande m.m. av den hippologiska högskoleutbildningen fastställdes att en kontroll skulle genomföras gemensamt av parterna efter två års verksamhet. Denna utvärdering av erfarenheter från de två första verksamhetsåren gjordes under hösten år 1996. I utvärderingen konstaterades bland annat följande:

utbildningsresultatet är som helhet gott trots den korta uppstartstid som varit

utbildningen har, förutom vad gäller trav- och galoppinriktningen och vissa stalltjänstfrågor under basåret, fungerat väl

Vidare konstaterades att såväl staten via SLU som hästsportens organisationer uppfyllt de ekonomiska förbindelser som man kommit överens om i avtal mellan parterna och att medlen har använts på överenskommet sätt. Vidare sägs i utvärderingen att ”resultatet av den ekonomiska analys som gjorts tyder dock på att utbildningen är underfinansierad då den är fullt utbyggd”.

På grundval av analys och förslag i kontrollstationsrapporten har vissa utbildningstekniska förändringar gjorts från och med läsåret 1997/98. Förändringarna avser det första året (basåret) som är gemensamt för alla studenter. Dels har insatser gjorts för att nå en integrering mellan de tre inriktningarna redan under basåret, dels har insatser gjorts för att nå integration mellan teori- och praktikundervisning. Ett resultat av utvärderingen är att en av de tre ursprungliga inriktningarna, hästutbildare/beridare, från och med läsåret 1997/98 ändrats till stallchefsriktning.

I december år 1995 beslutade Svenska Travsportens Centralförbund (STC) att förlägga de trav- och galopp utbildningar som ditintills genomförts vid Trav- och Galopp skolan i Örebro (Kvinnersta Naturbruksgymnasium) till riks anläggningen Wången. Trav- och galopp utbildningen med sportförbunden inom trav- och galopp sporten som huvudsakliga intressenter påbörjades vid Wången höstterminen år 1996. Detta medförde att även studenter som valt trav- och galopp inriktning inom ramen för hippolog programmet från och med höstterminen år 1996 har gått det andra året (inriktningsåret) på Wången. Studenter med galopp inriktning har sedan lokalisering av Trav- och Galopp skolan till Wången år 1997 genomfört stora delar av sin praktiska utbildningen under inriktningsåret vid antingen Flyinge (Kvarnby, filial till Flyinge) eller på Strömsholm.

1.4 Antal sökanden, examinerade studenter m.m.

Sedan utbildningen startade har totalt 303 studenter antagits till utbildningen. Av dessa har 228 antagits mellan åren 1994–1998, och har således haft möjlighet att avlägga examen. Resterande 75 studenter har antagits till utbildningen åren 1999 respektive 2000. 108 studenter har avlagt examen. Intresset för den hippologiska högskoleutbildningen har, om man ser till antalet sökanden, varit

stort. Under de fem första verksamhetsåren har antalet antagna studenter varierat mellan 42–52. Antalet sökanden minskade dock kraftigt inför läsåret 1999/2000. Anledningar till detta är enligt företrädare för såväl huvudmannen SLU som för hästsektorn bland annat följande:

- en förbättrad arbetsmarknad med ökad efterfrågan på arbetskraft
- en höjning av förkunskapskraven för att inneha behörighet jämfört med tidigare vad gäller matematik och svenska
- antalet sökanden som sökt utbildningen vid fler än ett tillfälle har beretts plats alternativt valt att inte längre ansöka

Inför läsåret 2000/2001 har 47 studenter antagits till utbildningen.

Tabell 5. Statistik avseende antal sökande och antal antagna studenter fördelat på de tre valbara inriktningarna vad gäller den hipnologiska högskoleutbildning under perioden 1994-2000 (st).

Läsår	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
<i>Antal sökanden</i>							
Ridläroinriktning	310	216	204	90	77	34	51
Trav- och galoppinriktning	15	12	21	15	17	11	8
Stallchefsriktning*	–	–	–	95	82	35	39
Totalt antal sökanden	325	228	225	200	176	80	98
Varav manliga sökanden	14	11	11	17	9	6	5
<i>Antal antagna studenter</i>							
Ridläroinriktning	40	40	45	26	26	18	
Trav- och galoppinriktning	5	7	7	12	5	4	
Stallchefsriktning*				14	11	10	
Totalt antal antagna studenter	45	47	52	52	42	32	
Varav manliga ant. studenter	3	2	5	6	4	3	

*För åren 1994–1996 var antagningen till ridinriktningen gemensam. År 1997 infördes stallchefsriktningen.

Källa: SLU.

Som framgår av tabell 5 är det till övervägande del flickor som söker och antas till den hippologiska högskoleutbildningen.

Liksom för flertalet andra högskoleutbildningar finns möjlighet att ansöka om antagning till den hippologiska högskoleutbildningen för utländska medborgare. Antalet sökande från andra länder än Sverige har varierat från 0 till 15 sedan utbildningens tillkomst. Under de fyra senaste läsåren har två utländska studenter årligen antagits till utbildningen. De som söker kommer främst från de nordiska länderna, men det har även funnits sökanden från Kanada och Tyskland.

Jämfört med andra tvååriga yrkesutbildningar vid SLU har den hippologiska högskoleutbildningen många sökanden. I relation till antalet utbildningsplatser är det den näst mest sökta utbildningen av de fem tvååriga program som SLU erbjuder. Antalet utexaminerade från hippologutbildningen är dock lägre än för flera andra tvååriga yrkesutbildningar som ges av SLU. Orsaken till att studenterna inte har avslutat studierna är främst att fördjupningsarbetena inte slutförts. Under det senaste året har dock insatser vidtagits och examinationsnivån förbättrats, främst gäller det de studenter som antogs till de första utbildningsåren. Vidare har drygt 90 % av andraårsstudenterna för läsåret 1999/2000 tagit samtliga kurser och poäng som krävs för att ta ut sin examen.

Tabell 6. Antal antagna studenter till den hippologiska högskoleutbildningen och antal examinerade studenter för antagningsåren 1994–1998 (st).

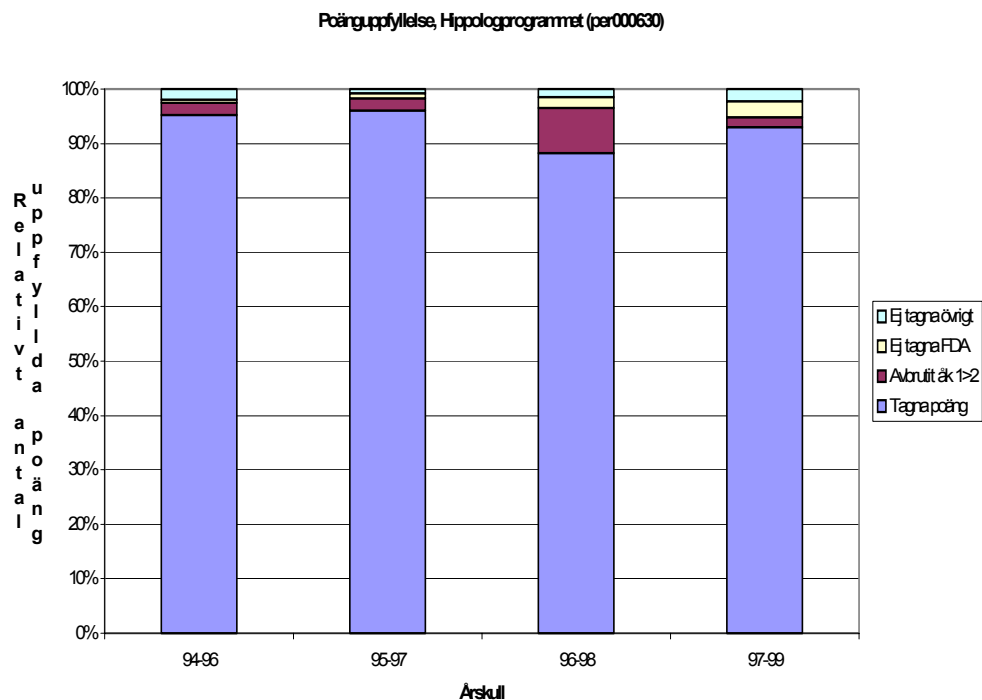
Inskrivningsår	Antagna	Avbrutit	Examen	Examen i %
1994	45	2	33	73%
1995	45	2	32	71%
1996	42	7	18	43%
1997	55	2	18	33%
1998	41	1	(36)*	88%

* Avser studenter som klarat av samtliga poäng och kurser som krävs för att få ut examensbevis.

Källa: SLU.

Den hippologiska högskoleutbildningen har som helhet haft en mycket hög poänguppfyllnadsgrad. Detta mått på utbildningens kvalitet visar att drygt 90 % av de högskolepoäng som kan erhållas har tagits.

Figur 1. Relativ andel godkända högskolepoäng m.m (%).

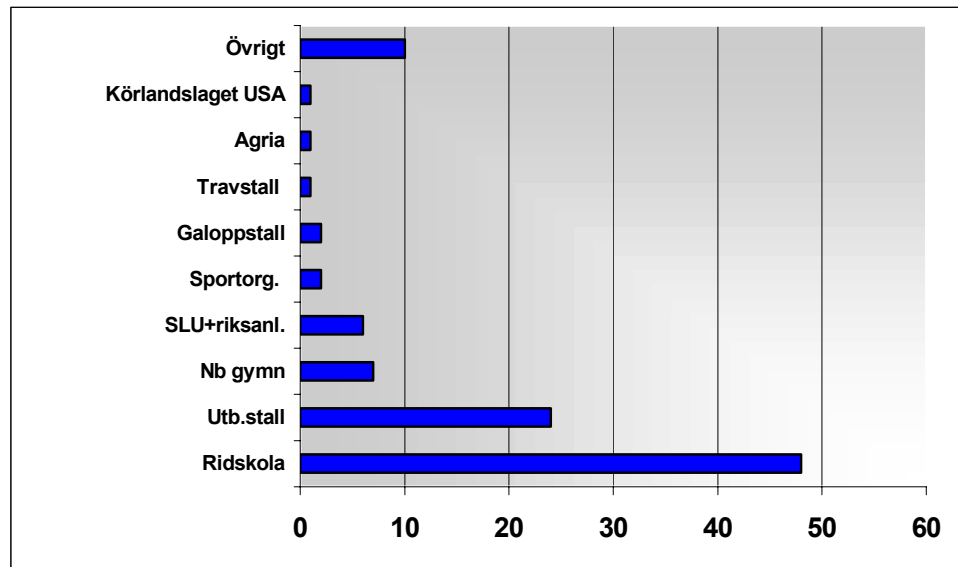
Källa: SLU.

1.5 Studenterna arbetar med hästar och fortbildar sig efter utbildningen

SLU har under år 1998 genomfört en uppföljning via enkät av vad de tre första årens studenter på hippologprogrammet arbetar med. Utav 121 tillfrågade har 102 svarat. Nästan hälften av de som gått utbildningen arbetar vid ridskola, medan en knapp fjärdedel arbetar i s.k. utbildningsstallar (vidareutbildning av ridhästar).

Figur 2. Arbetsplatser för de tre första årens studenter på hipologprogrammet (st).

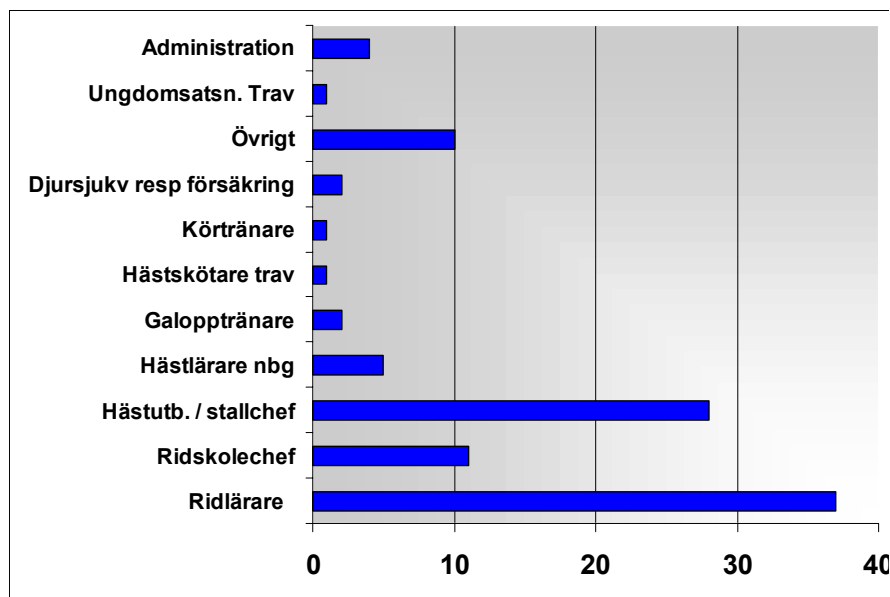
Källa: SLU.

Arbetsuppgifterna för studenterna efter genomförd utbildning framgår av nedanstående tabell.

Figur 3. Arbetsuppgifter för de tre första årens studenter på hippologprogrammet (st).

Källa: SLU.

Ungefär hälften av de 102 som besvarat enkäten har haft samma arbetsgivare sedan de slutade hippologutbildningen. Tre studenter driver egna företag. 25 av studenterna arbetar utomlands. Tolv studenter arbetar som beridare eller stallchefer i Tyskland, två är ridskolechefer i Norge, två arbetar som hästkötare på Irland, medan en vardera arbetar som stallchef i Holland, travtränare i Finland, ridlärare i Finland, beridare i Spanien respektive USA.

Utav de 102 som besvarade enkäten har 27 fortbildat sig efter genomfört hippologprogram. Elva studenter har genomfört det ettåriga naturbruksläroprogrammet (40 p), vilket ger behörighet som lärare vid naturbruksgymnasiets gren häst. Fem har genomfört C-tränarkurs. Två studenter har utbildat sig till seminassistenter vad gäller hästar, medan likaledes två har fortbildat sig inom IT. En student har vidareutbildat sig till ungdomsledare inom travsporten och en har genomfört proffstränarkursen för travtränare i Finland. Resterande tre studenter har läst högskolekurser i ämnen som

pedagogik, idrottsmedicin, idrottspsykologi och hästens rörelseapparat.

2 UTKAST AVTAL MELLAN SLU OCH NS

- 1 § Detta avtal reglerar villkor mellan Sveriges Lantbruksuniversitet (nedan benämnt SLU) och Nationella Stiftelsen för hästhållningens främjande (nedan benämnt NS) för en tvåårig hippologisk högskoleutbildning. I detta sammanhang representerar NS hästnäringen.
- 2 § Utbildningen skall bedrivas i överensstämmelse med den utbildningsplan för hippologprogrammet som fastställts av SLU. Den institutionella organisationen skall vara i överensstämmelse med vad som specificeras i avsnitt 2.1.
- 3 § Huvudman för utbildningen är SLU som i sin tur sluter avtal med Flyinge AB (nedan benämnt Flyinge), Föreningen Ridskolan Strömsholm (nedan benämnt Strömsholm) och Trav och Galoppskolan Wången AB (nedan benämnt Wången) om medverkan i utbildningen.
- 4 § Det åvilar SLU att med utgångspunkt i givna ekonomiska ramar fastställa utbildningsplan och kursplaner samt att ge direktiv för utbildningens genomförande på de olika utbildningsarterna. Beslut om förändringar i nämnda frågor fattas av Hippologprogrammets programnämnd. I frågor som väsentligt påverkar SLUs utnyttjande av häst- eller lokalresurser på anläggningarna krävs särskilt samråd med NS.
- 5 § NS utövar sitt formella inflytande genom representation i Hippologprogrammets programnämnd. I den mån medel innehålls av SLU till anläggningarna på grund av underintag i förhållande till beslutade antal utbildningsplatser eller på grund av låg examinationsfrekvens äger NS rätt till samråd om hur medlen skall disponeras. Utöver vad som sägs i denna och föregående paragraf har NS rätt till särskilt samråd med hippologenheten innan hippologprogrammets budget skall fastställas i programnämnden

- 6 § En principiell fördelning av resurserna mellan anläggningarna och den centrala hippologenheten framarbetas. I det första steget beslutar SLU och NS i samverkan med respektive anläggning om pris på de tjänster som anläggningarna kan erbjuda för utbildningens genomförande. Härvid skall tyngdpunkt läggas vid att SLU och NS skall kunna se sambandet mellan för utbildningen kvalitetsstyrande faktorer och ekonomin. När detta första steg är klart har SLU de ingångsvärden som behövs för att genomföra steg två; att lösa uppgiften enligt 4 §. I den mån väsentliga avvikelser från gällande generella fördelning föreslås skall samråd ske med NS. Den principiella fördelning som blir resultatet av steg ett skall omförhandlas vart tredje år. Eventuella förändringar däremellan bör endast göras om tvingande omständigheter uppkommer. Som utgångsvärde används bifogade förslag till preliminär budget för 2001.
- 7 § Ansvarsfördelning, mål och krav för respektive anläggning och arbetsuppgifter för den centrala enheten på SLU specificeras i avsnitt 2.2.
- 8 § Utbildningen omfattar maximalt en årlig intagning om 55 studenter. Det första s.k. gemensamma basåret skall genomföras vid Flyinge. Det andra utbildningsåret skall förläggas till Flyinge vad gäller stallchefsriktning (ca 10 studenter), Strömsholm vad gäller ridläroinriktning (ca 35 studenter) och Wången vad gäller travinriktning (ca 10 studenter).
- 9 § SLU ansvarar för att kvalitetskontroll genomförs av utbildningen och att köpta tjänster för genomförande av den hippologiska högskoleutbildningen finansieras. I kvalitetssäkringsarbetet skall SLU eftersträva att utnyttja mätbara parametrar för att följa upp resultaten (se avsnitt 2.3). Om examinationsfrekvensen varaktigt understiger 85 % vid en anläggning kan SLU innehålla medel.
- 10 § SLU åtar sig att årligen tillskjuta de medel för verksamheten som riksdagen anvisar och som beräknats för ändamålet i samband med riksdagens beslut 200x (prop., bet., rskr.). Det statliga bidraget har beräknats till 16 miljoner kr i 2000 års penningvärde. Därvidlag har förutsatts att det årliga intaget

till utbildningen skall vara 55 studenter per år. SLUs bidrag kan förändras om extra medelstilleddning sker eller till följd av generella besparingskrav från statsmakterna.

- 11 § NS åtar sig att medverka i finansieringen av högskoleutbildningen med ett belopp som motsvarar vad SLU årligen erhåller från statsmakterna för den hippologiska högskoleutbildningen. Finansieringen från NS sker genom ett årligt bidrag på 16 miljoner kr till SLU i 2000 års penningvärde. NS skall justera sin finansiering i enlighet med den pris- och löneomräkning som sker vad gäller SLU:s del av finansieringen av utbildningen. NS:s finansiering skall utbetalas till SLU kvartalsvis i förskott.
- 12 § Vid, av SLU beslutad, förändring i verksamheten som medför utökade och/eller minskade omkostnader för anläggning, skall ersättningarna justeras. SLU och berörd anläggning skall vara överens om ekonomisk och verksamhetsmässig justering innan förändring genomförs.
- 13 § SLU och NS kommer innan den 31 december 2000 att säkerställa att överensstämmelse finns mellan av SLU köpt utbildning och hur respektive anläggning har arrangerat sitt uppdrag. Eventuella avvikelser skall åtgärdas inom rimlig tid och ersättningen justeras i motsvarande grad.
- 14 § Omkostnaderna för genomförande på respektive anläggning skall beräknas med utgångspunkt i respektive anläggnings förutsättning. Kan egenproducerad produkt, såsom häst och foder, köpas på den lokala marknaden skall ersättningen motsvara det lokala marknadspriset om inte särskilda skäl föreligger som motiverar lägre eller högre pris och då skall samtliga berörda parter vara överens om avvikelserna.
- 15 § Om tvist råder om, av respektive enhet, redovisade kostnader skall SLU i samråd med NS vidta åtgärder, såsom av SLU finansierad revision, för att uppnå enhetlig syn avseende tvistiga kostnader. Leder detta till att anslagen är felaktiga skall anslagen korrigeras och om följderna är att de totala medlen inte räcker skall SLU i samverkan med

respektive enheter vidta åtgärder så att den totala ramen ej överskrids.

- 16 § För det fall att antalet studenter understiger 55 elever i årskurs 1 vid Flyinge skall nedräkning ske med 20 000 kr per elev ned till 45 elever för att vid lägre elevantal ej nedräknas ytterligare. För det fall att antalet studenter understiger 10 elever i årskurs 2 vid Flyinge samt Wången skall nedräkning ske med 30 000 kr per elev ned till 5 elever för att vid lägre elevantal ej nedräknas ytterligare. För det fall att antalet studenter understiger 35 elever i årskurs 2 vid Strömsholm skall nedräkning ske med 30 000 kr per elev ned till 30 elever samt vid elevantal understigande 30 elever med 20 000 kr ned till 25 elever, för att vid lägre elevantal ej nedräknas ytterligare. För det fall att antalet studenter vid Flyinge understiger 30, vid Strömsholm understiger 15 och vid Wången understiger 2, skall särskild överenskommelse träffas mellan parterna angående ersättningen till respektive utbildningsanläggning.
- 17 § Sker lagstadgade förändringar utom enheternas kontroll, såsom förändrade skatteregler, skall SLU och NS gemensamt verka för att anpassa den totala finansieringen av den hippologiska högskoleutbildningen.
- 18 § Anslagen till respektive enhet skall pris- och löneomräknas enligt det omräkningstal som årligen tillämpas för den statliga finansieringen av hippologprogrammet.
- 19 § Utbildningsanläggningarna skall ha överensstämmande kontoplaner och likartade konteringsprinciper vad avser den hippologiska högskoleutbildningen. SLU och NS skall gemensamt komma överens om principer för ekonomiredovisningen. Utgångspunkten är att en totalekonomisk modell skall användas, och att parterna skall ha en samsyn i de olika fördelningsbaser som används. Den principiella utgångspunkten för detta arbete bör vara den ekonomiska analys som NS genomfört och stämt av med SLU vad avser budgetåret 1999 (jmf avsnitt 2.4).

- 20 § Utbildningsanläggningarnas ekonomiska redovisning skall vid uppmaning från SLU göras tillgängligt för SLU:s revisorer.
- 21 § Utbildningsanläggningarna skall vid uppmaning från SLU senast 200x-10-30 till Programnämnden redovisa budget för kommande verksamhetsår. Anläggningarna skall om sådan redovisning infor dras meddelas minst 30 dagar i förväg.
- 22 § Utbildningsanläggningarna skall senast 200x-11-30 få skriftligt besked angående hur mycket medel de erhåller i ersättning för kommande verksamhetsår.
- 23 § Utbildningsanläggningarna skall vid uppmaning från SLU till utbildningsnämnden senast 200x-04-30 redovisa kostnader specifikt för högskoleutbildningen under föregående verksamhetsår samt göra en jämförelse med budget. Anläggningarna skall om sådan redovisning infor dras meddelas minst 30 dagar i förväg.
- 24 § Bokslut för anläggningarna respektive hippologenheten skall finnas tillgängligt för programnämnden senast 200x-03-30.
- 25 § SLU och NS skall årligen gemensamt utvärdera kostnaderna för utbildningen.
- 26 § Detta avtal har upprättats i två exemplar varav vardera part erhållit varsitt.
- 27 § Avtalet löper från och med den 1 januari 2001 och i tre år framåt. Avtalet förlängs automatiskt med ett år i taget om ingendera part sagt upp avtalet sex månader innan giltig avtalsperiod upphör.
- 28 § Om avtalet sägs upp av part skall förutsättningar ges för antagna studenter att fullgöra sin utbildning.
- 29 § Eventuella meningsskiljaktigheter och tvister med anledning av denna överenskommelse skall parterna lösa genom förhandling. Skulle inte detta lyckas skall tvister lösas genom skiljemän enligt svensk lag.

2.1 Institutionell organisation för den hippologiska högskoleutbildningen

Enligt 2 kap 6 § högskolelagen äger styrelsen inrätta särskilda organ för fullgörande av arbetsuppgifter rörande grundutbildningen som normalt ankommer på fakultetsnämnd. För den hippologiska högskoleutbildningen inrättas en särskild programnämnd. Flertalet ledamöter skall vara lärare och de studerande har rätt att vara representerade i nämnden. Eftersom en nära samverkan råder mellan SLU och branschorganisationerna rörande denna utbildning, äger företräddarna för dessa organisationer utse tre representanter i nämnden.

Nämnden för hippologutbildning (Programnämnden) får följande sammansättning:

- ordförande utsedd av lantbruksuniversitets rektor
- två ledamöter utsedda av lantbruksvetenskapliga fakulteten
- två ledamöter utsedda av veterinärmedicinska fakulteten
- tre studerande (en från varje ort)
- tre ledamöter utsedda av hästhållningens organisationer (varav en från Nationella Stiftelsen).

En företrädare för respektive Flyinge, Wången och Strömsholm äger rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

En särskild arbetsenhet för hippologutbildningen inrättas vid lantbruksuniversitetet. Till arbetsenheten hänförs de lärare vid SLU som förordnas att vara heltidsanställda lärare i utbildningen. Arbetsenheten leds av en föreståndare som fullgör prefekts åligganden. Timlärare som förordnas att tjänstgöra i utbildningen och eventuella forskare som tillfälligt anlitas i verksamheten tillhör även fortsättningsvis sina moderinstitutioner. Lärare och instruktörer som förordnas av Flyinge, Wången och Strömsholm tillhör inte arbetsenheten. De personer som utses som studierektorer/utbildningsledare på utbildningsorterna föreslås dock bli arvoderade av SLU i denna funktion. Föreståndaren och dennes ställföreträdare samt studierektorerna bildar tillsammans programmets arbetsutskott.

En särskild antagningsnämnd för utbildningen inrättas bestående av arbetsutskottet kompletterat med en student och representanter för hästhållningen.

Flyinge, Wången och Strömsholm anställer de lärare och instruktörer samt håller de hästar mm som erfordras för genomförande av det utbildningsåtagande som avtalats. I avtalet mellan SLU och respektive stiftelse/förening regleras även ansvaret i övrigt. En av SLU utsedd person adjungeras till respektive stiftelse/förenings styrelse.

2.2 Hippologenhetsens ansvarområden och arbetsuppgifter

att ansvara för utbildningens innehåll och högskolemässighet med forskningsanknytning.

att ansvara för utvärdering och kvalitetssäkring av utbildningarna

att ansvara för lärarkompetens och kompetensutveckling

att ha ett övergripande ansvar för utbildningarnas utveckling, organisation och omfattning.

att ansvara för övergripande samordning mellan utbildningsorterna

att göra anslagsframställningar och förhandla med berörda näringar och parter om finansiering och genomförande av utbildningarna.

att ansvara för information till allmänhet och potentiella sökande

att ansvara för antagning av studerande.

att ansvara för läromedelsutveckling, samt bistå med bibliotek och litteraturförsörjning.

att tillhandahålla lärare för delar av den teoretiska undervisningen vid alla utbildningsorter.

att ansvara för innehåll i seminarier och utveckling av projektarbeten samt studenternas fördjupningsarbeten.

att säkra kontakter med närliggande utbildningar inom och utom Sverige.

att ansvara för samordning av IT-frågor.

att tillse att forsknings- och utvecklingsarbete initieras på utbildningsanläggningarna med hänsyn till dessas särskilda ansvarsområden.

att ansvara för den centrala studentadministrationen.

2.1 Kvalitetssäkring inom Hippologprogrammet

Inom Hippologprogrammet skall samma kvalitetssäkringsprinciper tillämpas som inom övriga SLU. Detta innebär t.ex. dokumentation av

Fortbildning av lärarkåren.

Forsknings och utvecklingsprojekt inom de hippologiska ämnesområdena respektive pedagogiska projekt.

Studenternas examensarbeten (kvalitativ utvärdering, publicering, spridning).

Läromedelsutveckling.

Publikationer.

Deltagande i konferenser, seminarier, clinics mm (nationellt och internationellt).

Examinationsfrekvens och poänguppfyllelse.

Utvärdering med hjälp av externa granskare.

2.2 Preliminär budget 2001

DRIFTSENHET	FLYINGE		STRÖMSHOLM		WÅNGEN		SLU	
	VT 01	HT 01	VT 01	HT 01	VT 01	HT 01	VT 01	HT 01
antal elever	43	55	16	29	4	0		
Maximal ersättning	8 550	8 550	4 000	4 000	1 225	1 225		
Nedräkning elever	-100	0	-125	-85	-75	-75		
Särskild ersättning galopp				200				
Ersättning	8 450	8 550	3 875	4 115	1 150	1 150	1 850	1 850
Budget 2001								
Fyinge	17 000							
Strömsholm	7 990							
Wången	2 300							
Gemensamma	750*							
Kostnader								
SLU	3 700							
	31 740							
Att balansera	260							

*) För närvarande finns några ytterligare frågor att utreda, för att uppnå överenskommelse om hur vissa prioriteringar skall ske, och därmed har vi enats om en preliminär budget som utgångspunkt för fortsatta diskussioner. Innan årsskiftet skall enighet ha uppnåtts om vad som är väsentligast att prioritera inför kommande år.

1 Bakgrund till Övrig utbildning på hästområdet (kap. 6)

Den tillgängliga utbildningsvolymen inom det hippologiska området är stor. Yrkesinriktade utbildningar erbjuds inom ramen för gymnasieskola, folkhögskola och högskola. Eftergymnasiala studier med hippologisk inriktning erbjuds, utöver den hippologiska högskoleutbildningen även i form av s.k. kvalificerad yrkesutbildning. Hästinriktade påbyggnadsutbildningar ges bland annat av vissa naturbruksgymnasier, KomVux, SLU och andra utbildningsanordnare. Inom ridsporten finns även ett samarbete etablerat med studieförbundet SISU, vilket främst avser bildning kring hästar, hästhållning m.m. för ideellt verksamma.

1.1 Gymnasiala utbildningar

Naturbruksprogrammet

I nuläget finns naturbruksprogram med hästinriktning vid 28 av landets totalt 47 naturbruksskolor. Antalet elever i årskurs 3 uppgår till ca 500. I vissa fall ges utbildningen som specialutformade gymnasieprogram eller som lokala grenar.

Riksrekryterande naturbruksprogram med lokala grenar ges vid tre av landets naturbruksgymnasier nämligen Vretaskolan, Plönningeskolan och Kvinnersta naturbruksgymnasium. Utbildningen vid Plönningeskolan är främst inriktad mot ridsport, medan Vretaskolans utbildning avser dressyr, hoppning, trav, skolkörning och stuteri. Utbildningen vid Kvinnersta är inriktad mot brukskörning och trav. Även vid Bollerups lantbruksinstitut, som är en s.k. fristående skola, ges ett riksrekryterande naturbruksprogram med inriktning hästhållning.

Krokoms gymnasieskola är huvudman för den riksrekryterande gymnasieutbildningen "Hästhållning med inriktning travsport", som genomförs vid Trav och galoppeskolan Wången.

Förutom grundläggande gymnasiala program genomförs diverse olika gymnasiala påbyggnadsutbildningar med inriktning häst vid landets naturbruksgymnasier.

Specialidrott inom gymnasieskolan – riksidrottsgymnasier

Ridsporten disponerar totalt 35 årselevplatser på riksidrotts-gymnasier för grenarna hoppning, dressyr och fälttävlan. Huvudman för gren hoppning och dressyr är Kolbäckådalens gymnasieförbund, Hallstahammars kommun. Specialidrottsundervisningen bedrivs vid Ridskolan Strömsholm. Huvudman för gren fälttävlan är Västerhöjdsgymnasiet, Skövde kommun. Utbildningen i specialidrott bedrivs vid Grevagården.

Den ersättning som betalas av RF till de kommuner som anordnar riksidrottsgymnasier är lika stor oavsett specialidrott och uppgår för individuella idrotter till 32 000 kr per elev och år, medan motsvarande siffra för lagidrotter är 17 000 kr per elev och år.

1.2 Folkhögskoleutbildning

HF är en ideell förening med SGC, SvRF och STC som medlemmar. Folkhögskolan anordnar kurser dels vid Ridskolan Strömsholm, dels vid Trav och Galopp-skolan, Wången. Vissa av kurserna är utlokaliserade till annan ort än Strömsholm respektive Wången.

Tabell 1. Antalet deltagarveckor fördelat på långa (>15 dagar) och korta (<15 dagar) folkhögskolekurser vid HF år 1999.

Ridskolan Strömsholm	vt-1999	ht-1999	Totalt
Långa kurser	1 607	1 263	2 870
Korta kurser	395	323	718
Trav och Galopp-skolan Wången	vt-1999	ht-1999	Totalt
Långa kurser	554	378	932
Korta kurser	516	537	1 053

Källa: HF.

Under 1999 erhöLL HF statsbidrag via Folkbildningsrådet för 5 285 deltagarveckor, vilket i pengar motsvarade 5,573 miljoner kr. Antalet deltagare vid de långa folkhögskolekurserna uppgick till 345, medan motsvarande siffra för de korta kurserna var 3 074.

De långa kurserna vid Ridskolan Strömsholm består av:

- allmän kurs
- grundkurs (hästskötarkurs)
- ridinstruktörskurs
- ridledarkurs

De långa kurserna vid Trav och galoppkolan Wången består av:

- allmän kurs (ungdomsledarutbildning)
- tränaraspirantkurs
- körlicenskurser (förlagda till olika tävlingsbanor)
- hovvårdskurs

1.3 Eftergymnasiala utbildningar

- Hippologiska högskoleutbildningen
- Kvalificerad yrkesutbildning
- Djursjukvårdarutbildning

Den hippologiska högskoleutbildningen beskrivs i kapitel 5.

AGROVÅST Livsmedel AB, huvudman för den Biologiska Yrkeshögskolan (BYS), Skara, anordnar sedan år 1998 en tvåårig utbildning inom ramen för Kvalificerad Yrkesutbildning, Företagande med häst. Utbildningen har två inriktningar: Landsbygdsföretagande och Hovslageri. Antalet årselevplatser uppgår totalt till 28, varav 20 avser landsbygdsföretagande och 8 hovslageri. Vad gäller hovslagarinriktningen sker samverkan med SLU:s hovslagar-skola i Skara.

SLU ger en tvåårig yrkesutbildning för djursjukvårdare. Utbildningen omfattar bland annat husdjurens biologi och handhavande samt sjukdoms- och sjukvårdslära inriktat på sällskapsdjur, t.ex. hundar, katter och hästar. Det antas årligen 20 studenter till utbildningen, vilket genomförs i Skara. De som gått utbildningen arbetar främst vid djursjukhus och djurkliniker.

Förutsättningarna för att införa en särskild inriktning mot hästar och hästhållning inom ramen för det tvååriga lantmästarprogrammet som ges av SLU analyseras för närvarande av SLU.

1.4 Vissa övriga utbildningar

Hovslagarutbildning
Diverse fortbildningskurser, t.ex. SLU och BYS
Akademiridskolan
Seminassistentkurs
Naturmedicinska utbildningar av olika privata utbildningsanordnare

Hovslagarskolan i Skara med SLU som huvudman utbildar ungefär 10 hovslagare per år. Utbildningen omfattar 40 veckor. Hovslagarskolan utbildar även andraårselever på den KY-utbildning som ges av AGROVÄST Livsmedel AB med inriktning hovslageri.

AGROVÄST Livsmedel AB, Skara, är huvudman för BYS och Hästkunskapscentrum. Hästkunskapscentrum ger i nuläget två distansutbildningar: grundläggande hästkunskapskurs och ridinstruktörsutbildning. Den senare sker i samverkan med HF. Förutsättningarna för att ge fortbildningskurser inom ramen för BYS prövas för närvarande. I planerna ingår att utbildningarna skall ske på distans med hjälp av internetbaserad inläringsteknik.

SLU ger vissa fortbildningskurser inriktade på häst, t.ex. avel, utfodring, träningsfysiologi. Kurserna berättigar deltagarna till högskolepoäng om de uppfyller kraven för godkännande. Vid SLU ges även en fortbildningskurs för sjukgymnaster med inriktning häst.

Vid Flyinge ges en seminassistentkurs med ca 15 deltagare per år. Efter godkänd kurs får deltagarna behörighet att arbeta som seminassistent. Vid Flyinge får ca 4 stipendiater möjlighet att under två år utbilda och träna sig i rid- eller körkonst inom ramen för den s.k. Akademiridskolan. Flyinge utbildar även 5–10 hästskötare varje år genom att de anställs som praktikanter under sex månader, och efter genomförd praktikperiod har de möjlighet att avlägga prov för att få s.k. hästskötarexamen.

1.5 Skrivelse från Länsstyrelsen i Jämtlands län

2000-10-30

Hästpolitiska utredningen
(Jo 2000:01)
Spektern
103 33 Stockholm

ANG. UTBILDNING AV SAMER

Länsstyrelsen i Jämtland vill härmed lämna följande förslag till hästpolitiska utredningen gällande utbildning för samer så att de kan använda hästen i renskötselarbetet som ett alternativ till motorcykel.

Bakgrund

Länsstyrelsen genomförde under år 1995–1997 en tvåveckors utbildning för samer i syfte att skapa förutsättningar för samerna att använda sig av hästar i renskötselarbetet som ett alternativ till att använda motorcykel. Utbildningen skapade förutsättningar för att använda sig av hästar i renskötselarbetet under fältmässiga förhållanden. Enligt vår mening finns det flera fördelar av att använda sig av häst i stället för motorcykel. Dels är hästar att föredra framför motorcykel ur miljö- och naturvårdssynpunkt, dels skapas goda förutsättningar för samerna att utveckla hästturismverksamhet i den svenska fjällvärlden. Hästarna medverkar även till att främja jämställdhet mellan könen, då kvinnorna kan delta i samlingsarbetet om hästar används.

Erfarenheterna av den genomförda utbildningen är mycket god. De samer som gått utbildningen använder sig numera i stor utsträckning av hästar i renskötselarbetet, vilket också inneburit att kvinnorna på ett mer aktivt sätt deltagit i det direkta renskötselarbetet under sommartid. Sametinget är också nöjda med den genomförda utbildningen och de möjligheter som denna har skapat. Ekonomiska resurser och till del även personella har dock saknats, vilket medfört att inga utbildningsinsatser vidtagits sedan

år 1998 utöver det interregprojekt med häst och ren som pågår mellan Jiingvaerie sameby och Östre Namndals reinbeitesdistrikt.

Med stöd av rennärlingslagens 32 § meddelar länsstyrelserna tillstånd för att få bedriva organiserad ridverksamhet på renbetesfjällen. Vi anser att det finns behov av att införa någon form av kompetensbevis för att sådant tillstånd skall kunna meddelas för att säkerställa att de som bedriver organiserad ridverksamhet på renbetesfjällen har god kännedom om gällande regelverk. Den påbyggnadsutbildning som för närvarande ges av KomVux i Åre kommun avseende hästturism kan efter att den kvalitetssäkras utgöra kompetensbevis som medför att tillstånd kan meddelas om att få bedriva organiserad ridverksamhet i renbetesfjällen. För att ta till vara på synergieffekter i form av hästar, utrustning och lärare anser vi att den praktiska delen av denna utbildning bör förläggas till Wången. Detta skulle också i sig medföra att den praktiska utbildningen skulle förbättras och kunna kvalitetssäkras. Vi avser att uppta kontakter med Åre kommun för att diskutera en eventuell förändring av den praktiska utbildning vid KomVux:s påbyggnadsutbildning i hästturism, och kommer på sikt att skärpa kraven för att meddela tillstånd för att få bedriva organiserad ridverksamhet i renbetesfjällen samt kontroll av regelverket.

Förslag

Vi föreslår att ekonomiska resurser tillförs länsstyrelsen i Jämtland via Jordbruksverket så att ovan refererad utbildning kan återupptas. Utbildningen består av en tvåveckors grundkurs, vilken bör förläggas till Trav och Galoppskolan Wången, och en praktikvecka ute på fjället samt vidareutbildning som fortbildningskurser med speciell temainriktning. Vi har fört diskussioner med Trav och galoppskolan Wången om förutsättningar för att den två veckor långa grundkursen kan ges vid deras Wången. De har förklarat sig positiva till att så sker, men att närmare diskussioner rörande upplägg och finansiering måste ske innan slutlig ställning kan tas.

Vi bedömer att det finns ett behov av att utbilda ungefär 60 samer per år under fyra år i att använda hästar i renskötselarbetet. Därefter får fortsatt ställning tas till fortsatta utbildningsinsatser, bl.a. i samråd med samernas företrädare.

Vi föreslår att länsstyrelsen i Jämtland är huvudman för att utbildningen genomförs. Utbildningen skall vara öppen för deltagande från samtliga 52 samebyar, således inte endast de som finns i Jämtland. Vi ser det som rimligt att så sker mot bakgrund av att den två veckor långa grundutbildningen skall ske vid Trav och Galoppskolan Wången, Krokoms kommun, som ligger i Jämtland.

Vi bedömer att kostnaderna för att genomföra utbildningen uppgår till ca 1 miljoner kr per år. Eleverna får själva betala kostnaden för kost och logi.

Vi föreslår således att ekonomiska resurser anvisas till Länsstyrelsen i Jämtland för att genomföra ovan nämnda utbildning.

Med vänlig hälsning

Jone Bixo

Bilaga Utbildningsplan

1. Bakgrund till Forskning inom hästsektorn (kap. 7)

1.1 Skrivelse från Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande

Hästsportens Hus
den 6 september 2000

Utredningen om svensk hästpolitik
(Jo 2000:1)
Spektern
103 33 STOCKHOLM

Förslag angående svensk hästforskning

Hästpolitiska utredningen har under juli månad genomfört en hearing ang. svensk hästforskning. Peter Kallings, ATG, redovisade då på uppdrag av NS näringsens förslag till åtgärder på forskningsområdet. Förslaget finns beskrivet i kapitel 11 i "Nationellt utvecklingsprogram för svensk hästnäring (2000-03-08)".

Utredningen har därefter bett stiftelsen närmare beskriva bakgrunden till näringsens förslag och hur förslaget är tänkt för att forskningsinsatserna inom svensk hästnäring skall kunna förbättras fram över.

Mot bakgrund härav önskar därför stiftelsen framföra följande synpunkter och förslag till den Hästpolitiska utredningen.

Bakgrund

Den moderna hästnäringen har utvecklats kraftigt under främst de senaste två decennierna. Omsättningen inkl. spel på hästar närmar sig 20 miljarder kronor årligen. Näringsens bidrag till det moderna

välståndssamhället växer. Vi tänker då inte främst på bidraget till sysselsättningen och ekonomin, utan framför allt på den betydelse hästen och näringen har på det sociala området. Närmare var tredje svensk har direkt eller indirekt en kontakt med näringen. Hästen är för många unga människor, inte minst flickor, av stor betydelse för deras egen utveckling genom att samvara med hästen sannolikt leder till ett utvecklat ansvarstagande, en utveckling på det känslomässiga planet och stärker det psykiska välbefinnandet. På dessa områden vet vi dock alltjämt för lite om hästens roll.

Många människor är idag på ett eller annat sätt engagerade i hästnäringen. Neringen består dessutom av främst många små företag. Neringens utveckling, omfattning och struktur har därför motiverat regeringen att tillsätta den Hästpolitiska utredningen med uppgift att föreslå en sammanhållen politik på området.

Utbildning och forskning är två områden som är av avgörande betydelse för att stärka en närings konkurrenskraft inom ramen för en marknadsekonomi. De är särskilt lämpliga som hästnäringen består av många små företag med en förhållandevis dålig lönsamhet parad med att många som är sysselsatta inom näringen har en förhållandevis låg utbildningsnivå och det förekommer en bristande kompetens inom många områden. Utbildning och forskning är också två områden som lämpar sig väl för ett engagemang från statens sida, då åtgärder inom dessa områden stärker marknadskrafterna.

Under främst 1990-talet har den offentliga sektorn gjort betydande insatser – ofta i samverkan med näringen – inom främst utbildningsområdet. Vi tänker i första hand på tillkomsten av Hästsportens Folkhögskola, utvecklingen av antalet naturbruksgymnasier och andra gymnasier med hästutbildning, det hippologiska högskoleprogrammet och den särskilda barn- och ungdomsstatsningen. När det gäller vår syn på utbildningsfrågorna hänvisas till den skrivelse som stiftelsen lämnat separat till utredningen.

För att insatserna på utbildningsområdet skall få avsedd effekt – att stärka närings konkurrenskraft och säkra en god hästhållning – krävs att ny kunskap successivt utvecklas. Samspelet mellan utbildning och forskning är viktigt för att utbildningen skall få avsedd effekt. Särskilt gäller detta mellan hippologprogrammet och forskningen. Problemet är emellertid att forskningsinsatserna från såväl närings som statens sida är allt för begränsade och otillräckliga.

Från näringens sida avsetts årligen ca. 3–4 miljoner kr för forskningsändamål. Huvuddelen av insatserna, ca. 2,5 miljoner kr, görs av Aktiebolaget Trav och Galopp (ATG) genom dess forskningskommitté. Djurförsäkringsbolaget AGRIA har också en forskningskommitté för hästforskning, som årligen fördelar forskningsanslag på sammanlagt ca. 0,6 miljoner kr. Vissa insatser görs även av Svenska Travsportens Centralförbund (STC), främst inom områdena avelsvärderingsmetodik och otillåten medicinering. Insatserna har karaktär av försöksverksamhet.

Mot den bakgrunden har stiftelsen tidigare genomfört en studie om näringens syn på forskningen och hur man skall kunna förbättra insatserna på området. Studien, som bifogas, har legat till grund för beredningen av det nationella utvecklingsprogrammet. Vid sidan av bristande forskningsresurser framhålls av näringens företrädare behovet av att näringen tar fram ett forskningsprogram för att utifrån näringens behov tydliggöra vilka insatser som önskas. Dessutom pekas på behovet av att säkerställa att resultatet av genomförda insatser kommer näringen till del.

Förslag

I linje med förslagen i nationella utvecklingsprogrammet samt med utgångspunkt från ställningstagande i NS:s styrelse föreslås att staten och näringen gemensamt ansvarar för att insatserna på hästforskningsområdet inom ramen för följande förslag uppgår till ca. 10 miljoner kr per år under de närmaste fem åren.

NS är beredd att genom ett avtal med staten ta ansvar för huvudmannskapet för verksamheten genom att inrätta Hästnäringens Forskningsfond, Hästnäringens Forskningsråd och Hästnäringens Forskningsforum.

Hästnäringens Forskningsfond föreslås bestå av företag och organisationer inom näringen som bidrar med resurser för forskningsinsatser samt staten genom förslagsvis Skogs- och Jordbrukets Forskningsråd (SJFR eller dess efterföljare). Fondens uppgift är att medverka till att resurserna för hästforskning ökar. Forskningsfonden bör finansieras till lika delar av näringen och staten. Målsättningen är att fonden skall göra det möjligt att årligen avsätta ca. 10 miljoner kr för forskningsinsatser inom hästnäringens område.

Hästnäringens Forskningsråd föreslås disponera de medel som fonden årligen kan avsätta för forskningsinsatser. Medlen skall för-

delas i öppen konkurrens och med utgångspunkt från närings behov av insatser inom hela det område som hästnäringen representerar. Rådet bör bestå av personer, som utses av berörda organisationer inom näringen och SJFR, och som innehar erforderlig kompetens för att på ett professionellt sett kunna bedöma och utvärdera inkomna ansökningar och slutredovisningar.

Hästnäringens Forskningsforum består av företrädare för forskningens avnämare, som t.ex. tränare, uppfödare, hästägare m.fl., och forskarsamhället, som t.ex. SJFR, SLU, SVA m.fl., samt de organisationer som avsätter resurser till verksamheten inkl. näringsens centralorganisationer. Syftet med detta forum är att med en viss periodicitet fastställa inriktningen av planerade forskningssatser och redovisa resultatet av gjorda insatser.

De närmare formerna för samarbetet mellan näringen och staten beträffande insatserna på forskningsområdet föreslår vi diskuteras i detalj med företrädare för SJFR. Vidare är det angeläget att hålla nere administrativa kostnader. Av det skälet bör erfarenheter från ATG:s forskningskommitté, SJFR och Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF) tas tillvara.

NATIONELLA STIFTELSEN FÖR HÄSTHÅLLNINGENS FRÄMJANDE

Bo Dockered
Ordförande

Olof Karlander
VD

1 Bakgrund till Hästens roll i jordbrukspolitiken (kap. 8)

1.1 Hästsektorns betydelse för jordbrukets intäkter

Enligt Jordbruksverkets bedömning uppgick jordbrukssektorns intäkter från foderförsäljning, exklusive upplåtande av betesmark, till hästar som inte finns på jordbruksfastigheter till 504 miljoner kr för år 1999. Vid bedömningen har antagits att det totala antalet hästar uppgår till ca 175 000, varav ca 96 000 inte finns på jordbruksfastigheter. Vidare har antagits att jordbrukaren vid försäljning av foder erhåller samma pris som gäller vid försäljning av hö och halm till lantmännenföreningarna.

Antalet inackorderade hästar vid jordbruksfastigheter uppgick enligt Statistiska centralbyråns (SCB) senast tillgänglig statistik från år 1994 till 24 000 hästar. Priset för inackordering varierar, men uppgår som ett genomsnitt till ca 1 500 kr per månad, förutom för betesperioden (ca 3,5 månader) då den är lägre. Intäkterna från betesperioden bedöms uppgå till i genomsnitt 1 000 kr per häst och betesperiod. Totalt sett skapar inackorderingsverksamheten intäkter till jordbrukssektorn i storleksordningen 330 miljoner kr per år.

Jordbrukssektorns intäkter i form av försäljning av hästar, uthyrning av hästar för fritids- och turridning, lägerverksamhet m.m. är svåra att uppskatta. Intäkterna torde dock minst motsvaras av fodermedlens alternativvärde för de ca 56 000 hästar som berörs. Fodermedlens alternativvärde exklusive bete uppgår till ca 5 250 kr per häst och år enligt Jordbruksverkets bedömning. Betets alternativvärde torde variera kraftigt, men torde lågt skattat uppgå till 500 kr per häst och år. Totalt sett bedöms jordbrukets intäkter från försäljning av hästar, uthyrning av hästar för fritids- och turridning, lägerverksamhet m.m. uppgå till ca 315 miljoner kr per år.

Hästsektorns samlade betydelse för jordbrukarnas intäkter uppgår således till ca 1 150 miljoner kr per år. Detta är i linje med den

bedömning som gjorts av Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande (NS). NS har även bedömt att lantbrukets intäkter från eller alternativvärde av körslor i skog med häst uppgår till ca 60–90 miljoner kr per år.

1.2 Antalet hästar på jordbruksfastigheter m.m.

Antalet hästar på jordbruksföretag med mer än 2,0 ha åkermark uppgick enligt SCB år 1999 till 79 710. Hästarna fanns på 14 309 jordbruksföretag. Antalet jordbruksföretag uppgick totalt till 80 435. Detta innebär att ungefär vart sjätte jordbruksföretag håller en eller flera hästar. Västra Götalands och Skåne län är de i absoluta tal största hästlänen vad gäller hästar som finns på jordbruksföretag.

Antalet hästar som hålls på jordbruksfastigheter har under senare tid minskat något. Orsakerna till detta är rimligen flera och statistiken för år 1997 har baserats på ett urval. Antalet jordbruksföretag har under perioden år 1995–1999 minskat med knappt 5 000, vilket till del kan påverka antalet hästar vid jordbruksföretag.

Tabell 1. Antal hästar på jordbruksföretag med mer än 2,0 ha åker 1991-1997.

År	Hästar Antal	varav		
		Kallblodiga	Övriga	Unghästar och föl
1999	79 710	–	–	–
1997	87 477	–	–	–
1995	82 938	–	–	–
1994	85 628	13 431	52 237	19 960
1991	76 785	12 523	41 552	22 705

Källa: SCB.

Av de jordbruksföretag som håller hästar har 2 648 endast en häst. Antalet företag med 2–5 hästar är vanligast förekommande; ca 55 % av jordbruksföretagen som håller hästar har denna numerär. 3 312 företag har 6–25 hästar, medan 385 jordbruksföretag har fler än 25 hästar. Företagen med fler än 25 hästar håller i genomsnitt 47

hästar, medan motsvarande siffror är 3,0 och 10,5 för de företag som håller 2–5 hästar respektive 6–25 hästar.

Den huvudsakliga driftsriktningen, enligt SCB:s övergripande typklassificering, för de jordbruksföretag som håller hästar är småbruk (5 980 företag) och husdjursskötsel (5 211 företag).

Den senast tillgängliga statistiken från Lantbruksregistret över antal jordbruksföretag som bedriver inackorderingsverksamhet avser år 1994. Antalet företag med inackorderingsverksamhet var 4 584, vilket innebär att ungefär vart fjärde jordbruksföretag som håller hästar till del även bedriver inackorderingsverksamhet. Antalet inackorderade hästar beräknades för år 1994 till 24 318, vilket innebär att genomsnittsgården som bedriver inackorderingsverksamhet inhyser 5,3 hästar.

För ytterligare statistik om antalet hästar i jordbruket, dess geografiska fördelning m.m., se avsnitt 3 i denna bilaga.

2 Ekonomiska konsekvenser av mina förslag

2.1 Finansiell sammanställning för det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet år 2000–2006 m.m.

Tabell 1. Finansiell sammanställning över det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet år 2000–2006.

Tabell 8.1 Vägledande finansiell sammanställning, miljoner EUR

År	2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006		Totalt 2000-2006	
	Offentliga kostnader	Stöd från EU	Offentliga kostnader	Stöd från EU	Offentliga kostnader	Stöd från EU	Offentliga kostnader	Stöd från EU	Offentliga kostnader	Stöd från EU	Offentliga kostnader	Stöd från EU	Offentliga kostnader	Stöd från EU	Offentliga kostnader	Stöd från EU
Insatsområde I, ett ekologiskt hållbart lantbruk																
Mjövänligt jordbruk	0,00	0,00	3,12	1,79	150,92	82,85	171,66	94,00	218,04	119,71	244,38	133,92	251,90	137,79	1040,02	5
Kompensationsutveckling	8,14	2,04	18,24	4,56	17,65	4,41	17,65	4,41	18,82	4,71	17,65	4,41	17,65	4,41	115,79	
Kompensationsbidrag	0,00	0,00	67,06	16,76	67,06	16,76	67,06	16,76	67,06	16,76	67,06	16,76	67,06	16,76	402,35	1
Investeringsstöd	1,41	0,35	5,84	1,46	7,00	1,75	7,93	1,98	8,71	2,18	10,42	2,61	11,32	2,83	52,63	
Skydd av miljön (artikel 33)	0,12	0,03	3,69	0,92	4,53	1,13	5,01	1,25	4,94	1,24	6,40	1,60	6,09	1,52	30,78	
Ekologisk stabilitet i skogsbruket	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,76	0,44	2,35	0,59	2,35	0,59	6,47	
Summa insatsområde I	9,67	2,42	97,94	25,50	247,15	106,91	269,31	118,41	319,33	145,03	348,26	159,89	356,37	163,90	1648,04	7
Insatsområde II, en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden																
Investeringsstöd	0,59	0,15	5,29	1,32	5,53	1,38	5,88	1,47	5,88	1,47	5,88	1,47	5,88	1,47	34,94	
Startstöd till unga jordbrukare	1,18	0,29	2,35	0,59	3,65	0,91	4,59	1,15	4,71	1,18	4,71	1,18	4,71	1,18	25,88	
Förbättrad bearbetning och saluföring	0,00	0,00	3,53	0,88	4,71	1,18	4,71	1,18	4,71	1,18	4,71	1,18	4,71	1,18	27,06	
Kompensationsutveckling	0,59	0,15	2,94	0,74	2,35	0,59	2,00	0,50	2,35	0,59	2,35	0,59	2,35	0,59	14,94	
Diversifiering	0,00	0,00	0,82	0,21	1,06	0,26	1,18	0,29	2,71	0,68	2,71	0,68	2,59	0,65	11,06	
Marknadsföring av kvalitetsprodukter	0,00	0,00	1,24	0,31	1,59	0,40	1,76	0,44	4,06	1,01	4,06	1,01	3,88	0,97	16,59	
Frånja landsbygdsturism	0,00	0,00	1,24	0,31	1,59	0,40	1,76	0,44	4,06	1,01	4,06	1,01	3,88	0,97	16,59	
Utveckling av infrastruktur	0,00	0,00	0,41	0,10	0,53	0,13	0,59	0,15	1,35	0,34	1,35	0,34	1,29	0,32	5,53	
Bytveckling och bevara kulturarvet	0,00	0,00	0,41	0,10	0,53	0,13	0,59	0,15	1,35	0,34	1,35	0,34	1,29	0,32	5,53	
Summa insatsområde II	2,35	0,59	18,24	4,56	21,53	5,38	23,06	5,76	31,18	7,79	31,18	7,79	30,59	7,65	158,12	7
Utvärdering	2,35	0,59	2,94	0,74	2,35	0,59	2,35	0,59	2,35	0,59	2,35	0,59	2,35	0,59	17,06	
Summa nya åtgärder	14,38	3,59	119,12	30,79	271,04	112,88	294,72	124,76	352,86	153,42	381,79	168,27	389,31	172,14	1823,22	7
Gamla åtgärder, 2078/92	294,04	147,02	247,06	123,53	89,86	44,93	73,10	36,55	23,04	11,51	0,67	0,34	0,49	0,25	728,27	3
Gamla åtgärder 2080/92	0,07	0,04	0,00	0,00	0,02	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14	
Summa	308,49	150,65	366,18	154,32	360,92	157,82	367,84	161,33	375,93	164,94	382,46	168,61	389,81	172,39	2551,63	11
Dirav artikel 33 i mil 2	0,02	0,01	1,33	0,33	1,67	0,42	1,85	0,46	3,14	0,79	3,39	0,85	3,24	0,81	14,63	

Källa: Jordbruksdepartementet.

Det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet bedöms helt ta i anspråk de ekonomiska ramar som fastställts för jordbrukspolitiken i Sveriges anslutningsfördrag med EU. Programmet bedöms vara fullt in-tecknat under år 2001. För de därefter följande åren kan det finnas ekonomiska medel som inte

tas i anspråk. Mer säkra bedömningar kan dock tidigast göras efter det att ansökningar skett till de olika åtgärderna för år 2001.

I första hand föreslår jag att mina förslag vad gäller kompensationsbidrag till mindre gynnade områden i stödområdena 1–5 och stöd för öppet och varierat odlingslandskap i stödområdena 1–3 samt stöd till hotade inhemska hästraser skall finansieras inom gällande ekonomiska ram för det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet om inte denna fullt ut tas till vara. Pengar som inte går åt inom en eller flera åtgärder bör då flyttas över från den eller dessa till åtgärden kompensationsbidrag till mindre gynnade områden respektive stöd för öppet och varierat odlingslandskap (mitt förslag medför endast förändring jämfört med nuläget i stödområdena 1–3 för stöd till öppet och varierat odlingslandskap) och stöd till utrotningshotade husdjursraser, om de beviljade ansökningarna för dessa tre åtgärder överstiger fastställd ekonomisk ram för respektive åtgärd. På så sätt finansieras mina förslag om att hästar äldre än sex månader skall anses utgöra en djurenhet och således räknas med när företagets minsta djurtäthet fastställs i de två berörda åtgärderna.

Om det visar sig att den tillgängliga ekonomiska ramen för det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet tas i anspråk fullt ut med nu gällande regler föreslår jag att mina förslag avseende kompensationsbidrag till mindre gynnade områden och öppet och varierat odlingslandskap skall finansieras genom att det sker en generell reducering av stödnivåerna i de två aktuella åtgärderna. Reduceringen av stödnivåerna skall således medverka till att den fastställda ekonomiska ramen för respektive åtgärd bibehålls.

Sammanfattningsvis bedömer jag att kostnaderna för att hästar skall omfattas av kompensationsbidrag till mindre gynnade områden för odling av vall och bete i stödområdena 1–5 kommer att uppgå till ca 41 miljoner kr per år. Kostnaderna för att hästar skall omfattas av stöd till öppet och varierat odlingslandskap inom stödområdena 1–3 bedömer jag kommer att uppgå till ca 21,5 miljoner kr per år. Kostnaderna för att stöd skall ges för bevarande av vissa inhemska hästraser bedömer jag kommer att kosta ca 1,3 miljoner kr per år. Jag har genomgående beräknat vad mina förslag maximalt kan komma att kosta.

För det fall den ekonomiska ramen för genomförande av landsbygdsutvecklingsprogrammet fullt ut tas till vara bedömer jag att det krävs en generell reducering av stödnivåerna med ca 7,5 % vad gäller kompensationsbidrag till mindre gynnade områden och

med ca 4 % vad gäller öppet och varierat odlingslandskap. Stöd för att bevara vissa inhemska hästraser anser jag då bör ske genom att kostnaderna för åtgärden kompetensutveckling minskas i motsvarande mån.

Min bedömning av kostnaderna inom olika åtgärder till följd av mina förslag redovisas i avsnitt 2.3–2.5 i denna bilaga. Vidare gör jag i dessa avsnitt en bedömning av den generella reducering av stödnivåerna som kan komma att krävas för att den ekonomiska ramen för åtgärderna inte skall överskridas om det inte finns medel från andra åtgärder i landsbygdsutvecklingsprogrammet som kan tas i anspråk för att finansiera kostnadsökningarna.

2.2 Antal hästar m.m. vid jordbruksföretag i stödområdena 1–5

I de nedanstående tabellerna visas hur många hästar, nötkreatur och tackor samt tillgängliga arealer av vall och bete på åkermark som finns i stödområdena 1–5.

Tabell 1. Antal djurenhetsgrundande djurslag vid jordbruksföretag som håller en eller flera hästar i stödområdena 1–3 (st).

Stödområde 1-3	Antal hästar							Summa
	1	2-5	6-10	11-15	16-20	21-30	> 30	
Antal nötkreatur > 2 år	4 575	8 908	1 507	205	278	156	6	15 635
Antal nötkreatur 1-2 år	2 879	5 165	1 104	130	107	127	4	9 516
Antal tackor	2 183	3 329	429	44	91	45	16	6 137
Utnyttjad vall på åker (ha)	9 823	21 342	5 721	1 590	904	727	354	40 460
Ej utnyttjad vall på åker (ha)	161	385	120	30	1	10	18	724
Utnyttjad betesmark (ha)	1 503	2 897	695	132	183	207	68	5 686
Ej utnyttjad betesmark (ha)	255	756	168	34	1	1	15	1 230
Antal hästar	643	4058	2 599	1 113	648	675	637	10 373

Källa: SCB.

Tabell 2. Antal djurenhetsgrundande djurslag vid jordbruksföretag som håller en eller flera hästar i stödområde 4 (st).

Stödområde 4	Antal hästar							Summa
	1	2-5	6-10	11-15	16-20	21-30	> 30	
Antal nötkreatur > 2 år	1 779	3 813	546	173	28	63	56	6 458
Antal nötkreatur 1-2 år	1 103	2 037	372	175	60	21	75	3 843
Antal tackor	1 003	2 183	223	93	0	68	0	3 570
Utnyttjad vall på åker (ha)	3 400	8 641	1 771	762	456	497	688	16 215
Ej utnyttjad vall på åker (ha)	18	146	28	15	2	9	7	224
Utnyttjad betesmark (ha)	560	1 429	196	111	31	46	24	2 397
Ej utnyttjad betesmark (ha)	60	307	85	29	8	11	1	500
Antal hästar	218	1 856	854	528	319	441	887	5 103

Källa: SCB.

Tabell 3. Antal djurenhetsgrundande djurslag vid jordbruksföretag som håller en eller flera hästar i stödområde 5 (st).

Stödområde 5	Antal hästar							Summa
	1	2-5	6-10	11-15	16-20	21-30	> 30	
Antal nötkreatur > 2 år	14 351	33 748	6 008	2 146	865	547	642	58 307
Antal nötkreatur 1-2 år	8 509	19 438	3 860	1 353	669	336	320	34 485
Antal tackor	5 650	15 783	3 206	1 157	492	263	426	26 977
Utnyttjad vall på åker (ha)	16 026	44 254	11 624	4 238	2 778	2 082	3 011	84 014
Ej utnyttjad vall på åker (ha)	179	618	151	17	35	9	87	1 096
Utnyttjad betesmark (ha)	9 209	25 537	6 015	2 425	1 231	872	1 436	46 725
Ej utnyttjad betesmark (ha)	816	2 693	738	367	106	89	300	5 109
Antal hästar	1 107	9 299	6 347	3 360	2 424	2 350	4 897	29 784

Källa: SCB.

I de nedanstående tabellerna visas hur många hästar som finns på jordbruksföretag med mer än 2,1 ha åker och där företaget i övrigt inte har några djurenhetsgrundande djurslag. Vidare framgår företagens vall- och betesareal samt hur många hektar vall och bete som finns utöver de 60 första hektaren vid de berörda jordbruksföretagen.

Tabell 4. Antal hästar i stödområdena 1–5 på jordbruksföretag med mer än 2,1 ha åker som håller en eller flera hästar och som i övrigt inte har några djurenhetsgrundande djurslag (st).

	Stödområde		
	1-3	4	5
Antal företag	1 361	594	2 186
Utyttjad vall (ha)	11 659	5 425	17 335
Ej utnyttjad vall (ha)	452	158	616
Utnyttjad betesmark (ha)	1 428	547	6 357
Ej utnyttjad betesmark (ha)	658	269	2 157
Antal hästar	6 815	3 459	15 675

Källa: SCB.

Tabell 5. Antal hästar och antal hektar vall och betesmark överstigande 60 ha per jordbruksföretag vid jordbruksföretag med mer än 2,1 ha åker i stödområdena 1–5 som håller en eller flera hästar och som i övrigt inte har några djurenhetsgrundande djurslag, och där antalet hektar vall och bete överstiger 60 vid det enskilda företaget (st).

	Stödområde		
	1-3	4	5
Antal företag	5	5	24
Utyttjad vall (ha)	205	329	1 103
Ej utnyttjad vall (ha)	14	9	18
Utnyttjad betesmark (ha)	89	33	533
Ej utnyttjad betesmark (ha)	17	0	373
Antal hästar	172	223	1 016

Källa: SCB.

2.3 Ekonomiska konsekvenser av mitt förslag vad gäller förändringar i reglerna för det s.k. kompensationsbidraget till mindre gynnade områden

Den budgeterade ekonomiska ramen för stödformen kompensationsbidrag uppgick år 1999 till ca 570 miljoner kr. Utfallet blev ca 585 miljoner kr. Stöd har getts dels för odling av vall och betesmark, dels för odling av spannmål och potatis i stödområdena 1–3. Vid stöd för odling av vall- och betesmark i stödområdena 1–5 har det ställts krav på att jordbruksföretagaren har ett minsta antal djurenheter sett i relation stödberättigad s.k. foderareal för att stöd skall beviljas. Totalt utbetalades stöd med ca 473 miljoner kr för denna del av s.k. kompensationsbidragsstödet, se tabell 6. För odling av spannmål och potatis i stödområdena 1–3 utgick kompensationsbidrag med ca 112 miljoner kr under år 1999, se tabell 6.

Tabell 6. Utfall år 1999 vad gäller stödformen kompensationsbidrag fördelat på stödområdena 1–5.

Område	Antal stöd- mottagare för djur	Foder- areal (hektar)	Erhållna antal djur- enheter	S:a utbetalt vall och bete (kr)	S:a utbetalt spannmål, potatis (kr)
1	776	19 439,1	13 854,7	22 541 585	3 836 099
2:a	2 129	68 741,5	56 703,1	91 141 081	44 852 463
2:b	1 494	44 003,0	35 240,7	56 572 193	28 999 438
3	1 335	35 451,5	28 240,5	45 144 418	32 641 021
4:a	1 924	56 619,8	43 835,8	70 030 653	1 726 779
5:a	6 566	183 394,0	145 243,0	113 771 859	
5:b	6 688	227 823,2	188 243,8	74 214 415	
Summa	20 912	635 472,1	511 352,6	473 416 204	112 055 800

Källa: Statens Jordbruksverk.

Min bedömning

Mot bakgrund av statistik i tabell 1–6, och med beaktande av det stödbelopp som utgår per hektar för odling av vall och betesmark inom åtgärden och respektive stödområde samt gällande arealfaktor, gör jag bedömningen att kostnaderna kommer att uppgå till ca 41 miljoner kr för att hästar skall utgöra ett s.k. djurenhetsgrundande djurslag inom ramen för kompensationsbidrag vid odling av vall och bete.

I samtliga berörda stödområden (1–5) är foderarealen större än tillgängligt antal djurenheter. Jag bedömer mot den bakgrunden att de flesta hästarna i områdena medför att kompensationsbidrag kommer att utgå för odling av vall och bete till den del som motsvarar hästarnas sammanlagda antal djurenheter. Jag vill peka på att den statistik jag fått av SCB inte innehåller uppgift om antal getter av honkön vid de berörda jordbruksföretagen. Likaså avser SCB:s statistik nötkreatur som är 1–2 år gamla, medan kompensationsbidrag lämnas för nötkreatur från 6 månader. Detta spelar dock ingen avgörande roll vid beräkning av de ekonomiska konsekvenserna av mitt förslag, då min bedömning baseras på vad mitt förslag kan komma att kosta som mest.

Genom att reducera de nu gällande stödbeloppen inom ramen för kompensationsbidraget generellt för samtliga stödområden och ersättningsberättigade produktionsformer med ca 7,5 %, allt annat lika, kommer mitt förslag att vara finansierat inom budgeterad kostnadsram för åtgärden, vilken för övrigt är densamma som nu gäller för år 2000.

2.4 Ekonomiska konsekvenser av mitt förslag vad gäller förändringar i reglerna för öppet och varierat odlingslandskap inom stödområdena 1–3

Totalt utbetalda stöd inom ramen för miljöstödsprogrammet enligt rådets förordning 2078/92 uppgick per den 3 juli 2000 enligt Statens jordbruksverk till 2 050,5 miljoner kr för åtaganden gällande år 1999. Den budgeterade ekonomiska ramen för de s.k. miljöstödena enligt rådets förordning 2078/92 uppgår för samma tidsperiod till 2 340 miljoner kr.

Tabell 7. Ekonomiskt utfall för miljöstödsåtgärder enligt rådets förordning 2078/92 år 1999 per den 3 juli 2000 (tkr).

Öppet odlingslandskap	612 539
Ekologisk odling	351 461
Utrotningshotade husdjursraser	3 437
Odling av bruna bönor	2 419
Extensiv vall och skyddszoner	6 335
Fånggrödor	9 404
Våtmarker och småvatten	7 187
Kulturmiljöstödet	175 087
Biologisk mångfald betesmarker	331 166
Slätterängar	14 350
Vallstödet	439 227
REKO-stöd	44 076
Restaurering av slätterängar	2 720
Kulturmiljöer i renskötselområdet	1 055
SUMMA	2 050 467

Källa: Statens jordbruksverk.

Min bedömning

Mot bakgrund av statistik i tabellerna 1 och 7, och med beaktande av det stödbelopp som utgår per hektar för odling av vall inom åtgärden och respektive stödområde samt gällande arealfaktor, gör jag bedömningen att kostnaderna kommer att uppgå till ca 21,5 miljoner kr för att hästar skall utgöra ett s.k. djurenhetsgrundande djurslag inom ramen för stöd till öppet och varierat odlingslandskap inom stödområdena 1–3.

Genom att generellt reducera stödet för ersättningen till öppet och varierat odlingslandskap inom stödområde 1–5 med ca 4 %, allt annat lika, bedömer jag att kostnaden kan finansieras inom befintlig kostnadsram för det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet.

2.5 Ekonomiska konsekvenser av mitt förslag vad gäller stöd för bevarande av utrotningshotade husdjursraser

Antalet ston som betäckts år 1999 inom de fyra aktuella raserna: russ, nordsvenska hästen, kallblodstravaren och den svenska ardenneren uppgick år 1999 till 2 457 (509 russ, 578 nordsvenska hästen, 891 kallblodstravare och 569 ardenner). Det finns ingen statistik att tillgå över hur många av dessa som finns på jordbruksfastigheter med mer än 2,1 ha åker.

Min bedömning

Jag bedömer efter samtal med företrädare för SH och STC att ungefär 2 000 renrasiga avelsston av berörda raser finns på jordbruksfastigheter. Ungefär 65 % av avelsstona föder året efter betäckningsåret ett levande föl. Stona betäcks i princip uteslutande med renrasiga avelshingstar.

Mot bakgrund av att jag föreslår att stöd skall utgå med 1 000 kr per djurenhet för avelsston av nämnda raser som nedkommer med levande fött föl kommer kostnaden att uppgå till ca 1,3 miljoner kr per år. Denna kostnad föreslår jag skall finansieras genom att kostnaderna för åtgärden kompetensutveckling inom det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet minskas i motsvarande mån.

2.6 Ekonomiska konsekvenser av mina förslag vad gäller åtgärderna kompensationsbidrag och öppet och varierat odlingslandskap för enskilda jordbruksföretagare

För att finansiera mitt förslag vad gäller åtgärden kompensationsbidrag föreslår jag att medel som inte används fullt ut i andra åtgärder i det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet vid behov skall föras över till åtgärden kompensationsbidrag till mindre gynnade området. Om det inte finns några ekonomiska medel att disponera från andra åtgärder föreslår jag att det sker en generell reducering vad gäller det nuvarande stödet med ca 7,5 % per hektar. Effekterna av mitt förslag visas i den nedanstående tabellen.

Tabell 8. Konsekvenser av att generellt reducera stödet inom kompensationsbidraget med ca 7,5 %.

Stödområde	Nuläge		Mitt förslag	
	Antal stödberättigade hektar på företaget		Antal stödberättigade hektar på företaget	
	0-60	61-	0-60	61-
Vall och betesmark (kr/ha)				
omr. 1-3	1 750	875	1 620	810
omr. 4:a	1 600	800	1 480	740
omr. 4:b	800	400	740	370
omr. 5:a	1 000	500	930	465
omr. 5:b	500	250	460	230
Potatis (kr/ha)				
omr. 1-3	1 750	875	1 620	810
Spannmål (kr/ha)				
omr. 1-3	1 000	500	930	465

Källa. Egen sammanställning.

För att finansiera mitt förslag vad gäller öppet och varierat odlingslandskap föreslår jag att medel som inte används fullt ut i andra åtgärder i det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet vid behov skall föras över till åtgärden öppet och varierat odlingslandskap. Om det inte finns några ekonomiska medel att disponera från andra åtgärder föreslår jag att det sker en generell reduktion vad gäller det nuvarande stödet med ca 4 % per hektar. Effekterna av mitt förslag visas i den nedanstående tabellen.

Tabell 9. Konsekvenser av att generellt reducera stödet inom öppet och varierat odlingslandskap med ca 4 %.

Stödområde	Nuläge (kr/ha)	Mitt förslag (kr/ha)
omr. 1-3	2 050	1 970
omr. 4	900	860
omr. 5	400	375

Källa. Egen sammanställning.

Konsekvenserna för den enskilde jordbruksföretagaren av mina förslag vad gäller åtgärderna kompensationsbidrag och öppet och

varierat odlingslandskap för det fall den ekonomiska ramen för det svenska landsbygdsutvecklingsprogrammet tas till vara fullt ut kan beräknas utifrån förändrade stöd per hektar och företagarens befintliga situation vad gäller djurinnehav, foderareal m.m. Effekterna kommer att variera mellan olika jordbruksföretagare. Jag vill dock visa på ett exempel:

Konsekvensen för en enskild jordbrukare i stödområde 1–3 som i nuläget odlar 50 ha vall och har en tillräcklig minsta djurtäthet, och som i övrigt uppfyller kriterierna för att erhålla såväl kompensationsbidrag som stöd från åtgärden öppet och varierat odlingslandskap, blir att stödet inom dessa två åtgärder minskar med 10 500 kr per år. I stället för att som i nuläget få 190 000 kr per år i stöd kommer bonden att få 179 500 kr per år i stöd. För det fall att jordbrukaren i nuläget endast har tillgång till 45 djurenheter innan hänsyn tas till hästinnehavet, men har fem hästar på jordbruksföretaget, kommer den ekonomiska konsekvensen av mitt förslag medföra att jordbruksföretagaren kommer att få 179 500 kr per år i stöd i stället för som nu 171 000 kr.

3 Viss statistisk kring hästantal vid jordbruksföretag m.m.

Tabell 1. Antal hästar på jordbruksfastigheter år 1999.

Län	Besättningsstorlek, antal hästar				Totalt
	1	2-5	6-25	>25	
Stockholms län	37	751	2 394	2 094	5 276
Uppsala län	55	714	1 596	847	3 212
Södermanlands län	58	720	1 324	949	3 051
Östergötlands län	92	1 137	1 797	1 165	4 191
Jönköpings län	195	1 330	1 783	752	4 060
Kronobergs län	125	826	1 044	708	2 703
Kalmar län	109	986	1 395	867	3 357
Gotlands län	48	563	887	774	2 272
Blekinge län	69	431	449	315	1 264
Skåne län	293	3 319	5 762	2 537	11 911
Hallands län	151	1 060	1 879	839	3 929
Västra Götalands län	496	4 931	6 529	3 122	15 078
Värmlands län	157	1 191	1 115	455	2 918
Örebro län	70	794	1 071	771	2 706
Västmanlands län	55	788	994	745	2 582
Dalarnas län	102	805	871	359	2 137
Gävleborgs län	140	959	1 062	497	2 658
Västernorrlands län	118	909	1 055	138	2 220
Jämtlands län	114	572	942	165	1 793
Västerbottens län	104	602	687	82	1 475
Norrbotens län	60	384	417	56	917
Hela riket	2 648	23 772	35 053	18 237	79 710

Källa: SCB.

Tabell 2. Antal jordbruksföretag med hästar år 1999.

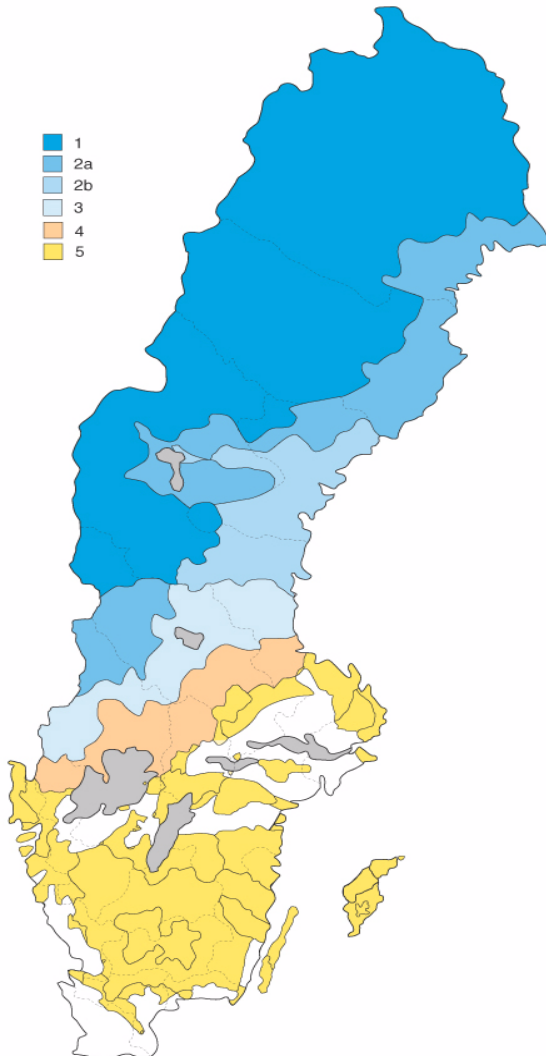
Län	Besättningsstorlek, antal hästar				Totalt
	1	2-5	6-25	>25	
Stockholms län	37	235	202	45	519
Uppsala län	55	235	135	121	446
Södermanlands län	58	239	121	18	436
Östergötlands län	92	380	171	25	668
Jönköpings län	195	443	181	16	835
Kronobergs län	125	186	105	10	526
Kalmar län	109	333	128	19	589
Gotlands län	48	188	82	16	334
Blekinge län	69	147	44	7	267
Skåne län	293	1 071	540	54	1 958
Hallands län	151	361	170	19	701
Västra Götalands län	496	1 656	628	64	2 844
Värmlands län	157	400	110	10	677
Örebro län	70	266	107	11	460
Västmanlands län	55	260	89	14	418
Dalarnas län	102	284	81	7	474
Gävleborgs län	140	342	107	11	600
Västernorrlands län	118	301	110	3	532
Jämtlands län	114	197	93	5	409
Västerbottens län	104	203	71	2	380
Norrbottens län	60	137	37	2	236
Hela riket	2 648	7 964	3 312	385	14 309

Källa: SCB.

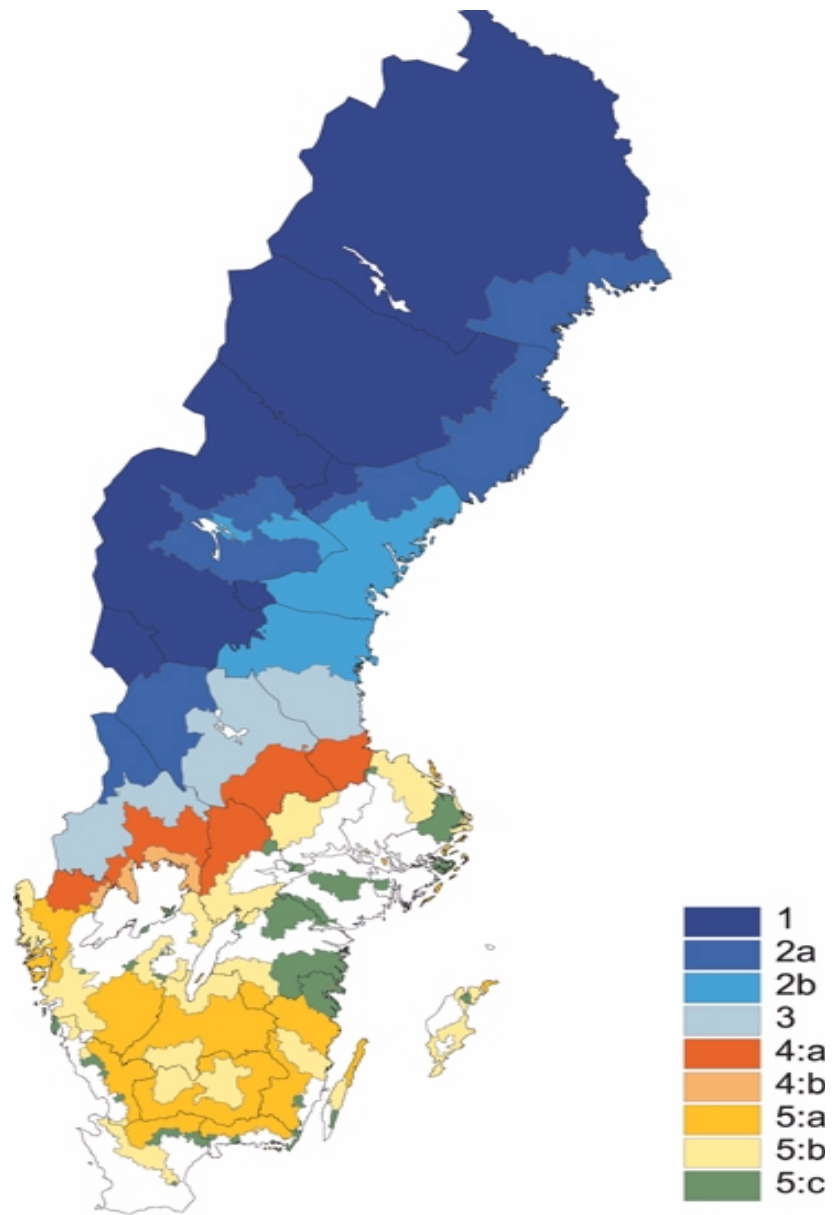
4 Stödområden

Figur 1. Stödområdesindelning för åtgärden öppet och varierat odlingslandskap år 2001.

Källa: Statens jordbruksverk

Figur 2. Stödområdesindelning för kompensationsbidrag till mindre gynnade områden år 2000.

Källa: Statens jordbruksverk.

1 Bakgrund till Företag och organisationers konkurrensförmåga (kap. 10)

1.1 Sport- och avelsorganisationernas konkurrensförmåga

I mitt uppdrag ingår att undersöka förutsättningarna för organisationers och företags konkurrensförmåga inom hästsektorn. Vad gäller företagare inom sektorn finns endast begränsad statistik att tillgå och den avser ridskolor och travtränare. För trav- och galoppsällskapena som anordnar trav- och galopptävlingar finns statistik att tillgå. För andra företagare som t.ex. uppfödare, hingstägare, hästägare, stalluthyrare, hästturistföretag m.m. finns ingen samlad statistik att tillgå.

I den nedanstående tabellen redovisas vissa nyckeltal för olika centralorganisationernas verksamhet.

Tabell 1. Vissa ekonomiska nyckeltal för år 1999 vad gäller sporternas och avelns centralorganisationer samt ATG.

	Omsättning (tkr)	Rörelseres f. avskriv. (tkr)	Soliditet (%)	Årsarbetskrafter (varav kvinnor) (st)
STC	106 502	2 758	0,3 %	50 (27)
SGC	16 090	- 493	- %	9 (6)
ATG	10 177 400	1 195 500	52,6 %	232 (90,5)
SH	2 865	339	61,0 %	3,8 (2,8)
SvRF	52 527	- 4 446	9,4%	24 (18)

Källa: Egen sammanställning.

SvRF är ett av 67 specialidrottsförbund som ingår i RF. Det statliga stödet till idrotten kanaliseras via RF. RF skall enligt regleringsbrev för år 2000 fördela statsbidrag till sådan idrottsverksamhet som främjar integration, jämställdhet, ökat

deltagande av människor i alla åldrar, god etik samt motverkar våld. Principerna för hur stödet fördelas till de olika specialidrottsförbundet har fastställts av 1991 års riksidrottsstämma. Specialförbunden skall äska medel för sin verksamhet vart tredje år, och skall då redovisa sin s.k. basverksamhet, vilket avser specialförbundens ordinarie verksamhet. För att bedöma de olika specialförbundens utveckling skall ett statistiskt underlag gällande föreningsantal, antal aktiva, lokala aktivitetsstödsaktiviteter (LOK-aktiviteter) och utbildningsinsatser redovisas. Dessa data kopplas dock inte till budgetprocessen. Modellen för att fördela medlen bygger på subjektiva antaganden och sker i dialog med specialförbunden. RF har funnit att nu gällande modell är den som är bäst lämpad för att fördela medlen efter det att andra tänkbara modeller har analyserats.

Tabellen nedan visar RF:s fördelning av bidrag till några av de större centrala specialidrottsförbunden år 1998 och 1999 samt respektive förbunds självfinansieringsgrad, dvs. specialförbundets intäkter exkl. RF:s centrala bidrag dividerat med specialförbundets kostnader.

Tabell 2. Bidrag från RF till några större specialförbund i RF år 1998 och 1999 (tkr).

	Total bidragsfördelning		Självfinansieringsgrad
	1998	1999	1999
Fotboll	17 281	17 673	95 %
Friidrott	7 938	8 250	69 %
Golf	3 693	3 971	93 %
Handboll	5 001	5 182	72 %
Ishockey	8 884	9 280	89 %
Ridsport	9 510	9 934	79 %
Skidor	8 922	9 090	79 %
Tennis	4 323	4 308	83 %

Källa: RF.

1.2 Ridskolornas ekonomi

Det finns ca 600 ridskolor i landet. Av dessa deltar ungefär en tiondel i ett projekt (den s.k. Affärsskolan) som sker i samarbete mellan SvRF och LRF Konsult AB.

I tabellen nedan visas ett antal ekonomiska nyckeltal för år 1998 gällande 59 ridskolor som deltog i projektet under år 1998.

Tabell 3. Vissa ekonomiska nyckeltal gällande 59 ridskolor år 1998 (tkr).

	Median	Max	Min
Resultat (tkr)	33	482	-175
Bokföringsmässig avskrivning hästar (tkr)	37	180	
Företagsekonomisk avskrivning hästar (tkr)*	72	216	20
Justerat överskott (tkr)	11	422	-232
Soliditet (%)	33,3	93,3	-82,8
Antal ridelever per dag (st)	50	149	13
Antal ridelever per anställd (st)	4 000	13 200	1 147
Antal ridelever per häst (st)	568	812	278
Kommunala bidrag i % av omsättning (%)	14,5	37,5	
Omsättning per häst (tkr)	61	139	16
Foderkostnad per häst (tkr)	6	25	
Veterinärkostnad per häst (tkr)	1	3	
Hovvårdskostnad per häst (tkr)	2	6	
Rörlig kostnad per häst (tkr)	16	34	8
Omsättning per anställd (tkr)	576	1 011	138
Lönekostnad i % av omsättning (%)	40	65	3
Utbildningskostnad per anställd (tkr)	3	16	
Ränta, hyra, underhåll, avskr. i % av oms. (%)	8,2	32	0,1

*avser den avskrivning som LRF Konsult AB bedömer bör ske.

Källa: LRF Konsult AB.

Det statliga lokala aktivitetsstödet, s.k. LOK-stöd, ges dels för sammankomster, dels för antalet deltagare vid sammankomsten, till specialidrottsförbund som är medlemmar i RF. Stöd utgår för närvarande med 12 kr per sammankomst och 2,30 kr per deltagare. LOK-stöd lämnas för sammankomster med minst tre deltagare i åldern 7–25 år, förutom för handikappade där stöd utgår oavsett ålder. En sammankomst måste vara minst 60 minuter för att vara berättigad till att erhålla LOK-stöd. Det krävs också att sammankomsten skall innehålla en gemensam samling med någon form av instruktion, och att närvarokort förs. Föreningarna skall redovisa antalet genomförda sammankomster till och deltagaraktiviteter till respektive distriktsförbund. Stödets regler fastställs av RF. Det statliga LOK-stödet som kanaliseras via RF är lika stort oavsett

specialidrott, och utgår med ca 12 kr per sammankomst och ca 2,30 kr per deltagare.

Tabell 4. Fördelning av det statliga lokala aktivitetsstödet till några större idrotter där respektive specialidrottsförbund är medlem i RF år 1999.

	Sammankomster (st)	Deltagare (st)	Lokalt aktivitets- stöd*(kr)
Fotboll	2 075 655	17 092 570	64 220 771
Friidrott	209 025	1 378 005	5 677 711
Golf	55 940	363 003	1 506 187
Handboll	278 147	2 006 044	7 951 665
Ishockey	478 037	4 318 824	15 669 739
Ridsport	658 947	4 168 565	17 495 064
Skidor	60 272	520 021	1 919 312
Tennis	311 945	1 381 200	6 920 100

*Ersättning per sammankomst uppgår till ca 12 kr och ersättning per deltagare till ca 2,30 kr

Källa: RF.

1.3 Trav- och galoppbanornas ekonomi

ATG fördelar spelintäkterna till banorna efter en skala som baseras på ett grundbelopp och en premiedel. Den senare utbetalas om banan uppvisar en spelökning jämfört med föregående år. Grundbeloppet justeras årligen och ökar med hela eller del av föregående års premie. Banornas intäkter består till ca 85 % av intäkter från totalisatorspelet.

Tabell 5. Trav- och galoppbanornas ekonomiska resultat år 1998–1999.

Resultat banorna	1999	1998	Ändring	
	Mkr	Mkr	Mkr	%
Intäkter				
Från ATG	959,9	941,3	18,6	2,0
Övriga intäkter	179,8	170,5	9,3	5,5
Summa	1 139,7	1 111,8	27,9	2,5
Kostnader				
Prispengar, uppf.pr.	473,0	450,3	22,7	5,1
Tävlingskostnader	312,1	303,7	8,4	2,7
Anläggningskostnader	188,1	184,3	3,8	2,1
Administration	82,1	82,8	- 0,7	-1,8
Avskrivningar, räntor	69,0	70,0	- 1,0	-1,4
Summa	1 124,3	1 091,1	33,2	3,0
Resultat	15,4	20,7	-5,3	-25,6

Källa: ATG.

1.4 Travtränarnas ekonomi

LRF Konsult AB har i samarbete med TR och STC för år 1995 och 1997 tagit fram en ekonomiprofil för professionella travtränare. I analysen för år 1995 deltog 40 professionella travtränare, medan motsvarande siffra för analysen år 1997 var 28. Analysen bygger på de deltagande tränarnas bokföring, men till följd av att det bland annat finns skillnader i kontoplaner och konteringsprinciper har vissa justeringar gjorts för att jämförelser skall vara möjliga. Vidare har antaganden gjorts vad gäller travtränarens egna uttag i form av lön.

Tabell 6. Vissa ekonomiska nyckeltal i form av medianvärden för 40 professionella travtränare år 1995 respektive 28 professionella travtränare år 1997.

	1997	1995
1) Total omsättning per häst (tkr)	65	67
2) Resultat träningsverksamhet per häst (tkr)	-18	-14
3) Rörliga kostnader per häst (tkr)	18	20
4) Foderkostnad per häst (tkr)	9	9
5) Justerad lönekostnad per häst (tkr)	32	32
6) Anläggningskostnad per häst (tkr)	10	10
7) Administrationskostnad per häst (tkr)	3	6
8) Justerad vinst per häst (tkr)	-2	-3
9) Debiterad träningsavgift per häst (tkr)	56	53
10) Kapacitetskvot (%)	77	77
11) Månadslön (tkr)	11	9

Kommentarer:

- 2) Avser endast träningsverksamheten, dvs. inga intäkter i form av körsvens- och tränarprovisioner, tränarpremier, sponsring, är inte beaktade.
- 5) Lönekostnaden exkl. sociala avgifter m.m. har schablonmässigt bedömts uppgå till 12 000 kr per månad, vilket motsvarar 32 000 kr per häst och år.
- 8) Den justerade vinsten avser hela företagets verksamhet (träning, löpkörning m.m.) med den antagna lönekostanden 12 000 kr per månad till ägaren.
- 11) Om den justerade vinsten per häst (8) antas uppgå till 0 kr, så hade tränaren möjlighet att ta ut en månadslön på ca 11 000 kr under år 1997.

Källa: LRF Konsult AB.

Analysen för år 1997 visar på att tränaren med utgångspunkt från medianvärdet hade möjlighet att ta ut en månadslön på ca 11 000 kr per månad under förutsättning att företaget skulle uppnå ett nollresultat. Träningsverksamheten visar ett minusresultat på 18 000 kr per häst när antagande gjorts om att tränaren skall ta ut en månadslön på 12 000 kr. Slutsatsen är att tränarens förutsättningar att ta ut månadslön är starkt beroende av intäkter från löpkörning (körsvensprovision, uppsittningsavgift, tränarpremier) eller t.ex. nettointäkter från hästförsäljning. Debiterad träningsavgift per häst uppgick år 1997 till 145–155 kr per dag. Kapacitetskvoten visar att fullt betalt erhöles för 77 % av det totala antalet boxar som travtränaren disponerade. Orsakerna till det relativt låga kapacitetsutnyttjandet är dels tomboxar, dels att tränaren har egna hästar som inte ger träningsintäkter.

2 Skrivelse från Svenska Ridsportförbundet

2000-10-10

Hästpolitiska utredningen (Jo 2000:01)
Spektern
103 33 Stockholm

ANGÅENDE RIDSKOLORNAS HÄSTANSKAFFNING

Den svenska ridskolan och dess verksamhet är i många avseende unik. På ridskolan samlas och engageras barn, ungdomar och äldre kring ett gemensamt intresse kring hästar och ridning. Verksamheten som bedrivs vid ridskolorna är till stor del inriktad på att ge barn, ungdomar m.fl. en stimulerande fritidsaktivitet. Vidare bedrivs handikappanpassad verksamhet vid flera av landets ridskolor, och antalet handikappade utövare uppgår till ca 3 000. Ridskolornas verksamhet har därigenom betydelse för bl.a. välfärd, folkhälsa och ungdomars utveckling.

Svenska Ridsportförbundet har ca 215 000 medlemmar, knappt 70 % av medlemmarna är yngre än 25 år. Ungefär 85 % av medlemmarna är kvinnor. Antalet ridskolor uppgår till drygt 600, varav ungefär 80 % drivs av den lokala ridklubben. Ridskolornas ekonomi är i många fall svag, verksamheten är beroende av det stöd som ges av samhället i form av statligt, och i förekommande fall, kommunalt aktivitetsstöd, kommunala satsningar på ridanläggningar och ridvägar m.m. Priset för att delta i ridskoleverksamheten varierar mellan olika landsändar. Priset är som högst i storstadsregionerna (ca 150 kr per ridlektion), medan det är lägre i glesbygden (ca 75 kr per ridlektion). Möjligheten att höja priset är i många fall begränsad, speciellt mot bakgrund av att kostnaden för att få utöva ridsport måste vara rimlig. Vår bedömning är att det kostar ungefär 4 000–6 000 kr per år och ungdom för att delta i ridskoleverksamhet (avser endast ridavgifter, utrustning).

Ridskolorna har under lång tid pekat på svårigheter att kunna införskaffa väl utbildade hästar till sin verksamhet, som är anpassade till användarnas behov, inte minst barnen och ungdomarna. Detta gäller såväl stor häst som ponny. Då ridskolornas ekonomiska resurser i flera fall är små saknas förutsättning att köpa hästar som har vissa önskvärda kvaliteter. Möjlighet att lånefinansiera inköp av hästar är begränsad och ridskolornas har ofta en

svag likviditet. Ridskolorna bedrivs i de flesta fall på ideell bas. Förutsättningarna för att bedöma hästarnas utbildningsnivå, ridbarhet m.m. varierar. I vissa fall, t.ex. till följd av ridskolans geografiska läge, är förutsättningarna små för att ridskolan skall kunna prova flera olika hästar innan inköp. Det finns ingen samlad marknadsplats för utbildade unghästar, utan hästarna som är till salu finns på flera olika ställen. Det är inte ovanligt att ridskolorna köper sina hästar av s.k. hästhandlare, utan att först ha provat hästen. För det fall hästen inte passar för ridskolans behov kan den i många fall återlämnas mot en viss avgift. Hästen säljs då ofta vidare till en annan ridskola, som ges möjlighet att prova den osv. Hästarnas härstamning är inte sällan okänd.

Förutsättningarna för att Svenska Ridsportförbundet skall kunna ta en aktiv del i arbetet med att förbättra ridskolornas möjlighet att anskaffa hästar med lämpliga kvaliteter till rimliga kostnader har prövats, men ekonomiska resurser har saknats till detta angelägna ändamål. I samband med hästpolitiska utredningens arbete hoppas vi att frågan kan prövas, då vi anser att den har väsentlig betydelse för att bevara och utveckla sektorn.

Mot denna bakgrund föreslår vi att Svenska Ridsportförbundet inrättar ett särskilt bolag som skall ha till syfte att anskaffa hästar av lämpliga kvaliteter för ridskolornas behov vad gäller såväl stor häst som ponny. Hästarna skall köpas in och ägas av bolaget, och landets ridskolor ges möjlighet att hyra hästar som är anpassade till användarnas förutsättningar. För att hålla nere kostnaden för ridskolorna att hyra hästar av bolaget arbetar vi aktivt för att förbundet bl.a. tillsammans med våra sponsorer skall kunna ta ansvar för bolagets driftkostnader (administration, försäkring m.m.). De ekonomiska resurser som förhoppningsvis kan tillskjutas av staten skall således endast användas för inköp av hästar, vilka sedan skall hyras ut till landets ridskolor. För att starta upp bolagets verksamhet behövs ett temporärt statligt stöd på 10 miljoner kr per år under fem år. Därefter anser vi att bolaget på ett bra sätt kan utvecklas på egna ben, och säkerställa att hästarna vid landets ridskolor kommer att hålla en hög kvalitet. För en detaljerad finansieringsanalys och prognosticerad resultatutveckling för bolaget hänvisas till bil. 1.

För Svenska Ridsportförbundet
Strömsholm den 10 oktober 2000/
Peter Torndahl/Generalsekreterare

1 Vissa EU-länders tillämpning av de EU delfinansierade stöden inom den gemensamma jordbrukspolitiken m.m.

Beslut om hur det s.k. landsbygdsutvecklingsprogrammet skall genomföras under programperioden 2000–2006 i medlemsländerna har fattats under hösten 2000. De enskilda medlemsländernas programdokument är i flera fall ännu inte offentliga. Jag har således saknat möjlighet att beskriva hur länder jämförbara med Sverige kommer att tillämpa de av EU delfinansierade åtgärderna inom ramen för det s.k. landsbygdsutvecklingsprogrammet under nu gällande programperiod. Detta spelar dock ingen roll för de förändringar som jag föreslår. Jag skulle dock se det som värdefullt om en sådan kartläggning görs inför den hästkongress som kommer att anordnas under 2001 i samband med Sveriges ordförandeskap i EU.

Jag tycker att det finns anledning att redovisa hur olika medlemsländer tidigare hanterat hästar och hästhållning inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken under programperioden 1995–1999. I samband med den nu gällande programperioden har en generell förändring skett vad gäller kompensationsbidrag till mindre gynnade områden. De djurbaserade stöd inom ramen för kompensationsbidrag till mindre gynnade områden som under programperioden 1995–1999 betalades ut för viss djurhållning (tillämpningarna varierade mellan medlemsländerna) har nu tagits bort i och med införandet av det s.k. landsbygdsutvecklingsprogrammet. Numera utgår kompensationsbidrag till mindre gynnade områden endast i form av stöd till växtodling, t.ex. vall, bete, spannmål.

Den nedanstående genomgång baseras på uppgifter från den utredning som Nationella Stiftelsen för Hästhållningens Främjande (NS) genomförde år 1995–1996, Hästen i Sverige, europa och jordbrukspolitiken.

1.1 Finlands tillämpning av den gemensamma jordbrukspolitiken 1995–1999

1.1.1 Miljöstödsprogrammet

Miljöstödsprogrammet baseras på en basdel som kompletteras med ett antal särskilda delprogram.

För att få stöd inom miljöprogrammets basdel krävs bland annat att:

- odlingsarealen uppgår till minst 3 ha
- brukaren upprättar ett miljövårdsprogram
- brukaren följer fastställda gödslingsrekommendationer
- brukaren anlägger dikesrenar längs utfallsdiken, bäckar och vattendrag
- brukaren skall bevara landskapet öppet och bevara biologisk mångfald

Det finns ingen koppling mellan djurhållning och arealanvändning för att erhålla ersättning från miljöersättningsprogrammets basdel. Detta medför att renodlade hästföretag kan erhålla ersättning för t.ex. vallodling.

Tabell 1. Stödnivåer inom miljöprogrammets basdel i olika regioner.

	A	B	C1	C2	C3	C4
Spannmål	1 640	935	625	3 90	3 90	3 90
Vall och övriga jordbruksgrödor	2 700	1 325	1 325	1 325	1 325	1 325
Flerårig grönbräda	935	625	---	---	---	---

Källa: NS.

De olika delprogrammen inom miljöprogrammet består bland annat av anläggande av våtmark och skyddszoner, biologisk mångfald, ekologisk produktion, utrotningshotade husdjursraser.

Finska hästen är klassificerad som utrotningshotad och ersättning utgår med 780 kr per häst och år för de hästar som är > 1 år. För att få stödet krävs bland annat att brukaren kan styrka djurets rastillhörighet med härstammingsuppgifter.

1.1.2 Kompensationsbidrag till mindre gynnade områden

Djurbaserat kompensationsbidrag utgår till hästar. Ersättningen uppgår till 1 640 kr per häst och år för hästar som är äldre än 6 månader. Vidare utgår det ett arealbaserat kompensationsbidrag till vall och betesmark, stöd ges med 1 640 kr per hektar. Det ställs inga krav på att gården har ett visst antal djurenheter, en s.k. minsta djurtäthet, för att brukaren skall kunna få det arealbaserade kompensationsbidraget.

Särskilda beräkningsgrunder finns i de fall brukaren har hästar och samtidigt har djurfoderproduktion på gården (lägsta beloppet av antal hästar * 1 640 kr/st resp. djurfoderareal * 1 640 kr/ha).

1.1.3 Investeringsstöd och startstöd

Investeringsstöd kan beviljas brukare som har jordbruk som huvudsysselsättning eller får minst 50 % av sin totala inkomst från jord- och/eller skogsbruk, turism eller hantverk eller annan verksamhet som syftar till att hålla landskapet öppet. Arbetsinkomsten skall vara högst 120 % av den genomsnittliga bruttolönen för andra arbetstagare än lantarbetare i regionen. Stödet kan utgå i form av kapital tillskott, räntesubvention, uppskjutande av återbetalning eller en kombination av nämnda alternativ.

Startstöd kan ges till brukare yngre än 40 år vid nyetablering av jordbruksföretag. För att få stöd krävs att brukaren får minst 50 % av sin inkomst från jord- och skogsbruk, turism, hantverk m.m. Startstödet kan fås dels som ett bidrag på upp till 136 000 kr per brukare, dels kan stödet ges i form av ett räntestöd vid upplåning av kapital. Räntestödets kapitaliserade värde får inte överstiga 136 000 kr.

1.1.4 Nationellt stöd

I samband med Finlands EU-inträde förhandlade Finland fram särskilda övergångsstöd som finansieras nationellt. Stödet avtrappades successivt under perioden 1995–1999 och ersattes i områden norr om den 62:a breddgraden (motsvarar ca 55% av Finlands odlingsmark) från och med år 2000 med ett långsiktigt nordligt stöd. Under år 2000 utgick stöd enligt tabell 2 nedan.

Tabell 2. Viss stöd inom det långsiktiga nordliga stödet till finskt jordbruk år 2000 (kr/djur respektive kr/ha). Källa: NS.

område	C1	C2	C2N	C3	C4
Hästar >6 mån					
-avelsston	3 900	3 900	3 900	3 900	3 900
-finska hästar	3 315	3 315	3 315	3 315	3 315
-övr. hästar 1-3 år	2 340	2 340	2 340	2 340	2 340
all åkerareal	–	310	310	310	310

Källa: NS.

1.2 Irlands tillämpning av den gemensamma jordbrukspolitiken år 1995–1999

1.2.1 Miljöstödsprogrammet

Miljöprogrammet består av ett basprogram (REPS, Rural environment protection scheme), och sex tilläggsprogram. För att få stöd krävs att jordbrukaren upprättar en särskild brukningsplan. För de som deltar i basprogrammet, vilket omfattar en period av fem år, ges ersättning med ca 1 300 kr per hektar. Stödet är maximerat till ca 52 000 kr per år, vilket motsvarar 40 hektar. Jordbrukaren måste följa brukningsplanen för att stöd skall betalas ut. Brukningsplanen omfattar bland annat åtgärder inom följande områden:

- avfallshantering: brukaren skall förbinda sig att följa en plan som omfattar hela gården vad gäller lagring av stallgödsel m.m.
- gräsmark: skötseln skall bland annat undvika att erosion och övergödning av vattendrag uppstår
- skydda och bibehålla vattendrag: staket skall sättas upp runt de vattendrag som är vattentäckta minst nio månader per år så att djuren inte kan gå ned till vattnet
- skydd av biologisk mångfald: brukaren får inte ta bort våtmarker, naturlig flora m.m.
- reparationsarbete: reparation av staket, gårdsgårdar m.m. skall ske med hänsyn till djuren samt landskapets karakteristiska permanenta kantzoner vid vattendrag
- bevara föremål av historiskt och arkeologiskt intresse

För att få delta i de sex tilläggsprogram som finns krävs att brukaren är ansluten till miljöprogrammets basprogram. Utifrån hästsektorns perspektiv är det främst tre tilläggsprogram som spelar roll:

- 1) Utrotningshotade husdjursraser: ersättning ges med ca 1 040 kr per djurenhet. Hästraser som omfattas av stödet är Irish Draught och connemaronnyn.
- 2) Fritidsaktiviteter på gårdens marker: De brukare som upplåter mark för allmänheten att utöva fritidsaktiviteter får ett extra stöd på ca 260 kr per hektar, dock max. för 40 hektar.

1.2.2 Kompensationsbidrag till mindre gynnade områden

Ungefär 70 % av Irland omfattas av stöd till mindre gynnade områden. Stödet har under perioden 1995–1999 endast getts för djur. Kompensationsbidrag har betalats ut med 750 kr per avelssto och år för de åtta första stona, därefter med 700 kr per avelssto och år upp till maximalt 30 ston.

1.2.3 Investeringsstöd och startstöd

Den irländska hästsektorn har inte möjlighet att direkt ta del av de investeringsstöd som ligger inom ramen för jordbrukets effektivisering i enlighet med rådets förordning 2328/91. Dock finns ett särskilt investeringsstöd på gårdsnivå, som tillämpas i samtliga landsbygdsområden förutom närområden till Dublin och några andra större städer. Vid t.ex. stallbyggnation kan stöd fås med 50 % i mindre gynnade områden och 40 % i övriga områden för kostnader upp till ca 106 000 kr.

Startstöd kan ges till jordbrukare yngre än 35 år under vissa förutsättningar, t.ex. att jordbruk utgör huvudsaklig sysselsättning och att jordbrukets arbetsbehov motsvarar minst en arbetskraftsenhet. Hästhållning utgör en kompletterande verksamhet och det krävs att brukaren bedriver traditionell jordbruksproduktion för att startstödet skall kunna fås vid hästhållning. Stöd ges med 60 000 kr per brukare.

1.2.4 Särskilda strukturfondsprogram för hästar och hästhållning på Irland

På Irland har det under programperioden 1995–1999 funnits två särskilda strukturfondsprogram inom ramen för det s.k. mål 1-programmet, "Development of the Horse industry" respektive "Training for the Horse industry". Programmen omfattar hela Irland, då alla delar av Irland är kategoriserat som ett s.k. mål 1-område. Enligt uppgift från the Irish Horse Board kommer programmen att fortsätta under nu gällande programperiod, men den närmare utformningen är ännu inte klar.

Development of the Horse Industry omfattade under perioden 1995–1999 totalt ca 43 miljoner kr. Programmet bestod av följande delar:

- avelshingstar av hög kvalitet (3,35 miljoner kr)
- avelsston av hög kvalitet (12,33 miljoner kr), ersättning ges med ca 5 000 kr per registrerat föl för ston som uppfyller vissa villkor
- kvalitetsbedömning av hingstar (3,2 miljoner kr)
- hingstindex (4,3 miljoner kr)
- blodtypningsprogram (3,7 miljoner kr)
- hovslagarutbildning (2,66 miljoner kr)
- utveckling och etablering av stamböcker (0,95 miljoner kr)
- utveckling av artificiell inseminationsteknik (AI) (2,6 miljoner kr)
- Irish Horse Board (10,66 miljoner kr)
 - informationsmaterial och marknadsföringshjälpmedel närvara och marknadsföra irländska sporthästar vid internationella evenemang
 - anordna tävlingar för sporthästar och ponnyer (dock ej prispengar)

Training for the Horse Industry omfattade ca 10,6 miljoner kr under perioden 1995–1999 och har använts för att bygga upp ett internationellt hästinstitut.

1.3 Storbritanniens tillämpning av den gemensamma jordbrukspolitiken år 1995–1999

Hästen beaktas i liten omfattning i Storbritanniens tillämpning av den gemensamma jordbrukspolitiken. Hästar äldre än sex månader omfattas av djurenhetsbegreppet, men djurbaserat kompensationsbidrag ges inte till hästar utan endast till nötkreatur och får. Det ges inga arealbaserade kompensationsbidrag, dvs. stöd till t.ex. växtodling.

Miljöstödsprogrammet omfattar 16 delprogram, men det finns inga villkor för att företaget skall ha ett visst antal djurenheter för att stöd skall kunna ges, förutom för delprogram för att bevara hedar där en minskning av antalet tackor medför ersättning med ca 265 kr/djurenhet.

Stöd för investeringar ges inte.

1.4 Frankrikes tillämpning av den gemensamma jordbrukspolitiken år 1995–1999

1.4.6 Miljöstödsprogrammet

Det franska miljöstödsprogrammet består dels av ett nationellt program för att bevara extensiva gräsmarker, dels ett centralt fastställt regelverk (Cadre Réglementaire Général) som består av sju delprogram. De 22 regionerna och de fyra territorierna har möjlighet att genomföra lokala miljöstödsprogram efter godkännande av kommissionen.

För att få del av det nationella programmet för att bibehålla extensiva gräsmarker krävs att brukaren har minst 3 ha vall eller betesmark. Antalet djurenheter per hektar skall vara mellan 0,6–1. Hästar äldre än två år anses utgöra en djurenhet, och hästar som är mellan sex månader och två år utgör 0,6 djurenheter. Stöd ges med 415 kr/ha, dock maximalt 41 500 kr per jordbruksföretag och år.

De sju delprogram som ingår i Cadre Réglementaire Général omfattar bland annat stöd till ekologisk odling, omvandling av åkermark till extensiv gräsmarksproduktion, minskad användning av handelsgödsel m.m. Programmet omfattar även stöd till vissa utrotningshotade inhemska hästraser (trait du Nord, auxois, boulonnais, braton, camargue, cob normand, comtos, ardennais, percheron, landais, merens, mulaisser du poitou, pottok, baudais du poitou, ane grand noir barry). Ersättning ges till avelsston och

till hingstar som är äldre än två år. Ersättning utgår med 415 kr per djurenhet. I vissa regioner utgår kompletterande stöd för att bevara vissa inhemska hotade husdjursraser, bland annat hästar. Detta kompletterande stöd kan ges med maximalt 675 kr per djurenhet.

1.4.7 Kompensationsbidrag till mindre gynnade områden

Kompensationsbidrag till mindre gynnade områden ges varken som stöd till djurhållning eller som stöd till växtodling. Istället ges stödet till de mindre gynnade områdena i form av moderniseringslån och lån till boskapsuppfödning.

Moderniseringslån kan beviljas för investeringar i fasta anläggningar om de bedöms effektivisera produktionen. Lån ges dock inte till köp av jordbruksfastighet eller till produktionsgrenar som det råder överskott på. Maximalt lånebelopp är 1,13 miljoner kr, vilket motsvarar två årsarbetskrafter. Moderniseringslån kan till del användas för investeringar i turismaktiviteter. Låneräntan är 2,75 % för nystartare och 3,75 % för redan befintliga jordbruksföretag. Efter tolv år debiteras marknadsränta. Amorteringstiden är 20 år.

Lån till boskapsuppfödning kan även ges till tyngre hästraser. Stödet kan ges för investeringar i byggnader, inredning samt djur. För att få lån krävs att brukaren på egen hand finansierar 30 % av investeringskostnaden. Maximalt lånebelopp är 415 000 kr.

1.4.8 Investeringsstöd och startstöd

Startstöd kan ges till jordbrukare yngre än 35 år. Om brukaren har barn skjuts åldergränsen uppåt ett år för varje barn samt med ett år för det fall brukaren har genomfört militärtjänst. Startstödet varierar mellan 72 000–325 000 kr för det fall företaget drivs av en ensam brukare. Stödet varierar även mellan olika områdena med hänsyn till om de är mindre gynnade eller ej. Stödet betalas ut med två tredjedelar under företagets första verksamhetsår.

De som har fått startstöd eller som uppfyller de generella kraven för att få startstöd kan även få startlån. Lånet skall främst användas till köp av jordbruksfastighet. Det krävs att jordbrukaren har traditionell jordbruksproduktion som sin huvudsakliga verksamhet för att stöd skall kunna ges. Maximalt lånebelopp uppgår till 690 000 kr. Om även make/maka är engagerad i företagets drift

kan lån beviljas med maximalt 1,1 miljon kr. Låneräntan är 2,75 % de tolv första åren i mindre gynnade områden, därefter baseras låneräntan på gällande marknadsränta. I övriga områden än de mindre gynnade är låneräntan 4 % under de nio första åren. Amorteringstiden är femton år.

2 Hur andra länder hanterat vissa frågor av intresse för utredningen

Inom EU finns ett gemensamt regelverk på avelsområdet. Regelverket reglerar handel med hästdjur, organisationen på hästavelområdet m.m. De enskilda länderna beslutar själva om de organisationer som ansöker om att få föra stambok uppfyller de krav som ställs. Detta medför att de organisatoriska lösningarna på avelsområdet i vissa avseenden skiljer sig åt mellan olika länder.

I Danmark har de olika rasavelsföreningarna godkänts av staten att ansvara för och genomföra avelsvärderingar. Samtliga rasavelsföreningar, förutom för raserna inom trav- och galoppsporterna, samverkar kring registrering och stambokföring inom Landskontoret för hästar. Rasavelsföreningarna har godkänts av staten att föra stambok och register inom den egna rasen, men har valt att överlåta den praktiska hanteringen av dessa uppgifter till Landskontoret. Landskontoret för hästar är en del av Lantbrukets rådgivningscenter som tillhandahåller rådgivning för flera av de större produktionsgrenarna inom jordbruket. Landskontoret för hästar bedriver förutom stambokföring och registrering av hästar även en rådgivningsverksamhet inom t.ex. avel, utfodring, stallutformning och ekonomi. Verksamheten omsatte år 1999 8,2 miljoner dkr och finansierades till ungefär 80 % av uppdragsintäkter från uppfödarna och med ca 5 % av intäkter från ägarföreningarna (rasavelsföreningarna). Resterande del, ca 1,3 miljoner dkr, betalades av den danska staten.

I Finland finns en central stamboks- och registerförande organisation för samtliga hästraser, Suomen Hippos (SuH), där olika rasavelsföreningar och sportförbund är medlemmar. Organisationen ansvarar även för genomförande av avelsvärderingar i samtliga raser. SuH ansvarar också för banspel vid travtävlingar. Det statligt ägda bolaget Veikkaus ansvarar för förtidsspel vid travtävlingar. Staten tar ut en skatt på 10 % av

SuH:s omsättning på totalisatorspelet. Totalisatorspel i SuH:s regi uppgick till ca 700 miljoner FIM år 1999. Utav av dessa 10 % återförs ca 40 % (motsvarade ca 30 miljoner FIM år 1999) till SuH som används för att betala uppfödarpremier (10 miljoner FIM, ca 80 % avser travhästar), stöd till prispengar (6,5 miljoner FIM), investeringsstöd till travbanor, datasystem m.m. (ca 10,5 miljoner FIM). En miljon FIM används för att betala hästforskningsverksamhet vid hästforskningscentrum i Ypäjä, där även hästinstitutet för utbildning är beläget. Två miljoner FIM används för att finansiera centrala delar av avelsverksamheten: ungefär en miljon FIM används för finansiera delar av SuH:s avelsavdelning och en miljon FIM ges till de sexton rasavelsföreningarna/hästavelsoförbunden för att finansiera genomförande av identitetskontroller m.m. Förutom det statliga stödet finansieras avelsverksamheten av serviceavgifter från uppfödare/hästägare.

I Norge ansvarar Norsk Hestesenter (NHS) för avelsvärdering inom samtliga 20 hästraser och i samråd med berörd rasavelsförening för upprättande av avelsplaner. NHS sköter även register- och stambokföring inom vissa raser, dölehäst, nordlandshäst/lyngshäst, fjording och norsk varmblodig ridhäst samt raser där rasavelsförening inte finns. För registrering och stambokföring inom de andra raserna ansvarar berörd rasavelsförening. Flera rasavelsföreningar utgör stiftare i NHS, som stiftades år 1985. NHS erhåller stöd från staten med ca 16 miljoner nkr år 2000, varav ca fyra miljoner nkr avser avelsverksamhet. Resterande medel används för utbildning m.m. De lokala rasavelsföreningarna får ungefär en miljon nkr för att bedriva sin verksamhet. Det statliga stödet finansieras av statens andel av överskott från totalisatorspel på trav- och galopptävlingar. Utöver det statliga stödet finansieras avelsverksamheterna av relativt låga registreringsavgifter (100 nkr per föl om registrering sker inom en viss stipulerad tid) och avgifter för pass m.m.

I Tyskland är stambokföringen uppdelad så att varje delstat har sitt eget stambokskontor. Rasavelsföreningar verkar antingen i hela landet eller inom en eller några delstater. Stambokskontoren och rasavelsföreningarna samverkar inom ramen för Deutsche Reiterliche Vereinigung e.V (FN). FN har sammanlagt 26 medlemsorganisationer och som utgörs av nationella avelsföreningar för ridhäst-, ponny- och kallblodsraser samt araber, delstatliga stambokskontor och rasavelsföreningar. FN består av två huvudavdelningar, en för sport och en för avel. I Tyskland finns elva s.k.

statsstuterier, dvs. stuterier som är statsägda. De bedriver avels- och uppfödningens verksamhet och vid anläggningarna genomförs bland annat prov för urval av avelsdjur. Vid stuterierna utbildas ofta hästar för att senare säljas vidare.

I Frankrike uppgick totalisatoromsättningen till knappt 35 miljarder FFR år 1999. Spel på trav- och galopptävlingar sköts av det statsägda bolaget PMU. Av omsättningen gick ca 70 % åter som vinster till spelarna (drygt 24 miljarder FFR), ca 13 % tillföll de tävlingsarrangerande banorna, och staten erhöll ca 17 %. Av de medel som staten fick in i skatt vid spel på trav- och galopptävlingar återfördes ca 800 miljoner FFR till hästsektorn. Fonden för uppfödning och tävling, vilken avser trav- och galopphästar, fick ca 575 miljoner FFR, medan Services de Haras et de l'équitation fick ca 215 miljoner FFR. Services des Haras verksamhet omfattar frågor rörande avel, forskning och utveckling, utbildning m.m. Services des Haras har 23 regionala kontor som också utgör s.k. statsstuterier där det bedrivs uppfödningens verksamhet. Vid vissa bedrivs även utbildning. De regionala kontoren svarar för identitetskontroll, utfärdar härstamningsbevis och identitetshandlingar samt för stambok. Ungefär 35 miljoner FFR anvisas av Services des Haras för hästforskningsändamål.

Vad gäller yrkesutbildningar kan konstateras att Finland och Norge har en särskild utbildningsanläggning för yrkesutbildningar på hästområdet. I Norge sker yrkesinriktade hästutbildningar vid NHS, i Finland vid hästinstitutet i Ypäjä. De utbildningar som finns liknar i mångt och mycket de som finns i Sverige, dock finns ingen hippologisk högskoleutbildning. I Danmark baseras utbildning av instruktörer och beridare på praktik hos särskilt godkända praktikvärdar. Vissa moment genomförs vid Williamsborg. Vad gäller trav- och galoppsporterna så finns ett liknande licenssystem som i Sverige för de aktiva, och utbildningarna som ges är anpassade till de krav som ställs för att få licens etc.

3 Viss statistik gällande internationell hästsport

3.1 Travsport

Frankrike, Italien och Sverige är de tre stora travnationerna i Europa. Frankrike har den till antalet största avelsverksamheten, år 1997 betäcktes drygt 18 000 ston. Därefter följer Sverige, knappt 7 000 betäckta varmblodiga ston och knappt 900 kallblodiga ston år 1997, och Italien, drygt 6 000 varmblodiga ston. Uppfödarmedel förekommer i de flesta länder och är totalt som högst i Italien, därefter följer Frankrike och Sverige.

Totalisatorspelet på travhästar är störst i Frankrike (knappt tre miljarder euro år 1998), därefter följer Italien (knappt 1,6 miljarder euro år 1998) och Sverige (knappt 1,1 miljarder euro år 1998). Per capita är totalisatorspelet på travhästar högst i Sverige.

Tabell 3. Viss statistik gällande travtävlingar i vissa europeiska länder år 1998.

Land	Antal tävlingsdagar	Antal lopp	Antal tävlande hästar	
			Totalt	varav utländska
Belgien	213	1 699	1 970	449
Danmark	404	3 794	3 296	1 064
Finland	590	vbl 3 777	vbl 4 957	449
		kbl 2 241	kbl 3 246	---
Frankrike	1 784	9 979	13 425	217
Holland	172	1 588	1 644	345
Italien	1 655	14 363	10 272	?
Norge	500	vbl 2 218	vbl 2 699	669
		kbl 1 991	kbl 2 324	60
Schweiz	49	238	339	144
Spanien	291	1 912	955	300
Sverige	933	vbl 8 491	vbl 12 887	1 702
		kbl 1 116	kbl 1 875	448
Tyskland	815	9 714	7 394	833
Österrike	129	1 296	1 312	185

Källa: Union Européenne du trot.

Tabell 4. Viss statistik gällande varm- och kallblodig travhästavel i vissa europeiska länder år 1997 och 1998.

Land	Födda föl år 1998 (st)	Betäckta ston år 1997 (st)	Antal hingstar år 1997 (st)	Uppfödar medel, 1998- EURO
Belgien	758	1 254	87	375 486
Danmark	722	1 287	107	477 940
Finland	vbl 1 630 kbl 1 625	2 440 2 620	97 236	1 102 195
Frankrik e	11 700	18 322	370	14 105 758
Holland	500	613	74	333 795
Italien	4 100	6 100	360	19 956 712
Norge	vbl 844 kbl 1 056	1 282 1 624	56 74	2 002 018
Schweiz	71	105	9	65 468
Spanien	320	592	110	----
Sverige	vbl 4 927 kbl 596	6 943 874	241 60	7 154 533
Tyskland	2 173	2 726	281	2 662 310
Österrike	290	435	87	245 749

Källa: Union Européenne du trot.

Tabell 5. Viss statistik gällande totospel och prispengar vid travtävlingar i vissa europeiska länder år 1998.

Land	Totospel Totalt (EURO)	Prispengar Totalt (EURO)	Prispengar öppna för utländska hästar (EURO)	Prispengar vunna av utländska hästar (EURO)
Belgien	43 035 090	2 503 241	1 002 120	339 172
Danmark	52 920 139	5 841 000	4 485 491	1 577 070
Finland	vbl 166 096 480 kbl	8 450 354 4 325 009	6 403 762 3 864 908	555 290 ---
Frankrike	2 940 552 826	131 416 959	20 628 405	4 196 275
Holland	36 386 930	3 116 988	2 520 150	596 474
Italien	1 575 931 000	98 368 772	?	3 313 702
Norge	vb 253 790 602 kbl	10 270 541 8 330 629	? ?	3 494 104 200 719

Land	Totospel Totalt (EURO)	Prispengar Totalt (EURO)	Prispengar öppna för utländska hästar (EURO)	Prispengar vunna av utländska hästar (EURO)
Schweiz	2 390 724	1 206 245	843 615	?
Spanien	1 062 569	669 473	289 571	225 594
Sverige	vbl 1 093 132 500 kbl	60 731 115 5 350 203	43 726 403 5 349 668	8 403 482 1 243 219
Tyskland	167 334 216	26 623 106	5 857 082	3 320 502
Österrike	10 986 749	2 882 434	1 002 210	422 123

Källa: Union Européenne du trot.

3.2 Galoppsport

USA är den till antalet hästar största galoppnationen i världen. Prispengarna är totalt sett högst i Japan och USA. Per löpning är dock prispengarna högst i Japan, nästan dubbelt så höga jämfört med de andra större galoppnationerna vad gäller slätlöpningar.

Tabell 6. Viss statistik gällande avel och prispengar i några större galoppländer år 1998.

	Antal avelshingstar (st)	Antal betäckta ston (st)	Antal födda föl (st)	Prispengar slätlopp (FFR)	Prispengar häcklopp (FFR)
Argentina	885	12 111	6 361	244 585 474	
Australien	1 585	31 805	17 834	970 119 683	12 480 582
Brasilien	421	5 725	3 426	167 463 156	
Danmark	40	326	216	10 688 204	
Frankrike	426	7 072	3 968	459 486 158	268 880 885
Irland	382	13 306	7 718	70 351 840	66 564 576
Italien	207	2 979	1 858	337 005 686	43 869 111
Japan	390	11 876	8 263	5 140 393 204	143 262 470
Norge	11	112	60	14 527 262	842 460
Nya Zeeland	258	9 548	4 800	87 514 980	5 991 720
Storbritannien	630	10 187	5 233	393 729 999	198 295 688

	Antal avelshingstar (st)	Antal betäckta ston (st)	Antal födda föl (st)	Prispengar slätlopp (FFR)	Prispengar häcklopp (FFR)
Sverige	48	552	369	33 375 300	1 243 800
Tyskland	121	2 619	1 418	146 126 497	5 129 520
USA	4 020	55 680	32 800	4 816 965 410	24 868 500

Källa: SGC.

Tabell 7. Viss statistik gällande snittprissummor per lopp och uppfödarpremier i några större galoppländer år 1998.

	Slätlopp Snittprissumma per lopp (FFR)	Häcklopp Snittprissumma per lopp (FFR)	Uppfödarpremier slätlopp (FFR)	Uppfödarpremier häcklopp (FFR)
Argentina	30 100		1 112 760	0
Australien	44 490	58 595	8 856 719	0
Brasilien	21 585		17 681 755	0
Danmark	30 280		528 600	0
Frankrike	108 575	127 730	76 989 428	44 349 197
Irland	100 075	59 645	0	0
Italien	66 760	101 875	57 169 985	8 616 647
Japan	194 565	1 102 020	160 820 218	0
Norge	45 260	60 175	736 044	0
Nya Zeeland	31 180	32 040	0	0
Storbritannien	93 390	62 534	7 211 899	4 227 334
Sverige	48 300	47 840	3 040 400	69 100
Tyskland	51 435	52 880	29 263 972	923 314
USA	78 965	128 190	8 782 644	0

Källa: SGC.

3.3 Ridsport

Den nedanstående statistiken är insamlad av den internationella ridsportorganisationen FEI. Uppgifterna är enligt FEI till del osäkra, bl.a. då olika tolkningar i vissa fall verkar ha skett mellan länderna vad gäller uppgift rörande t.ex. det totala antalet hästar i respektive land. Statistik har inhämtats från FEI:s samtliga medlemsländer. Vad gäller den traditionella ridsporten (FEI-discipliner) är den generellt störst vad gäller antalet utövare i europa. Ungefär 75 % av ryttarna finns enligt FEI:s statistik i

europa. Enligt samma statistik finns knappt 90 % av tävlingsryttarna i europa.

Tabell 8. Viss statistik gällande ridsport i vissa europeiska länder år 1998.

	Belgien	Danmark	Finland	Frankrike	Irland
Antal personer som rider (st)					
regelbundet	7 200	71 000	44 000	388 602	19 000
från tid till annan	20 000	50 000	44 000	1 000 000	?
Antal tävlingsryttare/kuskar (st)					
hoppning	5 000	20 000	5 000	50 000	20 000
dressyr	2 000	20 000	5 000	20 000	2 000
fälttävlan	2 000	2 000	2 000	20 000	2 000
körning	500	500	2 000	500	500
voltige	100	2 000	2 000	500	100
distans	500	2 000	2 000	500	500
polo	0	0	100		0
western	0	0	500		100
Totalt antal hästar (st)*	100 000	100 000	50 000		100 000
varav ponnyhästar (st)	?	15 000	15 000		55 000
Antal tävlingshästar (st)					
hoppning	5 000		5 000		20 000
dressyr	5 000		5 000		10 000
fälttävlan	1 000		250		10 000
körning	1 000		50		250
voltige	250		50		250
distans	250		50		0
Ridsportens popularitet i landet	10	10	10		10
Antal nationella tävlingar (st)					
hoppning	100	250	100		350
dressyr	50	250	50		100
fälttävlan	20	20	10		100
körning	10	10	10		50
voltige	50	10	10		50
distans	0	10	10		0
Antal internationella tävlingar (st)					
hoppning	20	10	20		10
dressyr	10	10	20		0
fälttävlan	10	0	10		10
körning	10	0	10		0
voltige	10	10	10		10
distans	0	0	10		0

Källa: FEI.

Tabell 9. Viss statistik gällande ridsport i vissa europeiska länder år 1998.

	Italien	Norge	Stor- britannien	Sverige	Tyskland	Österrike
Antal personer som rider (st)						
regelbundet	50 000	3 000	1 500 000	250 000	1 500 000	40 000
från tid till annan	70 000	20 000	2 500 000	500 000	1 000 000	110 000
Antal tävlingsryttare/kuskar (st)						
hoppning	50 000	2 000	20 000	20 000	50 000	20 000
dressyr	2 000	2 000	20 000	20 000	50 000	20 000
fälttävlan	5 000	500	5 000	5 000	50 000	2 000
körning	500	100	5 000	5 000	5 000	500
voltige	500	100	500	2 000	20 000	5 000
distans	5 000	100	5 000	2 000	2 000	500
polo	500	0		500	0	100
western	5 000	0		2 000	5 000	5 000
Totalt antal hästar (st)*	100 000	50 000	200 000	225 000	700 000	100 000
varav ponnyhästar (st)	15 000	15 000	?	50 000	300 000	15 000
Antal tävlingshästar (st)						
hoppning	10 000	5 000	17 123	10 000	25 000	5 000
dressyr	1 000	1 000	10 000	5 000	25 000	5 000
fälttävlan	5 000	250	10 000	5 000	25 000	1 000
körning	1 000	250	5 000	250	25 000	1 000
voltige	250	50	50	250	1 000	250
distans	5 000	50	5 000	50	5 000	250
Ridsportens popularitet i landet	20	10	20	10	5	10
Antal nationella tävlingar (st)						
hoppning	250	250	2 773	300	39 000	250
dressyr	50	100	1 000	300	25 700	250
fälttävlan	250	20	250	100	1 120	50
körning	50	20	250	20	1 900	20
voltige	50	20	100	20	250	10
distans	20	10	10	20	300	20
Antal internationella tävlingar (st)						
hoppning	50	10	10	10	50	20
dressyr	10	10	10	10	20	10
fälttävlan	10	0	20	10	20	10
körning	10	0	10	10	10	10
voltige	10	10	10	10	10	10
distans	10	0	0	10	0	10

Källa: FEI.

Den varmblodiga ridhästaveln är till antalet som störst i Tyskland. År 1998 föddes 23 500 varmblodiga ridhästfölar i de tio stamböcker som per den 21 maj 1999 rapporterat fölresultat till World Breeding Federation for Sporthorses (WBFSH). Andra stora varmblodiga ridhästavelsnationer är Holland och Frankrike. Antalet födda fölar år 1998 för de 42 stamböcker som rapporterar sina resultat till WBFSH framgår av nedanstående tabell.

Tabell 10. Antal föl år 1998 rapporterade per den 21 maj 1999.

Stambok	Antal födda föl	Land
American Warmblood	572	USA
ANCCE	5 554	Spanien
Anglo-Arabe	1 650	Frankrike
Anglo European Studbook	---	Storbritannien
Australian Warmblood Studbook	200	Australien
Baden-Wurtemberg	1 312	Tyskland
Bavarian	1 570	Tyskland
Belgian Warmblood	3 013	Belgien
Berlin-Brandenburg	---	Tyskland
Brasileiro de Hipismo	650	Brasilien
Canadian Sport Horse	224	Kanada
Canadian WB Horse Breeders	248	Kanada
CCDM	90	Mexico
Danish Warmblood	2 654	Danmark
ENCI	4 000	Italien
Finnish Warmblood	300	Finland
FSL/Zangersheide	1 597	Luxemburg
Hanoverian	6 803	Tyskland
Hessen	820	Tyskland
Holstein	3 153	Tyskland
Irish Sport Horse	4 477	Irland
KWPN	10 189	Holland
Mecklenburg-Vorpommern	782	Tyskland
NRPS	551	Holland
The New Zealand Sporthorse	---	Nya Zeeland
Norwegian Warmblood	62	Norge
Oldenburg	4 113	Tyskland
Rheinisches	---	Tyskland
Sachsen	---	Tyskland
Sachsen-Anhalt	---	Tyskland

Stambok	Antal födda föl	Land
Selle Francais	8 650	Frankrike
SBS	666	Belgien
South African Warmblood H.S.	118	Sydafrika
Sport Horse Breeding in BG	563	Storbritannien
Studbook APH	- - -	Australien
Swedish Warmblood	2 930	Sverige
Swiss Warmblood	1 240	Schweiz
Trakhener	- - -	Tyskland
Thuringen	- - -	Tyskland
Westphalian	3 746	Tyskland
Zuchtverband Deutsche Pferde	611	Tyskland
Zweibrucken	590	Tyskland

Källa: WBFSH.